

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ,
ПСИХОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВІД ЗАКОНОДАВЧИХ ВИМОГ ДО ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріали
студентського освітнього форуму
(24 квітня 2026 року)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Біла Церква 2026

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ,
ПСИХОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВІД ЗАКОНОДАВЧИХ ВИМОГ ДО ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Матеріали
студентського освітнього форуму
(24 квітня 2026 року)**

Біла Церква 2026

УДК 159.92:377.3]:005.336.2(082)”364”

П-86

Рецензенти:

Грибовська Ю.М. – завідувачка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат економічних наук, доцент

Фурс О.Й. – доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій, кандидат психологічних наук, доцент

Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності: електронний збірник матеріалів студентського освітнього форуму, м. Біла Церква, 24 квітня 2026 р. / упорядники: Ю.С. Герасименко, І.В. Пахомов. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2026. 162 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників студентського освітнього форуму «Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності» (24 квітня 2026 р. року, м. Біла Церква). У ході роботи форуму було розглянуто ряд актуальних питань: законодавча база академічної доброчесності у закладі вищої освіти; види її порушень; етичні принципи освітньої діяльності; роль здобувачів вищої освіти у забезпеченні академічної доброчесності; інструменти запобігання її порушенням; вплив цифрових технологій і штучного інтелекту; практичні кейси та досвід закладів вищої освіти щодо формування культури академічної доброчесності.

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, науково-педагогічним та педагогічним працівникам закладів освіти, здобувачам освіти.

За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори тез.

*Рекомендовано Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України
(протокол № 6 від 29.06.2026 року)*

© БІНПО УМО НАПН України, 2026

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ.....	7
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ГАРАНТ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ ТА СЕРВІСУ	
Блідар А. А.....	10
ЯК ФОРМУВАТИ КУЛЬТУРУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Вакуленко Є. О.....	13
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	
Варава Л.В.....	16
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ВИКОНАВСЬКОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ «НАСТАВНИК — СТУДЕНТ» У ВОКАЛЬНІЙ ОСВІТІ	
Воробйової Н.Б.....	18
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЧИННИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	
Вронський О. О.....	21
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ	
Герасименко Ю.С.....	23
РОЛЬ ПРОЄКТНОЇ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Геревенко А. М.....	26
ВІД СПИСУВАННЯ ДО СВІДОМОГО НАВЧАННЯ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ФОРМУВАННІ ФАХІВЦЯ	
Гуда В.Ю.....	31
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Гуня О.М., Оксентюк Н.В.....	35
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	
Жарікова О.В.....	40
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОСНОВА ЯКОСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ	
Звірховська В.О.....	43

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	
Копил Л.М.....	46
РЕАЛІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧАСНИКАМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	
Лебідь О. М.....	51
ТИПОВІШ ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ МАГІСТРА	
Ляшук С.М.....	55
КОМУНІКАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА АКАДЕМІЧНО ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	
Максименко Л.В.....	58
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Марковська Л.М.....	61
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ РОЗВИТКУ НАОЧНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ	
Мартиненко І.В.....	66
САМОПЛАГІАТ ЯК ПРОЯВ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ	
Мартинюк Т.С.....	69
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПОТРЕБА В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ	
Масловська Н. А.....	75
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГЕНДЕРУ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ КРІЗЬ ПРИЗМУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Меньшова Я.В.....	79
ГЕНДЕРНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	
Меньшова Я.В.....	82
ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	
Мирошниченко К.А.....	84
ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ САМООЦІНКИ ЯК ЧИННИКУ СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ	
Модіна О.Є.....	88
ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ВІД СИНДРОМУ САМОЗВАНЦЯ ДО ЕТИКИ НЕДОСКОНАЛОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Мушинська Г. О.....	91

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЕТИЧНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ АСПЕКТИ	
Назаренко Ю. П.....	97
ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	
Нестерчук Т.О.....	99
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
Ничиталюк А.О.....	104
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ	
Пахомов І.В.....	107
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	
Пащенко Т.В.....	110
ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ТА ПРОВЕДЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	
Пивовар І.І.....	113
АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	
Погасій А. М.....	114
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИВЧЕННІ ТРИВОЖНОСТІ ШКОЛЯРІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Погасій Т. В.....	117
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОСЛУХНЯНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ	
Пруднікова П.М.....	121
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА СНАТГРТ: НОВА РЕАЛЬНІСТЬ НАВЧАННЯ, МОЖЛИВОСТІ Й ВИКЛИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.	
П'ятковська О.С.....	124
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	
Роде Я.Б.....	127
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ПІДЛІТКОВОЇ ТРИВОЖНОСТІ	
Рубан О.П.....	130
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ: НОРМАТИВНІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ	
Сташевська О.Л.....	134

ІНТРИСИВНА МОТИВАЦІЯ ЯК ОСНОВА АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ Тімінюк Л.П.....	137
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ Хабарова І.В.....	139
ЕТИКА ЦИФРОВОЇ ДОВІРИ: ІНТЕГРАЦІЯ ІІІ-ГРАМОТНОСТІ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ В СИСТЕМУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ Хмарна Л.В.....	141
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВНУТРІШНЯ ЦІННІСТЬ, А НЕ ЛИШЕ ВИМОГА ЗАКОНУ Читаєва Г.М.....	147
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: КОГНІТИВНІ ВИКЛИКИ ТА ЕТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ Шевгеніна М.О.....	149
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Шкарупета Л.А.....	152
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ МЕТОДІВ АРТТЕРАПІЇ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЖІНОК ВПО В УМОВАХ ВІЙНИ Шумейко Г. А.....	155
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗВО ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ Яницька Н.В.....	157

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

24 квітня 2026 року у Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбувся **студентський освітній форум «Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності» у рамках Сорок четвертої Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2026».**

Форум зібрав понад 100 учасників: науково-педагогічні працівники закладів вищої, фахової передвищої та післядипломної освіти, педагогічні працівники ЗПО, здобувачі вищої освіти, роботодавці, ключові внутрішні і зовнішні стейкхолдери.

Модерувала форум **Юлія Герасименко**, завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту, докторка економічних наук, професорка.

Форум став важливою платформою для обговорення ключових цінностей сучасної освіти, формування свідомого, відповідального фахівця, здатного діяти чесно, етично та професійно в умовах викликів сьогодення, став джерелом нових ідей, мотивації й спільного прагнення до якісних змін у професійній підготовці молоді.

Форум розпочався з вітального слова та змістовного виступу **Вікторії Сидоренко**, директорки БІНПО, докторки педагогічних наук, професорки, члена-кореспондента НАПН України. У своїй доповіді на тему: **«Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності»** вона ґрунтовно розкрила сучасне бачення академічної доброчесності як невід'ємного складника якості освіти. У виступі було акцентовано увагу на нормативно-правових засадах забезпечення академічної доброчесності, зокрема вимогах чинного законодавства України та їх практичній імплементації в діяльність закладів освіти. Окремо підкреслено, що дотримання принципів доброчесності виходить за межі формального виконання норм і має стати внутрішньою цінністю кожного учасника освітнього процесу.

Доповіді на освітньому форумі представили 10 спікерів: **Єлизавета Вакулєнко**, голова Колегії студентського самоврядування, здобувачка I курсу освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю А1 «Освітні науки», із науковою доповіддю: **«Як формувати культуру академічної доброчесності у студентському середовищі»**; **Ольга Бажаткіна**, представниця Колегії студентського самоврядування, здобувачка I курсу освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю А1 «Освітні науки», із науковою доповіддю: **«Академічна доброчесність у системі професійної культури педагога: етичний та безпековий вимір»**; **Юлія Грибовська**, завідувачка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти, кандидатка економічних наук, доцентка, із науковою доповіддю: **«Імплементация Закону України «Про академічну доброчесність» у діяльність закладів освіти: від нормативних вимог до практичних дій»**; **Ольга Лебідь**, заступниця голови Колегії студентського самоврядування, здобувачка II курсу освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 «Психологія», із науковою доповіддю: **«Від списування до свідомого навчання: роль академічної доброчесності у формуванні фахівця»**; **Володимир Кулішов**, гарант освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи», кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту, із науковою доповіддю: **«Роль викладача у формуванні культури академічної доброчесності здобувачів вищої освіти»**; **Марта Климчук**, представниця Колегії студентського самоврядування, здобувачка II курсу освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», із науковою доповіддю: **«Освіта без компромісів: про академічну доброчесність»**; **Алла Ключко**, гарант освітньо-професійної програми «Психологія», докторка психологічних наук, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту, із науковою доповіддю: **«Інтринсивна мотивація як основа академічної культури»**; **Ольга Ніколаєва**, випускниця освітньо-професійної програми «Управління навчальним закладом», із науковою доповіддю: **«Навчально-практичні центри як середовище формування академічної та професійної**

доброчесності здобувачів освіти»; Юлія Камлук, випускниця освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи», із науковою доповіддю: «Академічна доброчесність у добу цифрових технологій: виклики та рішення в професійній освіті»; Каріна Казакова, представниця Колегії студентського самоврядування, здобувачка І курсу освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю С4 «Психологія», із науковою доповіддю: «Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності».

Студентський освітній форум «Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності» став віртуальним майданчиком для відкритого діалогу, обміну думками та напрацювання спільних підходів до утвердження культури академічної доброчесності серед здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників і всіх учасників освітнього процесу. У межах форуму учасники мали можливість обговорити актуальні виклики сучасної освіти, поділитися власним досвідом впровадження принципів доброчесності, презентувати практичні кейси та ініціативи, спрямовані на формування відповідального ставлення до навчання й наукової діяльності. Особливу увагу було приділено ролі внутрішньої мотивації, розвитку критичного мислення, а також створенню освітнього середовища, що базується на довірі, прозорості та взаємоповазі.

Запис студентського освітнього форуму «Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних принципів освітньої діяльності» можна переглянути на офіційному ютуб-каналі БІНПО за покликанням: <https://www.youtube.com/watch?v=HwxhEizVHR4>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ГАРАНТ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ ТА СЕРВІСУ

Блідар А. А., *майстер виробничого навчання Вradіївської філії Маринівського професійного аграрного ліцею.*

Сучасний розвиток ресторанної індустрії та підприємств громадського харчування висуває підвищені вимоги до професійної компетентності фахівців, їхньої технологічної грамотності та морально-етичних якостей. Від рівня підготовки технологів харчування, менеджерів ресторанного бізнесу та шеф-кухарів безпосередньо залежить безпека харчової продукції, здоров'я споживачів та репутація галузі. У цих умовах академічна доброчесність набуває значення не лише як нормативна вимога, а й як ключовий гарант якості професійної освіти.

Прийняття Закону України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року № 4742-ІХ, який набрав чинності з лютого 2026 року, закріпило базові цінності академічної спільноти — чесність, довіру, повагу, справедливість, відповідальність, стійкість і рішучість — як обов'язкові для всіх учасників освітнього процесу.

Мета доповіді — обґрунтувати роль академічної доброчесності як стратегічного механізму забезпечення якості підготовки фахівців галузі громадського харчування та окреслити практичні шляхи її впровадження в освітній процес.

У системі підготовки кваліфікованих робітників за професіями «Кухар» та «Офіціант» формування професійної культури розпочинається з опанування принципів академічної доброчесності. Маючи 26-річний досвід педагогічної діяльності, я глибоко переконана: етичні стандарти, закладені під час навчання, стають основою професійної честі майбутнього фахівця. Згідно зі ст. 42 Закону України «Про освіту», доброчесність є ключем до забезпечення якості

освітнього процесу та формування довіри до результатів кваліфікаційної атестації.

Академічна доброчесність — це фундамент чесного навчання та науки. Вона поєднує етичні норми та законні правила, яких мають дотримуватися студенти, викладачі та науковці, щоб результати їхньої роботи були об'єктивними, правдивими та заслуговували на довіру.

Специфіка підготовки кухарів та офіціантів полягає у високому рівні відповідальності за кінцевий продукт. У своїй роботі я виділяю три вектори реалізації принципів доброчесності через інноваційні методи навчання:

1. Технологічна точність та авторство. На базі власного професійного вебсайту я впроваджую роботу з електронними технологічними картками. Академічна доброчесність тут виявляється у чесному дотриманні норм закладання сировини та авторському підході до оформлення страв. Використання інтерактивних вправ на платформах «LearningApps» та «Wordwall» (наприклад, «Класифікація соусів» чи «Сервірування святкового столу») дозволяє учням самостійно проходити шлях від теорії до практики, виключаючи можливість плагіату.

2. Цифровий етикет та професійний сервіс. Для офіціантів важливо розуміти культуру комунікації. Навчальні модулі на сайті містять відеоуроки та кейс-завдання, де учні аналізують ситуації в залі ресторану. Використання QR-кодів для доступу до міжнародних стандартів обслуговування привчає майбутніх фахівців посилатися на перевірені джерела та використовувати світові кращі практики чесно та відкрито.

3. Етична відповідальність перед споживачем. Ми проводимо чітку паралель: студент, який сумлінно і самостійно виконує лабораторно-практичні роботи, у майбутньому стане кухарем, який ніколи не піде на фальсифікацію якості продуктів. Академічна чесність у ліцеї — це безпека та задоволення гостя в ресторані.

Використання інтерактивних інструментів («BookWidgets», «WordArt») робить процес контролю знань прозорим. Коли студент бачить свій прогрес у

реальному часі на сайті, у нього зникає мотивація до академічної доброчесності, натомість з'являється азарт до самовдосконалення.

Академічна доброчесність є не формальною вимогою, а фундаментальним гарантом якості підготовки конкурентоспроможних і відповідальних фахівців галузі громадського харчування. Її системне впровадження в освітній процес сприяє формуванню інтегративної компетентності, мінімізує професійні ризики, підвищує довіру роботодавців і споживачів та сприяє розвитку вітчизняної ресторанної індустрії відповідно до європейських стандартів якості та безпеки харчування.

Отже, академічна доброчесність у підготовці кухарів та офіціантів — це не формальність, а запорука випуску конкурентоспроможного робітника. Поєднання багаторічного досвіду викладання виробничого навчання з сучасними цифровими інструментами дозволяє нам виховувати фахівців, для яких чесність є ознакою високої професійної майстерності.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень. К.: SAIUP, 2020. 121 с.
3. Методичні рекомендації щодо впровадження принципів академічної доброчесності в закладах ПТО. К.: МОН України, 2021. 45 с.
4. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX.

ЯК ФОРМУВАТИ КУЛЬТУРУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Вакуленко Є. О., здобувачка вищої освіти спеціальності «Педагогіка вищої школи» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Академічна доброчесність стає фундаментальною цінністю, що забезпечує довіру до результатів навчання та наукових досягнень в умовах інтеграції української вищої освіти в європейський простір. Проте академічна недоброчесність залишається поширеним симптомом невідповідності традиційних форм навчання сучасним викликам суспільства, тому формального прийняття законів недостатньо. Формування цілісної культури доброчесності потребує переходу від репресивних заходів до створення середовища, де чесність є природною нормою.

Згідно зі статтею 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність базується на шістьох фундаментальних цінностях: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та мужність. Кожний учасник освітнього процесу зобов'язаний у своїй діяльності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності. Однак на практиці ми стикаємося з «культурою копіювання», яка вкоренилася ще на рівні середньої школи.

Перехід від декларативного визнання принципів академічної доброчесності до їх реального втілення потребує системного перегляду освітньої парадигми. Це не може бути обмежено лише репресивними заходами чи технічним контролем; натомість необхідна реалізація комплексної стратегії, що охоплює когнітивні, мотиваційні та інституційні рівні. Нижче представлено ключові вектори трансформації освітнього середовища, спрямовані на виховання етично відповідального фахівця.

1. Розвиток культури академічного письма. Академічне письмо є ключовим інструментом, що формує критичне мислення та особисту відповідальність дослідника. Воно базується на металінгвістичних вміннях: критичному читанні, здатності виокремлювати головні думки та формулювати власну авторську позицію без копіювання чужих ідей. Впровадження спецкурсів, таких як «Основи наукових досліджень» або «Академічне письмо», дозволяє учасникам освітнього процесу оволодіти правилами цитування та уникнути плагіату через незнання.

2. Трансформація мотивації. Замість авторитарного контролю та погроз, педагогічне керівництво має орієнтуватися на гуманістичну парадигму, де здобувач освіти має внутрішнє прагнення до пізнання. Викладач повинен створювати умови для самореалізації студента, усуваючи перешкоди, що заважають чесному навчанню. Внутрішня мотивація є значно ефективнішим бар'єром проти шахрайства, ніж страх покарання.

3. Створення ціннісного освітнього середовища. Формування доброчесності можливе лише за умови синергії дій усіх учасників освітнього процесу. Важливою педагогічною умовою є спрямування змісту всіх дисциплін на питання професійної етики. Ефективним засобом є впровадження активних методів: рольових ігор, дебатів та роботи студентських «Клубів академічної доброчесності».

4. Інституційна підтримка та «Тон згори» (Tone At The Top). Керівництво закладу має демонструвати особистий приклад дотримання етичних норм. Обов'язковими елементами є прийняття Кодексу академічної доброчесності та підписання Декларацій про доброчесність усіма студентами та викладачами. Важливу роль відіграють Комісії з етики, до складу яких повинні входити представники студентства з повним правом голосу.

5. Технологізація та прозорість оцінювання. Впровадження систем електронного навчання (LMS Moodle) та автоматизованого тестування мінімізує людський фактор і корупційні ризики. Об'єктивні методи оцінювання, такі як зменшення ваги іспитів у загальному балі (до 10-20%) та

використання анонімних перевірок, стимулюють здобувачів освіти до систематичної роботи протягом семестру. Обов'язкова перевірка всіх робіт на ознаки плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення має стати стандартною процедурою.

6. Неформальна комунікація та просвіта. Окрім офіційних документів, важливо використовувати сучасні канали зв'язку: Telegram-канали з тематичними коміксами, Facebook та Instagram-челенджі, а також інфографіку. Студентське самоврядування має бути рушієм просвітницьких кампаній для учасників освітнього процесу, пояснюючи переваги чесного навчання.

7. Система моніторингу та відповідальності. Заклад вищої освіти повинен здійснювати регулярне анонімне опитування учасників освітнього процесу щодо якості викладання та випадків недоброчесності. Система санкцій (від повторного проходження курсу до відрахування) має бути прозорою, але суворе дотримання навіть «м'яких» норм є ефективнішим за вибіркове застосування жорстких покарань.

Формування культури академічної доброчесності — це тривалий процес трансформації свідомості. Він вимагає не лише контролю, а насамперед підтримки творчої активності учасників освітнього процесу та виховання відповідального ставлення до власної інтелектуальної праці. Лише системний підхід, що поєднує етичне виховання, навчання навичкам наукового письма та технологічну прозорість, дозволить створити середовище, де академічна чесність стане беззаперечною нормою.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Основи академічного письма: методичні рекомендації. Київ: НАЗЯВО, 2023. 56 с.
3. Рекомендації НАЗЯВО щодо дотримання академічної доброчесності. 64 с.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Варава Л.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
*Білоцерківського інституту неперервної професійної ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України, викладач української мови та
літератури Ковалівського академічного ліцею*

У сучасному освітньому просторі проблема формування культури академічної доброчесності підлітків набуває особливої актуальності. Це зумовлено розвитком цифрових технологій, доступністю інформації та зростанням випадків академічних порушень [2]. У зв'язку з цим важливим завданням освіти є не лише передача знань, а й формування відповідальних, чесних і самостійних особистостей.

Академічна доброчесність визначається як сукупність етичних принципів і норм, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу [1]. Вона включає такі цінності, як чесність, відповідальність, довіра, повага та справедливість. Дотримання цих принципів є запорукою якісної освіти та формування довіри до результатів навчальної діяльності.

Особливу увагу слід приділяти підлітковому віку, оскільки саме в цей період формується світогляд, моральні орієнтири та здатність до самостійного мислення. Підлітки часто стикаються з викликами, пов'язаними з необхідністю швидкого досягнення результатів, що іноді спонукає їх до використання нечесних способів виконання завдань [2].

Важливим засобом формування академічної доброчесності є розвиток логічного мислення. Логічне мислення забезпечує здатність до аналізу інформації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, формування аргументованих висновків [3]. Воно сприяє усвідомленню наслідків порушення академічної доброчесності та формує відповідальне ставлення до навчання.

Розвиток логічного мислення дозволяє підліткам самостійно виконувати навчальні завдання, критично оцінювати інформацію та уникати плагіату[3]. Учні, які володіють розвиненим логічним мисленням, здатні краще розуміти навчальний матеріал і застосовувати знання на практиці.

Формування культури академічної доброчесності потребує створення відповідних педагогічних умов. До них належать інтеграція принципів доброчесності у зміст навчання, використання інтерактивних методів, розвиток критичного мислення, а також формування внутрішньої мотивації учнів [1; 3].

Важливу роль відіграє навчання академічному письму, правильному цитуванню джерел та роботі з інформацією. Це допомагає запобігти порушенням і формує навички наукової діяльності [1].

Особистість учителя також має велике значення. Учитель є прикладом для учнів, демонструє етичну поведінку та формує атмосферу довіри і взаємоповаги. Саме через взаємодію з педагогом учні засвоюють норми академічної культури [1].

Таким чином, формування культури академічної доброчесності підлітків є складним процесом, який поєднує розвиток логічного мислення, етичне виховання та створення сприятливого освітнього середовища. Ефективність цього процесу залежить від системного підходу та активної участі всіх учасників освітнього процесу.

Отже, розвиток логічного мислення виступає важливим чинником формування академічної доброчесності, сприяє усвідомленню цінності знань і формує відповідальну поведінку підлітків у навчанні [3].

Список використаних джерел

1. Борідко О. Академічна доброчесність і плагіат: філософські та етичні виміри. *Науковий вісник МДПУ*. 2026. №3. С. 11-19.
2. Тулін К. Академічна доброчесність у цифрову добу. *Вісник КНУ*. 2024. №6. С. 32-36.
3. Залюбівська О. Академічна доброчесність і критичне мислення. Київ: Наука, 2023. 123 с.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ВИКОНАВСЬКОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ «НАСТАВНИК — СТУДЕНТ» У ВОКАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Воробйової Н.Б., *старша викладачка Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв*

Система фахової вокальної освіти значною мірою базується на традиційній моделі мистецької освіти «майстер — учень», у якій обмін професійним виконавським досвідом здійснюється переважно у формі міжособистісної взаємодії. Саме наставник формує основи професійної компетентності співака, його техніки, музичного мислення, здатності до художньої інтерпретації. Водночас сучасна психологічна наука підтверджує, що музично-виконавський розвиток не може розглядатися без урахування внутрішніх вольових, мотиваційних і когнітивно-емоційних процесів особистості студента.

У реаліях сучасної світової інтеграції вокальна педагогіка набуває розвитку. Вимоги до викладача включають не лише компетентність у галузі вокального мистецтва, а й володіння професійними інструментами у сфері психології. Нерідко виявляється, що педагогічна практика часто спирається на індивідуальні комунікативні звички та досвід викладача, а не на усвідомлення психологічних механізмів, які забезпечують ефективну передачу професійної майстерності. Це обґрунтовує необхідність наукового аналізу феномену наставництва у вокальній освіті, а саме його психологічного підґрунтя.

Мета: теоретично обґрунтувати психологічні механізми, які забезпечують результативну передачу виконавського досвіду у взаємодії «наставник — студент» у вокальній освіті.

Завдання:

1. Визначити ключові психологічні механізми, які забезпечують передачу вокально-виконавського досвіду.

2. Проаналізувати чинники, які впливають на ефективність взаємодії наставника і студента.

3. Сформулювати практичні рекомендації для викладачів-вокалістів щодо оптимізації наставницької діяльності.

Методи дослідження

Дослідження виконано із застосуванням таких методів:

-аналіз теоретичних праць з вокальної педагогіки, психології музичної діяльності, теорії наставництва;

-систематизація психологічних механізмів навчання у виконавському мистецтві;

- інтерпретаційний аналіз емпіричних прикладів із вокальної педагогічної практики.

Методологія дослідження базується на сучасних підходах, що враховують єдність професійно-виконавських та психологічних факторів становлення артиста.

Вокально-виконавський досвід включає вокально-технічні навички, емоційно-образну сферу, сценічне самовираження, жанрово-стильові інтерпретаційні принципи, моделі професійної поведінки в артистичному середовищі. Через таку складну компонентність передача досвіду здійснюється не лише через інструкції, а передусім завдяки міжособистісному впливу наставника.

Передача виконавського досвіду у вокальній освіті ґрунтується на низці психологічних механізмів. Провідне місце належить моделюванню, під час якого через спостереження та наслідування студент переймає від наставника техніко-виконавські й інтерпретаційні навички.

Механізм ідентифікації забезпечує ототожнення професійної особистості учня з творчим досвідом викладача як носієм високого професійного статусу і зразком. Це сприяє зміцненню професійної самооцінки, формує відчуття належності до мистецької спільноти та стимулює мотивацію досягати високих стандартів.

Рефлексія відіграє провідну роль у розвитку навички свідомого контролю виконавського процесу, передбачає аналіз власних успіхів і помилок, осмислення рекомендацій викладача, що активізує особистісне і творче зростання студента.

Важливим є також механізм емпатійної підтримки, що сприяє формуванню психологічної безпеки в навчальному середовищі. Підтримуючий емоційний контакт допомагає долати сценічну тривожність, підвищує мотивацію, відкриває простір для творчих експериментів без страху помилок та невдач.

Завершує систему механізм професійної соціалізації. Наставник вводить студента у концертно-сценічний простір, знайомить із нормами, вимогами та можливостями професійного середовища. Це сприяє формуванню адаптивності й готовності до реальної артистичної діяльності. Дисбаланс між вимогливістю та підтримкою здатний спровокувати втрату мотивації, формування м'язових затисків голосового апарату або навіть проблеми з його здоров'ям.

На основі аналізу визначено такі шляхи вдосконалення наставницької взаємодії:

- розвиток рефлексивних компетентностей як у наставника, так і в студента;
- формування емпатійних стратегій комунікації;
- підтримка психологічної безпеки навчального простору;
- супервізія педагогічних практик і запровадження менторських програм;
- індивідуалізація навчальних підходів з урахуванням психофізичних ресурсів студента.

Наставництво у вокальній освіті є складним психологічним процесом, що поєднує професійно-технічну та особистісно-розвивальну складові. Ефективність передачі виконавського досвіду передбачає інтегроване функціонування моделювання, ідентифікації, рефлексії, емпатійної підтримки та соціалізації. Цілісність психологічного підходу помітно підвищує результативність педагогічного впливу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним аналізом взаємозв'язків між стилями наставництва й розвитком творчої індивідуальності молодих вокалістів, а також з порівнянням національних моделей вокальної освіти.

Список використаних джерел

1. Артемова Л. Психологія музично-виконавської діяльності: навчальний посібник. Київ, 2020. 123 с.
2. Бабенко В. Педагогіка вокалу: методологічні та психологічні орієнтири. Львів, 2019. 58 с.
3. Бондаренко О. Наставництво в мистецькій освіті: теорія і практика. Харків, 2021. 79 с.
4. Зуєв К. Соціально-психологічні аспекти професійного становлення музиканта. Одеса, 2022. 83 с.
5. Hall C., Brown R. Mentoring in Music Performance Education: Psychological Perspectives. London, Routledge, 2023. 123 p.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЧИННИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Вронський О. О., здобувач вищої освіти Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

Сучасні реалії життя ставлять перед людиною завдання безперервного удосконалення особистісної реалізації та ефективної взаємодії в соціумі. Однією з ключових проблем сучасної психології є регуляція та саморегуляція внутрішніх станів людини, де емоційний інтелект виступає важливим фактором контролю поведінки та внутрішнім ресурсом, що забезпечує баланс можливостей і цілей [2; 4; 5]. Актуальність дослідження цього конструкту

зумовлена необхідністю пошуку чинників, що сприяють зростанню ефективності особистості та її психологічного благополуччя.

Метою роботи є теоретичний аналіз та емпіричне дослідження психологічних особливостей ролі емоційного інтелекту як внутрішнього ресурсу у регуляції життєдіяльності людини. Емпіричне дослідження проводилося протягом в березні 2026 року серед 73 респондентів (жінки ВПО).

Для діагностики було використано тест MSCEIT V2.0, опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (ССП-98), методику «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях» та шкалу суб'єктивного благополуччя [1; 3].

Результати дослідження засвідчили, що у більшості респондентів переважають середні показники емоційного інтелекту (61,8%) та саморегуляції (71,3%). Високий рівень емоційного інтелекту зафіксовано лише у 31,2% досліджуваних. Водночас показники суб'єктивного благополуччя у 46,7% студентів є нижчими від середнього рівня, що ймовірно спровоковано триваючими воєнними діями в країні та проявляється у схильності до тривоги й песимізму.

Кореляційний аналіз виявив статистично значущий позитивний зв'язок між загальним показником емоційного інтелекту та загальним показником саморегуляції ($r = 0,611$, при $p \leq 0,01$) і проблемно-орієнтованим стилем копіngu ($r = 0,685$, при $p \leq 0,01$). Це підтверджує, що особи з високим рівнем емоційного інтелекту є більш самостійними у вирішенні проблем, гнучкими та впевненими у складних ситуаціях [4; 5].

Для підвищення ефективності особистості було розроблено програму соціально-психологічного тренінгу «Емоційний інтелект як життєвий ресурс особистості», яка включає когнітивні, емоційні та поведінкові стратегії розвитку внутрішніх резервів. Впровадження таких програм сприяє підвищенню адаптаційних можливостей та формуванню стійкого психоемоційного стану в умовах підвищеного стресового навантаження.

Список використаних джерел

1. Амплєєва О. М. Сутність та особливості емоційного інтелекту майбутніх психологів. *Актуальні проблеми практичної психології*. 2012. Ч. I. С. 10–14.
2. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Київ : Віват, 2018. 352 с.
3. Зарицька В. В. Соціально-психологічні чинники розвитку емоційного інтелекту. *Теорія та практика сучасної психології*. 2012. Т. 4. С. 20–24.
4. Карпенко Є. В. Емоційний інтелект у дискурсі життєздійснення особистості : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 436 с.
5. Носенко Е. Л., Четверик-Бурчак А. Г. Емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху : монографія. К. : Вид-во «Освіта України», 2016. 182 с.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Герасименко Ю.С., *завідувачка кафедри педагогіки ,психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, докторка економічних наук, професорка*

У статті розглянуто проблему формування культури академічної доброчесності в умовах цифровізації освітнього процесу. Проаналізовано сучасні виклики, пов'язані з використанням цифрових технологій, визначено роль педагогічних працівників та здобувачів освіти у забезпеченні принципів доброчесності. Обґрунтовано необхідність переходу від формального дотримання норм до усвідомленого прийняття етичних цінностей.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що суттєво змінює підходи до організації освітнього процесу. Водночас ці трансформації супроводжуються новими

викликами, серед яких особливе місце посідає проблема дотримання академічної доброчесності. Легкий доступ до інформації, можливість швидкого копіювання матеріалів, використання штучного інтелекту створюють ризики поширення недоброчесних практик.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання формування не лише знань про академічну доброчесність, а й відповідної культури поведінки, що ґрунтується на внутрішніх переконаннях особистості.

Проблема академічної доброчесності є предметом дослідження як українських, так і зарубіжних науковців. У наукових працях розглядаються питання правового регулювання, педагогічних умов формування доброчесності, а також впливу цифрового середовища на академічну поведінку здобувачів освіти. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції етичних принципів у цифрове освітнє середовище.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування культури академічної доброчесності в умовах цифровізації освіти та визначення ефективних шляхів її забезпечення.

Академічна доброчесність є важливою складовою забезпечення якості освіти та довіри до її результатів. Вона охоплює сукупність етичних принципів і норм, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу. У сучасних умовах ці принципи набувають нового змісту, оскільки цифрове середовище змінює способи отримання, обробки та представлення інформації.

Цифровізація освіти відкриває широкі можливості для навчання: доступ до електронних ресурсів, онлайн-курсів, платформ дистанційного навчання. Водночас вона створює передумови для поширення таких порушень, як плагіат, некоректне використання джерел, автоматизоване виконання завдань за допомогою цифрових інструментів. Особливої уваги потребує використання штучного інтелекту, який може як сприяти навчанню, так і підмінити самотійну роботу здобувача освіти.

У зв'язку з цим важливим є переосмислення підходів до формування академічної доброчесності. Якщо раніше основний акцент робився на контролі

та виявленні порушень, то сьогодні пріоритет має надаватися превентивним заходам і формуванню культури відповідальної поведінки.

Культура академічної доброчесності передбачає не лише знання правил, а й їхнє внутрішнє прийняття. Вона формується через систему цінностей, серед яких провідними є чесність, відповідальність, повага до інтелектуальної власності, довіра та справедливість. Саме ці цінності мають стати основою освітнього процесу.

Важливу роль у цьому процесі відіграють педагогічні працівники. Вони мають не лише інформувати здобувачів освіти про правила академічної доброчесності, а й створювати умови для їх практичного застосування. Це передбачає використання таких методів навчання, які стимулюють самостійність мислення, творчість, аналітичні здібності. Наприклад, завдання відкритого типу, проектна діяльність, дослідницькі роботи значно зменшують можливості для списування та сприяють глибшому засвоєнню знань.

Не менш важливою є роль здобувачів освіти, які повинні усвідомлювати власну відповідальність за результати навчання. Формування навичок академічного письма, уміння працювати з джерелами, правильно цитувати та оформлювати результати досліджень є необхідною умовою дотримання доброчесності.

Серед ефективних інструментів забезпечення академічної доброчесності в умовах цифровізації варто виділити використання систем перевірки текстів на плагіат, впровадження електронних освітніх платформ із функціями контролю, а також розроблення внутрішніх нормативних документів закладів освіти. Водночас важливо забезпечити баланс між контролем і довірою, щоб уникнути формального підходу до виконання вимог.

Окрему увагу слід приділити формуванню цифрової етики як складової академічної доброчесності. Вона передбачає відповідальне використання цифрових ресурсів, критичне ставлення до інформації, дотримання авторського права та етичних норм у цифровому середовищі.

Отже, цифровізація освіти створює як нові можливості, так і нові виклики для забезпечення академічної доброчесності. У цих умовах особливого значення набуває формування культури доброчесності, що базується на внутрішніх цінностях і відповідальній поведінці.

Ефективне забезпечення академічної доброчесності можливе за умови комплексного підходу, який поєднує нормативне регулювання, педагогічні методи, використання цифрових інструментів та формування етичної свідомості здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інноваційних підходів до інтеграції принципів академічної доброчесності в цифрове освітнє середовище.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. (2019). Рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. URL: <https://surl.li/hyuvjy>

РОЛЬ ПРОЄКТНОЇ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Геревенко А. М., старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасних умовах трансформації системи освіти, стрімкої цифровізації суспільства, активного впровадження технологій штучного інтелекту та

функціонування закладів освіти в умовах воєнного стану проблема академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Поширення практик академічної недоброчесності - плагіату, самоплагіату, фабрикації результатів, несанкціонованого використання генеративного штучного інтелекту, списування та маніпуляції результатами оцінювання - становить суттєву загрозу якості професійної підготовки майбутніх фахівців і підриває довіру до освітніх інституцій.

Традиційні механізми забезпечення академічної доброчесності, які здебільшого базуються на контролі та санкціях, демонструють обмежену ефективність, оскільки часто не формують внутрішнього усвідомлення цінності етичної поведінки. У зв'язку з цим особливого значення набуває перехід від формального дотримання правил до формування стійкої культури академічної доброчесності як складової професійної та громадянської відповідальності здобувачів освіти.

Одним із найбільш ефективних інструментів такого формування є проектна та грантова діяльність. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю, орієнтованою на вирішення реальних соціальних, освітніх та професійних проблем. Участь здобувачів вищої освіти у розробленні та реалізації проектів створює умови для розвитку відповідальності за результати власної діяльності, усвідомлення значущості авторського внеску та дотримання етичних норм у процесі командної роботи.

Особливої ваги набувають проекти, спрямовані на вирішення актуальних суспільних викликів: створення інклюзивного освітнього середовища, розроблення цифрового освітнього контенту, підтримку ментального здоров'я, формування безпечного освітнього простору та модернізацію навчально-практичних центрів. Робота над такими ініціативами формує у здобувачів освіти розуміння суспільної значущості результатів власної діяльності, що суттєво знижує схильність до використання недоброчесних практик.

Підготовка грантової заявки сама по собі виступає потужним засобом формування академічної доброчесності, оскільки вимагає чіткого

формулювання проблеми, аргументованого обґрунтування на основі достовірних джерел, коректного цитування, недопущення плагіату та самоплагіату, прозорого використання цифрових технологій і генеративного ШІ із зазначенням авторського внеску, а також розроблення логічної моделі проекту, системи моніторингу та прозорості звітності.

Окремої уваги заслуговує можливість використання проєктної та грантової діяльності для безпосереднього розвитку інституційної системи академічної доброчесності. Педагогічні працівники, здобувачі освіти та адміністрація закладів можуть ініціювати грантові заявки на залучення фінансування для впровадження сучасних цифрових інструментів забезпечення академічної якості - таких як Unicheck, StrikePlagiarism, Turnitin та інші платформи для моніторингу академічного плагіату. Участь у таких ініціативах не лише технічно посилює систему контролю якості освіти, а й формує у всіх учасників освітнього процесу розуміння важливості академічної відповідальності, прозорості дослідницької діяльності та культури доброчесного використання інформації.

Водночас сучасні технології штучного інтелекту можуть суттєво оптимізувати процес підготовки грантових заявок. Генеративні ШІ-інструменти здатні допомагати у формулюванні проблеми, структуруванні проєктної ідеї, створенні логічної матриці, формуванні бюджету та плану реалізації. Однак їх використання потребує суворого дотримання принципів академічної доброчесності. Матеріали, згенеровані ШІ, не можуть застосовуватися без критичного аналізу, експертної перевірки, адаптації до реальних умов і стратегічних цілей закладу. Штучний інтелект має розглядатися виключно як допоміжний ресурс підтримки аналітичної та організаційної діяльності, а не як заміна авторської позиції.

Таблиця 1.

Механізми формування академічної доброчесності у проєктній та грантовій діяльності

№	Механізм	Ключові практики та інструменти	Педагогічний ефект
1	Розвиток авторської позиції	Реалізація проєктів із практичним соціальним ефектом	Формування відповідальності за власний результат
2	Етичне використання цифрових технологій	Документування промптів ШІ, перевірка контенту	Розвиток цифрової етики та культури відповідальності
3	Групова та колективна відповідальність	Командна робота, розподіл ролей, рефлексія	Формування культури співпраці та взаємної відповідальності
4	Системне планування та моніторинг	Логічна модель, індикатори, самооцінювання	Відповідальне ставлення до якості результатів
5	Прозорість і підзвітність	Публічний захист, звітність перед партнерами	Підвищення професійної та інституційної доброчесності

Проєктна та грантова діяльність виступає не лише інструментом професійного розвитку, а й ефективним механізмом імплементації принципів академічної доброчесності в освітній процес. Вона забезпечує перехід від формального дотримання нормативних вимог до формування внутрішньої етичної позиції, заснованої на відповідальності, чесності, прозорості та повазі до інтелектуальної праці. Саме поєднання інноваційних цифрових технологій з високими стандартами академічної культури дозволяє готувати конкурентоспроможного, етично зрілого та соціально відповідального фахівця.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про академічну доброчесність» : Закон України від 23.06.2022 № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Закон України «Про професійну освіту» : Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-IX#Text> (дата звернення: 23.04.2026).
3. Herevenko A., O. Shynkarova. The use of educational simulators and artificial intelligence in the formation of professional competence of future physical education and sport specialists. *Moderní aspekty vědy* : Svazek LXVII mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2026. С. 201–211.
4. Закон України «Про благодійництво та благодійні організації» : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 23.04.2026).
5. Про затвердження Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 (у редакції станом на 2026 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п#Text> (дата звернення: 23.04.2026).
6. Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо участі закладів професійної (професійно-технічної) освіти в грантових програмах в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення (листи МОН 2022–2026 рр.). URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 23.04.2026).
7. Перелік міжнародних донорських організацій в Україні [Електронний ресурс]. URL: <http://gurt.org.ua/donors/international/> (дата звернення: 23.04.2026).
8. Де знайти гроші сільським громадам: перспективи і можливості фінансування міжнародними донорами : посібник [Електронний ресурс]. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/block_canada_20160324.pdf (дата звернення: 23.04.2026).

9. Комуникативна платформа. Проекти та програми міжнародної допомоги [Електронний ресурс]. URL: <http://grantslife.kh.gov.ua/donori/> (дата звернення: 23.04.2026).

10. Офіційний портал координації міжнародної допомоги в Україні Openaid.gov.ua [Електронний ресурс]. URL: <http://openaid.gov.ua/> (дата звернення: 26.04.2026).

11. Грантові конкурси та можливості [Електронний ресурс] // Gurt.org.ua ; Biggggidea.com ; Prostir.ua. URL: <http://www.gurt.org.ua/> ; <https://biggggidea.com/> ; <https://www.prostir.ua/> (дата звернення: 23.04.2026).

ВІД СПИСУВАННЯ ДО СВІДОМОГО НАВЧАННЯ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ФОРМУВАННІ ФАХІВЦЯ

Гуда В.Ю., *викладачка іноземної мови та зарубіжної літератури*
КЗ “Свалявський професійний коледж” ЗОР

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується орієнтацією на європейські стандарти якості та академічної культури. У цих умовах особливого значення набуває питання академічної доброчесності як невід’ємної складової освітнього процесу.

Академічна доброчесність визначає не лише правила поведінки в навчанні, але й формує світогляд майбутнього фахівця, його професійну етику та відповідальність. Однак у практиці освітніх закладів досить поширеними залишаються такі явища, як списування, плагіат, використання чужих робіт.

Ці проблеми знижують якість освіти та перешкоджають формуванню реальних знань і навичок. У зв’язку з цим виникає необхідність переходу від формального навчання до свідомого, яке базується на внутрішній мотивації та відповідальності.

Метою даної роботи є дослідження ролі академічної доброчесності у формуванні фахівця та визначення шляхів переходу від списування до свідомого навчання.

Академічна доброчесність — це система етичних принципів та правил, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу. Вона включає чесність, довіру, справедливість, повагу та відповідальність.

Дотримання цих принципів забезпечує якість освіти, формує довіру до результатів навчання та сприяє розвитку особистості. Академічна доброчесність є важливою умовою інтеграції української освіти до європейського освітнього простору.

Списування є однією з найпоширеніших форм академічної недоброчесності. Воно проявляється у використанні чужих відповідей, копіюванні інформації без розуміння, виконанні завдань не самостійно.

Основними причинами списування є:

- низька мотивація до навчання;
- страх отримати низьку оцінку;
- недостатній рівень підготовки;
- відсутність відповідальності;
- вплив однолітків.

Наслідки списування є досить серйозними. Воно призводить до поверхневих знань, відсутності практичних навичок, зниження конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Крім того, систематичне списування формує у студентів звичку до нечесної поведінки, що може негативно вплинути на їхню професійну діяльність у майбутньому.

Свідоме навчання передбачає активну участь студента у процесі здобуття знань. Воно базується на розумінні матеріалу, розвитку критичного мислення та самостійності.

Основними ознаками свідомого навчання є:

- зацікавленість у навчанні;
- внутрішня мотивація;

- самостійне виконання завдань;
- відповідальність за результат;
- прагнення до саморозвитку.

Такий підхід сприяє формуванню професійних компетентностей, необхідних для успішної діяльності. Студент не просто запам'ятовує інформацію, а вчиться її аналізувати, застосовувати на практиці та робити власні висновки.

Викладач відіграє ключову роль у формуванні культури академічної доброчесності. Він є прикладом для студентів і впливає на їхнє ставлення до навчання.

Основні завдання викладача:

- пояснювати значення академічної доброчесності;
- створювати атмосферу довіри та взаємоповаги;
- використовувати сучасні методи навчання;
- мотивувати студентів до самостійної роботи;
- контролювати дотримання правил.

Ефективним є застосування інтерактивних методів навчання, проектної діяльності, дискусій, які сприяють активному залученню студентів до навчального процесу.

Для формування академічної доброчесності необхідно:

- підвищувати рівень обізнаності студентів;
- розвивати внутрішню мотивацію;
- впроваджувати чіткі правила та відповідальність;
- використовувати сучасні технології перевірки (антиплагіат);
- створювати позитивне освітнє середовище.

Важливо, щоб студенти усвідомлювали: чесне навчання — це не лише вимога, а інвестиція у власне майбутнє.

Академічна доброчесність є основою якісної освіти та професійного становлення особистості.

Списування залишається актуальною проблемою, яка негативно впливає на рівень знань та формування компетентностей. Водночас свідоме навчання сприяє розвитку відповідальності, критичного мислення та професійних навичок.

Формування культури академічної доброчесності є спільним завданням студентів і викладачів. Лише за умови дотримання принципів чесності можливе підвищення якості освіти та підготовка конкурентоспроможних фахівців.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» (зі змінами, 2022).
2. Міністерство освіти і науки України. Академічна доброчесність: методичні рекомендації. Київ, 2022.
3. Бондар В. Академічна доброчесність у сучасній освіті: виклики та перспективи. Київ, 2023.
4. Ковальчук О. Формування культури академічної доброчесності студентів. Львів, 2022.
5. Сидоренко І. Проблеми списування в освітньому середовищі та шляхи їх подолання. Харків, 2024.
6. OECD. Academic Integrity in Education: New Challenges. Paris, 2023.
7. European Network for Academic Integrity. Guidelines for Academic Integrity. 2022.
8. Іваненко Л. Академічна культура в умовах цифровізації освіти. Київ, 2023.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

*Гуня О.М., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України, лікар-невролог*

*Оксентюк Н.В., доцентка, Національного університету водного
господарства та природокористування, кандидатка психологічних наук*

У сучасних умовах гібридної війни проблема бойового стресу виходить за межі суто клінічного дискурсу, оскільки бойовий стрес розглядається не лише як сукупність психофізіологічних реакцій на екстремальні чинники, а як складний деструктивний процес, що трансформує також і ціннісно-смыслову вертикаль особистості та функціональну стабільність військових колективів.

Метою даного дослідження є теоретичний аналіз методологічних підходів до вивчення бойового стресу та механізмів його деструктивного впливу на психічне здоров'я військовослужбовців.

Бойовий стрес за динамікою прояву є гострим чи відтермінованим або кумулятивним. Проведене практичне дослідження підтверджує, що тривала дія стресорів (загроза життю, депривація сну, сенсорне перевантаження) призводить до специфічних змін у психічному здоров'ї у когнітивній сфері, емоційній сфері (емоційне заціпеніння або гіперзбудливість), на соціально-психологічному рівні через деформацію комунікативних зв'язків у підрозділі та утруднення подальшої реадаптації до цивільного життя.

Тому вибудовані відповідно до рівнів впливу бойового стресу на особистість – класичні відповідні підходи до досліджень та реабілітації військовослужбовців з бойовим стресом: психо-фізіологічний, системно-діяльнісний, екзистенційно-психологічний.

Психофізіологічний підхід фокусується на мобілізації адаптаційних ресурсів організму (концепція Г. Сельє) та виснаженні симпато-адреналової системи. Психічні процеси та фізіологічні реакції розглядаються як нерозривна єдність і бойовий стрес тут трактується як стан «граничної напруги», інтенсивна, багаторівнева реакція організму, що призводить до соматизації та когнітивного зниження (Г. Сельє про загальний адаптаційний синдром (ЗАС)) [2]. З точки зору психофізіології, розвиток бойового стресу проходить три ключові стадії: стадію тривоги (моментальна мобілізація захисних сил, активація симпатичної нервової системи, всі ресурси організму спрямовані на виживання); на стадії резистентності (опору) організм намагається адаптуватися до тривалої загрози (у крові підвищується рівень кортизолу, військовослужбовець може перебувати у стані надвисокої працездатності, проте це відбувається за рахунок експлуатації глибинних резервів); на стадії виснаження при тривалому перебуванні в зоні бойових дій без належної ротації адаптаційні ресурси вичерпуються, що призводить до десинхронізації біологічних ритмів та психосоматичних розладів.

Тривалий бойовий стрес веде до стійкого впливу на психічне здоров'я та соматизацію – зміни у роботі лімбічної системи та префронтальної кори. Психофізіологічними наслідками є порушення фази глибокого сну що унеможлиблює психічне відновлення, відбуваються вегетативні дисфункції, які стають хронічними. Поглиблюється когнітивний дефіцит, знижується обсяг короткочасної пам'яті та труднощі з концентрацією уваги, що підтверджується скринінговими тестами (зокрема МоСА-тестом при проведенні нашого дослідження на військових в стаціонарі).

В межах психофізіологічного підходу реабілітація не може бути лише «розмовною терапією». Вона повинна включати: методи біологічного зворотного зв'язку (БЗЗ), м'язову релаксацію, фармакологічну підтримку.

Наступний, - *системно-діяльнісний підхід* розглядає бойову діяльність як специфічну систему, де стрес є результатом невідповідності між об'єктивними вимогами середовища та внутрішніми ресурсами суб'єкта, і є одним із

фундаментальних у вітчизняній та світовій психології. Він розглядає бойову діяльність як специфічну, екстремальну форму активності людини. Бойовий стрес тут не просто як біологічна реакція, а як динамічний процес дезорганізації складної системи «Особистість – Діяльність – Середовище».

Основна ідея полягає в тому, що психіка людини формується, проявляється та трансформується саме в діяльності. Відтак, бойова травма розглядається як результат руйнування звичних алгоритмів діяльності та неможливості реалізувати життєво важливі цілі у звичний спосіб.

Бойова діяльність характеризується високою ціною помилки, дефіцитом часу та постійною зміною умов. Системно-діяльнісний аналіз дозволяє виділити компоненти, на які впливає стрес: мотиваційно-цільовий компонент, коли стрес може призводити до «мотиваційного вакууму» або заміщення високих цілей (виконання завдання) нижчими (інстинктивне самозбереження будь-якою ціною); операційний компонент, коли під впливом стресу руйнуються автоматизовані навички, коли військовослужбовець може припускатися помилок у маніпуляціях зі зброєю або технікою; регулятивний компонент, коли порушується здатність до самоконтролю та прогнозування наслідків своїх дій.

Бойовий стрес одного бійця неминуче впливає на функціонування всієї групи.

У межах системно-діялісного підходу реабілітація військовослужбовців повинна бути спрямована на: реінтеграцію діяльності - поступове залучення ветерана до звичних або нових видів активності, де він може знову відчувати себе ефективним суб'єктом, корекцію соціальної ролі в колективі та сім'ї, допомогу у формуванні нових життєвих цілей, що дозволяють інтегрувати бойовий досвід у загальну структуру біографії особистості.

Системно-діялісний підхід дозволяє вийти за межі симптомів (таких як тривога чи безсоння) і побачити глибинне порушення функціонування людини як суб'єкта життя. Психологічна допомога, заснована на цьому підході, полягає не лише у «лікуванні» психіки, а у відновленні цілісної системи стосунків військовослужбовця зі світом, іншими людьми та самим собою.

Екзистенційно-психологічний підхід акцентує увагу на травматизації «Я-концепції», втраті сенсів та етичних дилемах («моральна травма»), тут розглянутий бойовий стрес не як «збій» у роботі організму, а як екзистенційну кризу – зіткнення людини з базовими даностями буття: смертю, свободою, самотністю та безглуздям (за І. Яломом) [4]. Основним джерелом страждання тут вважається не сам факт загрози життю, а руйнування цілісної картини світу («базових ілюзій» про справедливість та безпеку світу), що призводить до глибокої внутрішньої дезорієнтації. Карл Ясперс ввів поняття «граничної ситуації» — це обставини (страждання, провина, боротьба, смерть), які людина не може змінити чи оминати і бойові дії є концентрованою формою такої ситуації. Бойовий стрес актуалізує страх небуття, що змушує особистість переоцінювати всі попередні цінності. Екзистенціальний підхід приділяє особливу увагу «провині вцілілого» та моральним дилемам на війні. Складна структура вибору в бою часто веде до порушення внутрішньої етичної цілісності.

На відміну від клінічного розуміння ПТСР, екзистенційний підхід виділяє концепцію моральної травми. Це глибоке психологічне та духовне страждання, що виникає внаслідок дій (або бездіяльності), які суперечать глибоко вкоріненим моральним переконанням особистості. Стрес тут виникає не від страху за власне життя, а від усвідомлення крихкості людської моралі. Наслідком є втрата довіри до себе, до керівництва та до світу загалом, що стає основою для затяжної депресії та соціальної ізоляції.

Бойовий стрес провокує: ціннісний вакуум після повернення з фронту, де смисли були чіткими та зрозумілими, переоцінку цінностей і схильність більше до цінностей побратимства та самопожертви, ніж до традиційних чи сімейних.

Екзистенціальна реабілітація та посттравматичне зростання передбачає логотерапію у віднайденні нових життєвих цілей та інтеграції бойового досвіду в історію свого життя. Здатність знайти сенс у пережитому стражданні («навіщо я вижив?», «який сенс мого досвіду?») є вирішальним фактором виживання та зцілення (Франкл В.) [3]. Трансформацію деструктивної провини у

конструктивну відповідальність (наприклад, через волонтерство або допомогу родинам загиблих) та стимулювання посттравматичного зростання допомагають реабілітуватися.

Екзистенційно-психологічний підхід дозволяє працювати з «душею» воїна, а не лише з його «реакціями». Він стверджує, що одужання можливе лише через відновлення цілісної системи цінностей та набуття нового сенсу буття.

Бойовий стрес є комплексним феноменом, що потребує інтегративного підходу до реабілітації. Теоретичне розуміння закономірностей формування стресових станів дозволяє перейти від пасивної діагностики до проактивного формування психологічної резистентності військовослужбовців. Пріоритетом залишається розробка програм, що поєднують когнітивно-поведінкову терапію, психо-емоційну кінезіологію, техніки EMDR з відновленням соціально-системних зв'язків особистості.

Список використаних джерел

1. Кокун О. М. Психологічна робота з військовослужбовцями — учасниками бойових дій : метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2022. 256 с.
2. Сельє Г. Стрес без дистресу / пер. з англ. О. С. Тарасенка. Київ : Дух і Літера, 2019. 184 с.
3. Франкл В. Людина в пошуку справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 160 с.
4. Ялом І. Екзистенціальна психотерапія / пер. з англ. С. А. Олійника. Київ : Альпіна, 2021. 576 с.

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Жарікова О.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО

«Університет менеджменту освіти» НАПН України

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням рівня невизначеності, нестабільністю соціально-економічних процесів та динамічністю умов життєдіяльності людини.

В умовах воєнного стану, соціальних трансформацій та інформаційного перенасичення особистість постійно стикається з необхідністю адаптації до змін, прийняття рішень у ситуаціях недостатньої визначеності та подолання психологічних труднощів. Це зумовлює актуальність дослідження внутрішніх ресурсів, які забезпечують ефективне функціонування людини в таких умовах.

Одним із ключових психологічних ресурсів є життєстійкість, яка розглядається як інтегративна характеристика особистості [6]. Вона охоплює когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти та забезпечує здатність людини зберігати внутрішню рівновагу, ефективно діяти у складних життєвих ситуаціях та адаптуватися до змін. Життєстійкість дає змогу не лише протистояти негативним впливам середовища, але й переосмислювати труднощі як можливості для особистісного розвитку.

У сучасній психологічній науці життєстійкість розглядається в межах різних теоретичних підходів [2; 3]. Зокрема, вона трактується як відносно стійка особистісна характеристика, як система внутрішніх ресурсів, а також як динамічний процес, що формується протягом життя. У межах цих підходів підкреслюється її роль у забезпеченні адаптації особистості до стресових ситуацій та умов невизначеності.

Важливим контекстом дослідження життєстійкості є феномен невизначеності, який є невід'ємною характеристикою сучасного соціального середовища [5]. Невизначеність пов'язана з дефіцитом або суперечливістю інформації, неможливістю точно прогнозувати події та необхідністю діяти в умовах ризику. Переживання невизначеності супроводжується складними емоційними реакціями, серед яких провідне місце займають тривога, напруження, невпевненість та внутрішній дискомфорт.

У цьому контексті особливого значення набувають такі психологічні характеристики, як тривожність та толерантність до невизначеності. Рівень тривожності визначає емоційну реакцію особистості на складні життєві ситуації, тоді як толерантність до невизначеності відображає здатність сприймати неоднозначні обставини без значного психологічного напруження. Взаємодія цих характеристик значною мірою визначає ефективність адаптації особистості [5; 7].

Проведене дослідження дозволило встановити, що у сучасних умовах значна частина молоді характеризується недостатньо сформованими психологічними ресурсами для ефективного функціонування в умовах невизначеності. Зокрема, спостерігається тенденція до підвищеного рівня тривожності, що проявляється у внутрішньому напруженні, невпевненості та схильності до переживання негативних емоцій. Це ускладнює процес прийняття рішень та знижує ефективність діяльності.

Водночас рівень толерантності до невизначеності часто є недостатнім, що проявляється у труднощах прийняття неоднозначних ситуацій, прагненні уникати складних обставин та залежності від зовнішніх умов. У таких випадках невизначеність сприймається як загроза, що посилює емоційне напруження та ускладнює процес адаптації.

Життєстійкість у цьому контексті виступає інтегративним ресурсом, який забезпечує здатність особистості ефективно реагувати на виклики середовища [6]. Особи з високим рівнем життєстійкості характеризуються здатністю контролювати власні емоційні реакції, зберігати внутрішню рівновагу, гнучко

мислити та використовувати конструктивні стратегії подолання труднощів. Вони сприймають невизначеність не лише як джерело стресу, але й як можливість для розвитку.

Результати дослідження також свідчать про наявність взаємозв'язку між життєстійкістю, тривожністю та толерантністю до невизначеності. Зокрема, підвищений рівень тривожності поєднується зі зниженням здатності приймати невизначеність, що негативно впливає на адаптаційні можливості особистості. Натомість розвиток життєстійкості сприяє зниженню рівня тривожності та формуванню більш гнучкого стилю поведінки.

Важливим напрямом дослідження стало обґрунтування можливостей розвитку життєстійкості особистості. З цією метою було розроблено тренінгову програму, спрямовану на формування психологічних ресурсів особистості. Програма включала розвиток навичок емоційної саморегуляції, формування конструктивних копінг-стратегій, підвищення рівня усвідомлення власних ресурсів та розвиток толерантності до невизначеності.

Реалізація тренінгової програми сприяла позитивним змінам у психологічному стані учасників. Зокрема, спостерігалось зниження рівня емоційного напруження, підвищення впевненості у власних можливостях, розвиток здатності до гнучкого мислення та більш ефективного реагування на складні життєві ситуації. Це підтверджує ефективність цілеспрямованого психологічного впливу у розвитку життєстійкості особистості.

Таким чином, життєстійкість виступає важливим психологічним ресурсом, який забезпечує ефективну адаптацію особистості до умов невизначеності. Її розвиток сприяє зниженню рівня тривожності, підвищенню толерантності до невизначеності та формуванню конструктивних стратегій поведінки.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні нових психологічних програм, спрямованих на розвиток життєстійкості різних категорій населення, а також у вивченні індивідуальних особливостей її формування.

Список використаних джерел

1. Бондарчук О. І. Психологічні ресурси особистості в умовах невизначеності. *Психологія і суспільство*. 2019. № 2. С. 45–52.
2. Кокун О. М. Психологія життєстійкості особистості в умовах сучасних викликів. *Психологічний часопис*. 2022. № 4. С. 12–20.
3. Титаренко Т. М. Життєстійкість особистості в умовах кризи. *Психологія сучасності*. 2019. № 2. С. 22–30.
4. Bandura A. Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: W. H. Freeman, 2019. 604 p.
5. Budner S. Intolerance of ambiguity as a personality variable. *Journal of Personality*. 1962. Vol. 30(1). P. 29–50.
6. Maddi S. R. Hardiness: Turning Stressful Circumstances into Resilient Growth. Dordrecht: Springer, 2016. 300 p.
7. Spielberger C. D., Sarason I. G. *Stress and Emotion: Anxiety, Anger, and Curiosity*. London: Taylor & Francis, 2016. 340 p.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОСНОВА ЯКОСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ

Звірховська В.О., здобувачка вищої освіти за спеціальністю
«Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Академічна доброчесність є ключовим принципом функціонування сучасної системи вищої освіти та важливою умовою забезпечення якості кваліфікаційних робіт студентів. Вона передбачає дотримання етичних норм у процесі навчальної та науково-дослідної діяльності, зокрема самостійність виконання завдань, коректне використання джерел інформації, належне

оформлення цитувань і недопущення плагіату. У контексті підготовки кваліфікаційних робіт академічна доброчесність виступає не лише вимогою нормативних документів, але й індикатором сформованості дослідницької культури здобувачів вищої освіти [1].

Якість кваліфікаційної роботи безпосередньо залежить від дотримання принципів академічної доброчесності. Самостійне виконання дослідження сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та здатності працювати з науковими джерелами. Натомість порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, фабрикація чи фальсифікація даних, призводять до зниження наукової цінності роботи та підривають довіру до результатів дослідження [2]. Особливої актуальності ця проблема набуває під час написання бакалаврських і магістерських робіт, які є підсумком навчальної та наукової діяльності студента.

Важливу роль у забезпеченні академічної доброчесності відіграє формування навичок академічного письма. Студенти повинні володіти правилами цитування, оформлення бібліографічних посилань, перефразування та узагальнення інформації. Належна інформаційна культура дозволяє уникнути неумисного плагіату та підвищує якість дослідницької частини кваліфікаційної роботи [3]. Крім того, використання систем перевірки текстів на академічний плагіат сприяє підвищенню відповідальності здобувачів освіти та забезпечує об'єктивність оцінювання результатів дослідження.

Не менш значущою є роль наукового керівника та закладу вищої освіти у формуванні академічної доброчесності студентів. Методичний супровід написання кваліфікаційної роботи, проведення консультацій, роз'яснення вимог до оформлення та перевірка проміжних результатів дослідження дозволяють запобігти порушенням і забезпечити належний рівень якості роботи. Важливим є також впровадження внутрішніх положень про академічну доброчесність та проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед здобувачів освіти [1; 4].

Отже, академічна доброчесність є основою забезпечення якості кваліфікаційних робіт студентів, оскільки гарантує самостійність дослідження, достовірність отриманих результатів та відповідність роботи науковим стандартам. Формування культури академічної доброчесності сприяє підвищенню рівня підготовки майбутніх фахівців та зміцненню довіри до системи вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Академічна доброчесність та якість освіти : аналітичні матеріали Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Київ, 2019. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Academic-integrity-materials.pdf> (дата звернення: 22.04.2026).

2. Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів та студентів / Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+AI101+2020_T1/about (дата звернення: 22.04.2026).

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 22.04.2026).

4. Рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akademichna-dobrochesnist/rekomendatsii-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 22.04.2026).

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Копил Л.М., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України

Провідною характеристикою самовизначення у ранньому юнацькому віці є формування ціннісних орієнтацій. Даній темі відводиться ключова роль у нормативно-правовому забезпеченні освіти України. Україна, як незалежна держава, не так давно стала на самостійний шлях розвитку. Тому важливо визначити ціннісні орієнтації молоді, оскільки саме вони становлять основу освітнього процесу та є визначальним чинником формування особистості та і суспільства загалом. Над цим повинні працювати науковці у галузях психології соціології, педагогіки. Наразі це надзвичайно складно, так як у даний момент на українській землі відбуваються військові дії. Як вказують сучасні науковці Т. Яценко та Г. Шкляєва, ці події позначилися на морально-психологічному стані молоді, а отже, і на одному з найголовніших складників – спрямованості особистості. Тому дослідження ціннісних орієнтацій саме у ранньому юнацькому віці в умовах війни є надзвичайно актуальним, як з точки зору психологічної науки, так і з огляду на потреби сучасної психолого-педагогічної практики і вимагає компетентності дослідника та дотримання академічної доброчесності.

Ухвалення Закону України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року має стратегічне значення для розвитку освіти й науки, оскільки він уперше на державному рівні закріпив єдині стандарти чесності, прозорості та відповідальності в академічній діяльності. Відповідно до [Статті 42 Закону України «Про освіту»](#): академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники

освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Державна нормативно-правова база створює гарантії захисту честі й гідності учасників освітнього процесу, підвищує довіру суспільства до результатів навчання й досліджень, а також сприяє інтеграції української науки у міжнародний простір.

Для вивчення особливостей життєвих цінностей юнаків та юнок проаналізовано, які можна використати методи дослідження, наприклад, бесіда спостереження опитування, тести, узагальнення. Усі вони передбачають високий рівень професійної відповідальності дослідника, оскільки ранній юнацький вік - це сфера, що має підвищену етичну чутливість.

Методики для вивчення ціннісних орієнтацій молоді «Вивчення ціннісних орієнтацій ранжуванням списку цінностей» М. Рокич, «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» С. Бубнова, «Діагностика індивідуальних цінностей» Ш. Шварца та методики Т. Елерса «Діагностика мотивації досягнення успіху» допомагають комплексно дослідити систему цінностей молоді, виявити їхню структуру, ієрархію та пріоритети, визначити індивідуальні відмінності у мотиваційній сфері, а також простежити взаємозв'язок між ціннісними орієнтаціями та прагненням досягати успіху. Дотримання академічної доброчесності на емпіричному етапі дослідження ціннісних орієнтацій у ранньому юнацькому віці передбачає низку важливих принципів, серед яких чесність у зборі та обробці даних, прозорість методології, повага до учасників дослідження, забезпечення конфіденційності отриманої інформації, уникнення будь-яких форм фальсифікації чи маніпуляцій результатами, а також відповідальність дослідника за достовірність і етичність отриманих висновків.

Важливо при роботі з респондентами раннього юнацького віку досліднику дотримуватися низки етичних вимог, що забезпечують захист прав і гідності учасників. Основними серед них є добровільність участі, інформована згода, конфіденційність, анонімність, повага до особистості, недопущення

маніпуляцій, а також відповідальність дослідника за достовірність і етичність отриманих висновків.

Дотримуватися академічної доброчесності повинні і учасники дослідження. Вона передбачає чесність у відповідях, добровільність участі, повагу до особистої гідності та конфіденційності, відповідальність за достовірність наданої інформації, а також усвідомлення значення власного внеску у формування науково обґрунтованих висновків.

Академічна доброчесність при обробці результатів дослідження ціннісних орієнтацій у ранньому юнацькому віці передбачає чесне й неупереджене відображення отриманих даних, відмову від будь-яких маніпуляцій чи фальсифікацій, коректне застосування статистичних методів та прозоре пояснення використаних процедур. Важливо забезпечити конфіденційність інформації про респондентів, чітко розмежовувати фактичні результати й власні інтерпретації. Такий підхід гарантує достовірність висновків, формує довіру до дослідження й створює умови для його відтворюваності іншими науковцями.

Одним із найсерйозніших порушень академічної доброчесності є плагіат, адже він підриває довіру до результатів наукової діяльності та дискредитує як окремого дослідника, так і освітню чи наукову установу загалом. Використання чужих ідей, текстів чи результатів без належного посилання не лише порушує права інтелектуальної власності, а й спотворює об'єктивність дослідження. У контексті вивчення ціннісних орієнтацій підлітків плагіат особливо небезпечний, оскільки може призвести до хибних висновків і втрати довіри до психологічних досліджень.

Війна та соціальні трансформації сучасного суспільства суттєво впливають на формування ціннісних орієнтацій молоді, змінюючи їхні пріоритети й життєві стратегії. Умови воєнного часу актуалізують цінності безпеки, виживання, солідарності та патріотизму, водночас можуть посилювати прагнення до свободи, справедливості й соціальної відповідальності. Соціум, що перебуває у стані кризи, формує нові моделі взаємодії, де важливими стають

підтримка громади, взаємодопомога та довіра. У цьому контексті академічна доброчесність набуває особливого значення: вона забезпечує чесність і прозорість досліджень, запобігає маніпуляціям результатами та сприяє формуванню довіри до науки як інструменту осмислення соціальних і психологічних змін. Дотримання принципів доброчесності дозволяє дослідникам не лише отримати достовірні дані про ціннісні орієнтації молоді, а й показати приклад відповідального ставлення до знань у часи суспільних викликів.

Розробка рекомендацій щодо пошуку життєвих орієнтирів сучасної молоді має ґрунтуватися на поєднанні психологічних, соціальних та культурних чинників, які визначають пріоритети й цінності юнацького віку. Молодь потребує підтримки у формуванні власних життєвих стратегій, що включають орієнтацію на саморозвиток, відповідальність, соціальну активність та збереження внутрішньої свободи. Важливим є створення позитивного ціннісного середовища в закладі освіти, системна робота з батьками, використання тренінгових форм роботи, активне залучення молоді до волонтерської та соціально значущої діяльності, а також інтеграція арт-терапевтичних методів для тих, хто пережив травматичний досвід війни. У цьому процесі академічна доброчесність виступає фундаментом: вона забезпечує чесність і прозорість у дослідженнях та рекомендаціях, запобігає маніпуляціям результатами, формує довіру до наукових висновків і демонструє молоді приклад відповідального ставлення до знань.

Таким чином, формування ціннісних орієнтацій у ранньому юнацькому віці є провідною характеристикою самовизначення особистості та ключовим чинником розвитку суспільства, особливо в умовах сучасних викликів, зокрема війни. Дослідження цієї проблематики потребує високої професійної компетентності та суворого дотримання академічної доброчесності, яка забезпечує чесність, прозорість і достовірність результатів. Нормативно-правова база України, зокрема ухвалення Закону «Про академічну доброчесність», створює гарантії захисту учасників освітнього процесу та

сприяє інтеграції української науки у міжнародний простір. Використання сучасних методик дослідження цінностей у поєднанні з етичними вимогами до роботи з підлітками дозволяє отримати об'єктивні дані, що мають практичне значення для психології, педагогіки та соціології. Поєднання наукової відповідальності, етичних принципів і доброчесності є необхідною умовою для формування зрілих життєвих орієнтирів молоді та розвитку демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник. К.: НПУ. 2003. 267 с.
2. Положення про дотримання принципів академічної доброчесності у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти / Вікторія Сидоренко, Олег Клокар. Київ: Агроосвіта, 2020. 26 с.
3. Пахомов І.В. Розвиток моральних цінностей здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти : монографія. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025. 302 с. .
4. Спиця-Оріщенко Н. Психологічні особливості розвитку особистості в ранньому юнацькому віці. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки.* 2016. №1. С. 198–201.
5. Яценко Т. В., Шкляєва Г. О. Особливості формування ціннісних орієнтацій студентської молоді України в умовах війни. *Габітус.* 2023. -Вип. 51. С. 126-131.

РЕАЛІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧАСНИКАМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Лебідь О. М.; здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України, майстер виробничого
навчання Державного навчального закладу "Буцький політехнічний
професійний ліцей".

Академічна доброчесність — це сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності. Кожний учасник освітнього процесу зобов'язаний у своїй діяльності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.[1]

Академічна доброчесність повинна реалізовуватись всіма учасниками навчального процесу та дотичними до нього людьми.

Керівники закладів освіти зобов'язані забезпечувати організацію розроблення, своєчасне оновлення та оприлюднення внутрішніх актів з питань академічної доброчесності, проводити заходи з популяризації, пропагування, підвищення обізнаності про академічну доброчесність, розповсюджувати вітчизняний та іноземний досвід з даної теми, забезпечувати доступ учасників освітнього процесу до спеціалізованого програмного забезпечення з виявлення ознак порушення академічної доброчесності, забезпечувати фіксування повідомлень про порушення академічної доброчесності, перевірку порушення академічної доброчесності кандидатів на посади, розгляд повідомлень про порушення академічної доброчесності, притягнення до відповідальності осіб, які порушили академічну доброчесність, документування прийнятих рішень, розміщення їх на офіційному вебсайті закладу освіти.[1]

Педагогічні працівники зобов'язані ставитися з повагою до всіх учасників освітнього процесу, ґрунтувати власну діяльність на надійних і достовірних

даних, що базуються на результатах досліджень та відображають сучасний стан знань з відповідних питань; перевіряти надійність і достовірність інформації, що надається здобувачам освіти; чітко окреслювати очікувані результати навчання, встановлювати зрозумілі вимоги до виконання навчальних завдань та мати прозору систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, яка базується на чітких оприлюднених критеріях, добросовісно оцінювати академічні твори та навчальні роботи здобувачів освіти, переконуватися у відсутності ознак порушення академічної добросовісності, власним прикладом сприяти формуванню у здобувачів освіти академічної добросовісності, стимулювати та заохочувати здобувачів освіти до дотримання академічної добросовісності, вчасно реагувати на будь-які прояви порушення академічної добросовісності, припиняти такі порушення, застосовувати до здобувачів освіти заходи реагування на порушення академічної добросовісності.[1]

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати кожне навчальне завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь кількох осіб, правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, зокрема й з інтернет-ресурсів, зазначати посилання на відповідне джерело інформації у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора, використовувати власний раніше створений академічний твір лише якщо це дозволено умовами навчального завдання.[1]

Батьки, інші законні представники неповнолітніх здобувачів освіти зобов'язані формувати у своїх дітей усвідомлення необхідності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної добросовісності, заохочувати та стимулювати своїх дітей до дотримання, сприяти її дотриманню дітьми.[1]

Сучасні студенти розуміють, що обізнаність щодо академічної добросовісності – це корисно, тож інформація про неї повинна поширюватися швидше. Студенти переконані, що потрібно оперативно вжити заходів, аби виправити ситуацію в системі сучасної освіти, щоб люди були більш впевнені в собі та навіть не задумувались про те, щоб копіювати чийсь роботи чи

фальсифікувати певні факти для полегшення власного життя. Кожен повинен показувати власну позицію, вміти аргументовано відстоювати точку зору. Впевненість в собі може допомогти в майбутньому, адже студенти матимуть більше довіри з боку викладачів, тому що будуть впевнені у тому, що вони отримають справедливую оцінку за власні знання та старання.[2]

В університетах України можуть запроваджуватись заходи, які ініційовані і підтримуються міжнародними організаціями. Також кожен університет може розробити власний кодекс академічної доброчесності, який допоможе учасникам навчального процесу її дотримуватись.

Наприклад, у ТНПУ (Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка) розроблено Кодекс академічної доброчесності, який визначає правила і норми академічної доброчесності, етичної поведінки, професійного спілкування працівників і здобувачів освіти. Він спрямований на дотримання професійних стандартів в усіх сферах діяльності університету, зокрема, освітній, науковій, виховній, управлінській, а також на підтримку сприятливого морально-психологічного клімату в академічному середовищі. [3]

За підтримки Проєкту сприяння академічній доброчесності SAIUP (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project), що реалізується Американськими радами з міжнародної освіти за сприянням МОН України та підтримки посольства США в Україні, в ТНПУ проведено ряд заходів щодо реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому процесі.[3]

Проведення заходів академічної відповідальності має сенс тоді, коли всі учасники освітнього процесу розуміють зміст чинних норм, підстави і процедури притягнення до відповідальності. Також важливою умовою забезпечення академічної доброчесності є створення чітких і зрозумілих процедур розгляду справ і прийняття рішень стосовно ймовірних порушень. Аналіз останніх нормативно-правових документів показав, що за порушення принципів академічної доброчесності потрібно нести відповідальність. Від дотримання та культивування принципів академічної доброчесності залежить

якість освіти. Прояви академічної недоброчесності, як списування, плагіат, самоплагіат, корупція, руйнують її, перетворюючи освітній процес на імітацію. Нечесність в освіті впливає негативно на суспільство загалом і кожного індивіда зокрема, адже створює систему, в якій неможливо досягнути мети чесним шляхом, а такі випускники не можуть бути успішними в довготривалій перспективі.[3]

Отже, академічна доброчесність повинна бути зрозумілою для всіх учасників навчального процесу, і людей, дотичних до нього: батьків, громади. Батьки повинні виховувати своїх дітей із повагою до системи освіти, а не підривати авторитет вчителів і викладачів в очах дітей. Громадяни мають дотримуватись академічної доброчесності із розумінням її важливості, а не під примусом, дотримуватись її із власної ініціативи і бажання. Існують різні способи стимулювати дотримання академічної доброчесності в навчальному процесі – це запровадження кодексів академічної доброчесності, або дотримання загальних принципів, визначених законодавством, шляхом роз'яснень, спеціальних агітаційних лекцій, в тому числі, організованих за допомоги і сприяння іноземних партнерів.

Список використаних джерел

1. Академічна доброчесність — важлива передумова якісної освітньої діяльності. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zakon/> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Академічна доброчесність: проблеми реалізації та відповідальність. Луцький Національний Технічний Університет. URL: <https://lntu.edu.ua/uk/media/akademichna-dobrochesnist-problemy-realizatsiyi-ta-vidpovidalnist> (дата звернення: 27.04.2026).
3. Бойко М. Академічна доброчесність в освітньому процесі педагогічного університету: управлінський аспект. *Менеджмент освіти. Наукові записки. Серія: педагогіка.* 2020. № 2. С. 172-180.

ТИПОВІ Порушення академічної доброчесності під час написання кваліфікаційних робіт магістра

Ляшук С.М., здобувачка вищої освіти спеціальність «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

У сучасному освітньому просторі питання академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Якість освіти значною мірою залежить від дотримання студентами та науково-педагогічними працівниками принципів чесності, відповідальності та самостійності у навчальній і науковій діяльності. Особливо це стосується написання кваліфікаційних робіт, які є підсумком навчання та демонструють рівень сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти.

Разом із тим, практика показує, що під час написання кваліфікаційних робіт часто виникають різні порушення академічної доброчесності, що негативно впливають на якість освіти та знижують довіру до результатів навчання.

Актуальність теми зумовлена необхідністю дослідження типових порушень академічної доброчесності та визначення шляхів їх попередження.

Мета роботи – проаналізувати типові порушення академічної доброчесності під час написання кваліфікаційних робіт та визначити шляхи їх запобігання.

Завдання роботи: розкрити сутність поняття академічної доброчесності; визначити основні принципи академічної доброчесності; проаналізувати типові порушення академічної доброчесності; дослідити причини виникнення порушень; запропонувати шляхи запобігання академічній недоброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та здійснення наукової діяльності. Вона передбачає чесність,

відповідальність, повагу до авторського права та самостійність виконання навчальних завдань.

Основними принципами академічної доброчесності є: чесність; довіра; справедливість; повага; відповідальність; прозорість. Дотримання цих принципів є необхідною умовою формування якісного освітнього середовища.

Кваліфікаційна робота магістра є підсумковим видом навчальної діяльності студента. Вона демонструє рівень сформованості знань, умінь та навичок, здатність до самостійного наукового дослідження. Порухення академічної доброчесності під час її написання призводить до: зниження якості освіти; формування недоброчесних практик; втрати довіри до результатів навчання; порушення авторських прав.

Плагіат є одним із найбільш поширених порушень академічної доброчесності. Він полягає у використанні чужих ідей, текстів або результатів дослідження без відповідного посилання на автора. Види плагіату: прямий плагіат (копіювання тексту без змін); частковий плагіат; самоплагіат; перекладний плагіат; мозаїчний плагіат.

Фабрикація – це вигадування результатів дослідження. Фальсифікація – свідоме спотворення даних. Такі порушення можуть проявлятися у: вигаданих результатах анкетування; зміні статистичних даних; підробці експериментальних результатів.

До списування та несанкціонованої допомоги належать:

- ✓ використання готових робіт;
- ✓ придбання кваліфікаційної роботи;
- ✓ написання роботи іншою особою;
- ✓ використання матеріалів без дозволу.

Типові помилки при цитуванні джерел:

- ✓ відсутність посилань;
- ✓ неправильне оформлення літератури;
- ✓ використання джерел без перевірки;
- ✓ надмірне цитування.

Основні причини порушень академічної доброчесності:

- ✓ недостатній рівень знань про академічну доброчесність;
- ✓ дефіцит часу;
- ✓ низька мотивація студентів;
- ✓ відсутність навичок наукового письма;
- ✓ бажання отримати високий результат без зусиль.

Для попередження порушень академічної доброчесності необхідно:

- ✓ проводити роз'яснювальну роботу;
- ✓ навчати студентів академічному письму;
- ✓ використовувати перевірку на плагіат;
- ✓ формувати культуру доброчесності;
- ✓ підвищувати відповідальність здобувачів освіти.

Таким чином, академічна доброчесність є важливою складовою якісної освіти. Під час написання кваліфікаційних робіт найчастіше зустрічаються такі порушення, як плагіат, фальсифікація даних, списування та неправильне цитування джерел. Основними причинами цих порушень є недостатній рівень підготовки студентів, брак часу та мотивації. Запобігання порушенням можливе шляхом формування культури академічної доброчесності, навчання студентів правилам наукового письма та контролю за самостійністю виконання робіт.

КОМУНІКАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА АКАДЕМІЧНО ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Максименко Л.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університету менеджменту освіти» НАПН України, викладачка
Первомайського індустріально-педагогічного фахового коледжу

Академічна доброчесність у сучасному науково-педагогічному дискурсі розглядається переважно крізь правовий і нормативний вимір: як система вимог, зафіксованих у законодавстві, внутрішніх кодексах доброчесності і процедурах перевірки на плагіат. Однак зведення академічної доброчесності виключно до дотримання правил залишає осторонь фундаментальне питання: чому одні здобувачі освіти органічно інтеріоризують принципи чесності у навчальній діяльності, а інші систематично їх порушують навіть за наявності чітких нормативних вимог? Відповідь на це запитання лежить у площині психології особистості, зокрема у сфері здатності до усвідомленої саморегуляції власної поведінки.

Академічна доброчесність у своїй сутності є не юридичною, а етичною категорією, що передбачає внутрішню готовність особистості діяти чесно навіть тоді, коли зовнішній контроль відсутній або послаблений. Саме ця внутрішня готовність, здатність свідомо обирати доброчесну поведінку у ситуаціях спокуси або тиску, є предметом психологічного аналізу. О. Борідко та У. Чайковська зазначають, що етична поведінка фахівця є результатом не стільки засвоєних правил, скільки сформованої здатності «керувати власним емоційним станом, регулювати рівень стресу, контролювати напруження» у складних ситуаціях [1]. Саме ця здатність є ключовою умовою доброчесної поведінки. Вона дозволяє особистості не піддаватися імпульсу списати, сфальсифікувати або схитрувати під тиском обставин.

У цьому контексті особливого значення набуває поняття комунікативного контролю – здатності особистості усвідомлено регулювати власну поведінку в ситуаціях соціальної взаємодії [5]. Комунікативний контроль є одним із проявів загальної здатності до саморегуляції. Він забезпечує не лише управління зовнішньою комунікативною поведінкою, а й внутрішню рефлексію власних мотивів, цілей і способів їх досягнення. Особи з розвиненим комунікативним контролем здатні гальмувати імпульсивні реакції, зважувати наслідки власних дій і обирати поведінку, яка відповідає не лише власним інтересам, а й соціальним та етичним стандартам.

Емпіричні дані, отримані у дослідженні здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО), підтверджують цей зв'язок. Встановлено, що здобувачі освіти з високим рівнем комунікативного контролю демонструють переважання раціонально-рефлексивних комунікативних установок (его-стани «Батько» та «Дорослий»), а також миролюбної стратегії психологічного захисту та компетентного стилю спілкування. З точки зору академічної доброчесності ці характеристики є надзвичайно важливими: «доросла» его-позиція передбачає здатність об'єктивно оцінювати ситуацію, приймати зважені рішення і нести відповідальність за їх наслідки. Саме така позиція є психологічною передумовою вибору чесної поведінки навіть у складних обставинах [2].

Здобувачі освіти з низьким рівнем комунікативного контролю виявляють вищу схильність до конфліктного типу спілкування та агресивного стилю реагування. Переважання імпульсивних, нерегульованих реакцій знижує здатність особистості до свідомого вибору поведінки у ситуаціях академічного тиску. Коли здобувач не має достатніх ресурсів для стримування імпульсу або конструктивного вирішення складної навчальної ситуації, ризик звернення до нечесних способів значно зростає. Л. Орбан-Лембрик підкреслює, що готовність до конструктивної взаємодії передбачає здатність особистості «регулювати власні реакції відповідно до потреб ситуації» [3]. Саме ця

здатність є тим психологічним бар'єром, що стримує порушення академічних норм.

Важливим є й те, що академічна доброчесність реалізується переважно у комунікативних ситуаціях: під час підготовки спільних робіт, обговорення результатів, захисту власної позиції перед викладачем, реагування на зауваження і критику. У всіх цих ситуаціях рівень комунікативного контролю безпосередньо визначає якість поведінки здобувача освіти. Здатність відстояти власну думку асертивно, без агресії та без підміни чужими ідеями, є не лише комунікативним умінням – це конкретний прояв академічної доброчесності на поведінковому рівні [4].

Усе зазначене вище має практичні наслідки для організації роботи з академічної доброчесності у ЗФПО. По-перше, профілактика порушень не може обмежуватися інформуванням здобувачів освіти про правові наслідки плагіату чи фальсифікацій. Необхідна системна робота з розвитку психологічної готовності до доброчесної поведінки, яка включає розвиток рефлексії власних мотивів, формування асертивних умінь і підвищення рівня саморегуляції. По-друге, викладачі ЗФПО мають враховувати, що здобувачі освіти з різним рівнем комунікативного контролю потребують різних умов для інтеріоризації принципів доброчесності. Для одних вирішальним є чіткість і прозорість вимог, для інших – досвід рефлексивного осмислення власної поведінки у безпечному освітньому середовищі.

Таким чином, академічна доброчесність є не лише правовою нормою, а й психологічною характеристикою особистості, що формується разом із здатністю до усвідомленої саморегуляції поведінки. Комунікативний контроль як регулятивний механізм комунікативної компетентності здобувачів освіти ЗФПО є одним із ключових психологічних чинників, які визначають готовність особистості діяти доброчесно – не через страх покарання, а через внутрішню відповідальність за власні вчинки.

Список використаних джерел

1. Борідко О. А., Чайковська У. В. Комунікативна компетентність як складова професійного успіху: міждисциплінарний підхід до навчання. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2025. № 1 (34). С. 23–28.
2. Корніяка О. М. Особливості розвитку комунікативної компетентності фахівців на різних етапах їх професійного становлення. *Психолінгвістика: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2011. № 8. С. 33–45.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія. Київ: Академвидав, 2003. 448 с.
4. Цільмак О. М. Психологія спілкування: навч. посіб. Одеса: ОДУВС, 2020. 212 с.
5. Snyder M. *Public Appearances, Private Realities: The Psychology of Self-Monitoring*. New York: W. H. Freeman, 1987. 225 p.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Марковська Л.М., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
*Білоцерківського інституту неперервної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України*

Проблема психологічної резильєнтності працівників сфери культури, молоді та спорту в умовах воєнного стану набуває особливого значення у зв'язку з тривалим впливом стресових, соціальних і професійних чинників на емоційний стан особистості. Працівники цієї сфери виконують не лише

організаційні чи адміністративні функції, а й забезпечують підтримку соціальної активності, культурного життя, молодіжних ініціатив і спортивного розвитку населення в умовах нестабільності. Постійне емоційне напруження, невизначеність, переживання за близьких, інформаційне перевантаження та необхідність зберігати професійну ефективність можуть посилювати тривожність, виснаження та знижувати здатність до психологічного відновлення. За таких умов резильєнтність виступає важливим внутрішнім ресурсом, що допомагає людині адаптуватися до складних обставин, підтримувати емоційну рівновагу та зберігати здатність до продуктивної діяльності.

Теоретичні засади дослідження емоційного стану, психічного здоров'я та резильєнтності особистості висвітлено у працях українських і зарубіжних науковців. В. Гаврилькевич та О. Фірстова розкривають психологічну природу емоційних станів особистості [1]. Л. Карамушка аналізує технології забезпечення психічного здоров'я і благополуччя персоналу організацій в умовах війни [2]. О. М. Кокун досліджує життєстійкість і резильєнтність як ресурси подолання складних життєвих ситуацій [3]. В. Г. Панок та Н. Є. Куліш розглядають підтримку ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану [4]. У зарубіжній психології А. С. Трой, Б. К. Форд, К. Макрей, П. Заролія та І. Б. Маусс трактують резильєнтність через механізми афективної регуляції [5]. Саме поєднання цих наукових підходів дає змогу розглядати психологічну резильєнтність як важливий компонент системи підтримки емоційного стану працівників сфери культури, молоді та спорту в сучасних кризових умовах.

Психологічна резильєнтність у контексті підтримки емоційного стану працівників не обмежується лише здатністю витримувати стрес. Її доцільно розглядати як комплексний ресурс, що поєднує емоційну саморегуляцію, адаптацію до кризових умов, соціальну підтримку та здатність до відновлення після тривалого психоемоційного напруження. В табл.1 представлено основні компоненти психологічної резильєнтності в системі підтримки емоційного стану працівників сфери культури, молоді та спорту.

Основні компоненти психологічної резильєнтності в системі підтримки емоційного стану працівників сфери культури, молоді та спорту

Компонент резильєнтності	Зміст компонента	Значення для підтримки емоційного стану працівників
Емоційно-регулятивний	Здатність усвідомлювати власні емоційні реакції та знижувати інтенсивність тривоги, напруження, роздратування	Допомагає зберігати внутрішню рівновагу в умовах невизначеності, повітряних тривог, інформаційного тиску та професійного навантаження
Адаптаційний	Уміння пристосовуватися до змінених умов праці, нестабільного графіка, нових соціальних і професійних викликів	Забезпечує гнучкість поведінки та здатність продовжувати професійну діяльність навіть за умов тривалого стресу
Відновлювальний	Здатність повертатися до відносно стабільного психологічного стану після напружених або травматичних подій	Зменшує ризик емоційного виснаження, професійного вигорання та втрати працездатності
Соціально-підтримувальний	Опора на підтримку колег, родини, професійного середовища та доступні ресурси психологічної допомоги	Посилює відчуття безпеки, знижує суб'єктивне переживання самотності та сприяє емоційній стабілізації
Профілактичний	Формування навичок самопомоги, психологічної грамотності, своєчасного розпізнавання ознак перевтоми	Дозволяє не лише реагувати на погіршення емоційного стану, а й попереджати його загострення

Джерело: складено автором на основі [2; 3]

Отже, психологічна резильєнтність не зводиться лише до здатності витримувати стресові обставини, а охоплює ширший комплекс психологічних механізмів, пов'язаних із саморегуляцією, адаптацією, відновленням і соціальною підтримкою. Для працівників сфери культури, молоді та спорту ці компоненти мають практичне значення, оскільки дозволяють знижувати інтенсивність емоційного напруження, підтримувати працездатність, попереджати виснаження та зберігати професійну залученість навіть за умов тривалого впливу воєнних подій.

У контексті воєнного стану емоційний стан працівників сфери культури, молоді та спорту формується під впливом не лише загальних соціальних загроз, а й специфіки професійної діяльності. Представники цієї сфери працюють із

різними групами населення, беруть участь в організації культурних, молодіжних, освітньо-дозвіллевих і спортивних заходів, підтримують комунікацію з громадою та часто виконують функції соціально-психологічної підтримки на місцевому рівні. Водночас самі працівники залишаються вразливими до тривалого стресу, емоційного перевантаження, тривоги за майбутнє, переживань за близьких і загального відчуття невизначеності. Саме тому підтримка їхнього емоційного стану має розглядатися не як другорядне питання, а як важлива умова збереження професійної ефективності та стабільності роботи відповідної сфери [4, с. 22].

Психологічна резильєнтність у цьому аспекті виступає ресурсом, який допомагає працівникові не лише реагувати на складні обставини, а й поступово відновлювати внутрішню рівновагу після пережитого напруження. Вона поєднує здатність усвідомлювати власні емоційні реакції, регулювати рівень тривоги, знаходити прийнятні способи подолання стресу та зберігати відчуття контролю над власною діяльністю. На відміну від ситуативної витривалості, резильєнтність має більш глибокий зміст, оскільки передбачає не тільки опір негативним впливам, а й адаптацію, навчання на основі складного досвіду та відновлення психологічного ресурсу після кризових подій [3, с. 104].

Важливим напрямом підтримки емоційного стану працівників є розвиток навичок емоційної саморегуляції. У кризових умовах людина може переживати тривогу, роздратування, втому, пригніченість або зниження мотивації, однак значення має не лише сам факт виникнення цих станів, а й здатність особистості їх усвідомлювати та регулювати. Для працівників сфери культури, молоді та спорту це особливо важливо, оскільки їхня професійна діяльність передбачає постійний контакт з іншими людьми, необхідність підтримувати комунікацію, організовувати спільну діяльність і залишатися емоційно доступними для громади. Через це емоційна саморегуляція може розглядатися як один із ключових механізмів практичного прояву резильєнтності [1, с. 46].

Окреме значення має організаційний рівень підтримки резильєнтності. Психологічна стійкість працівника не формується ізольовано, адже на неї

впливають умови праці, стиль управління, комунікація в колективі, доступність психологічної допомоги, підтримка керівництва та атмосфера взаємодії в організації. Якщо працівник відчуває, що його емоційний стан не ігнорується, а професійне середовище створює умови для підтримки, відновлення та взаємодопомоги, ризик емоційного виснаження зменшується. Тому система підтримки емоційного стану має поєднувати індивідуальні практики самопомоги з організаційними заходами, спрямованими на збереження психічного здоров'я персоналу [2, с. 27].

У зарубіжній психології резильєнтність часто розглядається крізь призму регуляції емоцій, що дозволяє глибше зрозуміти її значення для підтримки емоційного стану особистості. Такий підхід є доречним і для аналізу професійної діяльності в умовах війни, оскільки працівник не може повністю уникнути стресових подій, але може поступово формувати здатність гнучко реагувати на них, знижувати інтенсивність негативних переживань і знаходити ресурси для продовження діяльності. У цьому сенсі резильєнтність виступає не сталою рисою, яка або наявна, або відсутня, а динамічним психологічним процесом, що може розвиватися через досвід, підтримку, саморефлексію та цілеспрямовані практики відновлення [5, с. 562].

Отже, психологічна резильєнтність є важливим компонентом системи підтримки емоційного стану працівників сфери культури, молоді та спорту в умовах воєнного стану. Вона забезпечує здатність особистості адаптуватися до тривалих стресових впливів, зберігати професійну активність, регулювати емоційні реакції та відновлювати внутрішні ресурси після напружених подій. Подальший розвиток такої підтримки має ґрунтуватися на поєднанні індивідуальних навичок саморегуляції, соціальної підтримки, організаційних заходів і доступу до психологічної допомоги, що дозволить зменшити ризики емоційного виснаження та посилити психологічну стійкість працівників у кризових умовах.

Список використаних джерел:

1. Гаврилькевич В., Фірстова О. Емоційні стани особистості: теоретичне дослідження феномену. *Психологічні травелогі.* 2023. № 2. С. 41–50.
2. Карамушка Л. Технології забезпечення психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій в умовах війни: рівні, форми та етапи реалізації. *Організаційна психологія. Економічна психологія.* 2024. № 3–4 (33). С. 20–30.
3. Кокун О. М. Життестійкість і резильєнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика: монографія. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с.
4. Панок В. Г., Куліш Н. Є. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2024. № 5. С. 18-25.
5. Troy A. S., Ford B. Q., McRae K., Zorolia P., Mauss I. B. Psychological resilience: an affect-regulation framework. *Annual Review of Psychology.* 2023. Vol. 74. P. 547–576.

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ РОЗВИТКУ НАОЧНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ

Мартиненко І.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
*Білоцерківського інституту неперервної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, вчитель початкових класів
Ковалівського академічного ліцею*

В умовах сьогодення розвиток початкової освіти характеризується орієнтацією на формування ключових компетентностей і цінностей особистості. Разом з тим цей процес супроводжується викликами, пов'язаними з

недостатнім рівнем сформованості у дітей навичок самостійної роботи, відповідальності та чесності. У молодшому шкільному віці учні лише починають усвідомлювати значення моральних норм, тому існує ризик формування спрощеного або формального ставлення до правил навчальної діяльності.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання формування не лише уявлень про академічну доброчесність, а й відповідної культури поведінки, що базується на внутрішніх переконаннях дитини. Важливим засобом такого формування виступає розвиток наочно-образного мислення, яке є провідним у молодшому шкільному віці.

Проблема академічної доброчесності досліджується у працях українських і зарубіжних науковців, де розглядаються питання морального виховання, педагогічних умов формування чесності та відповідальності. Проте недостатньо уваги приділяється використанню наочно-образних засобів, як інструменту формування доброчесної поведінки у молодших школярів.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування академічної доброчесності молодших школярів засобами розвитку наочно-образного мислення та визначення ефективних шляхів її забезпечення.

Академічна доброчесність у початковій школі є важливою складовою формування особистості та основою подальшої навчальної діяльності. Вона охоплює такі якості, як чесність, відповідальність, самостійність, повага до результатів праці інших. У молодшому шкільному віці ці принципи мають подаватися у доступній, зрозумілій формі з урахуванням вікових особливостей дітей.

Розвиток наочно-образного мислення відкриває широкі можливості для формування моральних уявлень. Використання ілюстрацій, сюжетних картинок, казок, рольових ігор, моделювання ситуацій сприяє глибшому розумінню дітьми сутності чесної поведінки. Завдяки таким методам учні не лише засвоюють правила, а й емоційно переживають їх, що сприяє їх внутрішньому прийняттю.

У зв'язку з цим важливим є переосмислення підходів до формування академічної доброчесності в початковій школі. Якщо раніше акцент робився на поясненні правил і контролі їх виконання, то сьогодні пріоритет має надаватися створенню умов для формування внутрішньої мотивації до чесної поведінки.

Культура академічної доброчесності у молодших школярів передбачає не лише знання норм, а й їх усвідомлене дотримання. Вона формується через систему цінностей, серед яких провідними є чесність, справедливість, відповідальність, повага до інших. Саме ці цінності мають стати основою освітнього процесу в початковій школі.

Важливу роль у цьому процесі відіграє вчитель, який має не лише ознайомлювати учнів із правилами поведінки, а й створювати сприятливе освітнє середовище. Використання методів навчання, що стимулюють самостійність, творче мислення та рефлексію, сприяє формуванню доброчесної поведінки. Зокрема, ефективними є творчі завдання, інтерактивні вправи, обговорення моральних ситуацій.

Не менш важливою є роль самих учнів, які поступово вчатья усвідомлювати власну відповідальність за результати своєї діяльності. Формування навичок пояснення власних дій, оцінювання результатів своєї роботи та роботи інших сприяє розвитку чесності й об'єктивності.

Серед ефективних засобів формування академічної доброчесності варто виділити використання наочних матеріалів, дидактичних ігор, навчальних ситуацій, що моделюють моральний вибір. Такі засоби дозволяють зробити процес засвоєння етичних норм доступним і зрозумілим для дітей.

Окрему увагу слід приділити формуванню уявлень про повагу до результатів праці інших. Навіть у молодшому шкільному віці діти можуть засвоювати елементарні правила використання чужих ідей, що є основою подальшого розвитку академічної культури.

Отже, формування академічної доброчесності молодших школярів є важливим завданням сучасної освіти. Використання засобів розвитку наочно-

образного мислення сприяє не лише засвоєнню норм поведінки, а й їх глибокому усвідомленню та прийняттю.

Ефективне забезпечення академічної доброчесності можливе за умови комплексного підходу, що поєднує педагогічні методи, урахування вікових особливостей дітей та створення позитивного освітнього середовища.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інноваційних методик формування академічної доброчесності молодших школярів із використанням сучасних освітніх технологій і наочно-образних засобів навчання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Міністерство освіти і науки України. (2020). Академічна доброчесність: методичні рекомендації для закладів освіти. URL: <https://mon.gov.ua>

САМОПЛАГІАТ ЯК ПРОЯВ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

Мартинюк Т.С., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України,
директорка Білоцерківського академічного ліцею «Вектор» – гімназії №18
Білоцерківської міської ради Київської області, кандидатка педагогічних наук

Розглядаючи самоплагіат як поширене суспільне явище слід зазначити його дефініцію. Згідно із Законом України «Про академічну доброчесність», самоплагіат – це відтворення у власних нових роботах (статтях, монографіях, курсових, дисертаціях) результатів, які вже були раніше опубліковані або захищені цим же автором, без посилання на першоджерело. Звідси намагання

отримання подвійної чи потрійної вигоди як от оцінки, наукового ступеня або премії, за одну і ту саму роботу [6].

Чому це вважається порушенням у сучасному науковому середовищі?

По перше, таке представлення позбавлене наукової новизни адже вона вже була раніше доведена. І дублювання старого тексту видаючи його за новий здобуток, вводить в оману читача, експерта, користувача, комісію.

По друге, штучне роздування показників у науковому середовищі використовується для збільшення кількості публікацій. Такі підходи додатково створюють підґрунтя для повторного отримання кредитів (ECTS).

Тому основними формами самоплагіату є: дублювання публікацій (подання однієї статті у два різні журнали); «нарізання тексту» (Salami slicing) (розподіл одного цілісного дослідження на кілька дрібних публікацій, що не мають самостійної наукової цінності) та рециркуляція тексту (використання великих фрагментів власних старих робіт у новій праці без лапок та посилань на самого себе) [9].

Серед порушень можна окреслити й можливе порушення авторських прав. Часто, публікуючи статтю в науковому журналі, автор передає видавництву частину майнових прав. Повторна публікація того самого тексту в іншому журналі без дозволу може стати причиною юридичного конфлікту між видавцями.

Як правильно використовувати власні напрацювання? Прямої заборони в Законі використовувати свої ідеї нема, але їх використання вимагає дотримання правил. Серед них самоцититування (обов'язкове посилання на власну попередню роботу); трансформація (суттєвий відсоток оновленого матеріалу, аналізу чи висновків) та уточнення (якщо ви пишете диплом на основі своїх курсових робіт, це має бути чітко зазначено у вступі або пояснювальній записці [1]).

Таким чином самоплагіат – це не крадіжка чужого, а зловживання довірою академічної спільноти.

Щоб самоцитування не перетворилося на самоплагіат, маємо дотримуватися головного правила – прозорість. Автор повинен чітко показати читачеві, що цей текст уже десь використовувався.

Використання стандартних посилань, пряме та непряме цитування, зазначення про використання матеріалів у вступі – це способи захисту від звинувачень у самоплагіаті [4].

Розгляд самоплагіату як суспільного явища дозволяє вийти за межі суто юридичних чи навчальних норм і побачити глибші проблеми сучасної культури та інституцій.

У соціологічному та етичному контекстах самоплагіат свідчить про кілька важливих тенденцій у суспільстві як от:

— культ показників («Publish or Perish») [10]. Сучасна академічна та професійна сфери часто оцінюють людину не за якістю ідей, а за кількістю результатів. Науковці змушені продукувати десятки статей на рік для отримання грантів чи посад. Копірайтери та журналісти мають видавати величезні обсяги контенту щодня. У таких умовах самоплагіат стає «стратегією виживання»: людина переробляє старе, щоб імітувати бурхливу діяльність і відповідати жорстким вимогам системи [2].

— знецінення інтелектуальної праці. Коли самоплагіат стає масовим, знання перетворюються на оновлений товар, який перефразували. Це призводить до: Інформаційного шуму: суспільство отримує величезну кількість текстів, які не несуть жодної нової інформації. Знецінення дипломів та ступенів: якщо роботу можна «склеїти» зі старих шматків і отримати визнання, реальні зусилля дослідників втрачають сенс у звітах [8].

— Руїнування довіри та професійної етики. Суспільство тримається на довірі до експертів. Якщо з'ясується, що відомий вчений чи публіцист роками продає одні й ті самі ідеї під виглядом нових, це руйнує авторитет інституції (університету, видавництва, медіа) [1].

— Проблема «цифрового сліду». У доцифрову епоху самоплагіат було важко виявити. Сьогодні ж суспільство стикається з парадоксом: з одного боку, легко

знайти повтори через алгоритми, а з іншого – швидкість споживання інформації в соцмережах провокує авторів до постійного самоповторення, репости старих думок як нових [10].

– Ризики для розвитку інновацій. Суспільство, яке толерує самоплагіат, стає інертним. Замість того, щоб шукати нові рішення для сучасних викликів (екологія, технології, економіка), фахівці витрачають час на прикрашання або оновлення старих теорій. Це гальмує реальний прогрес [8].

Самоплагіат як суспільне явище – це симптом кризи якості, де форма (кількість публікацій, оцінки) переважає над реальними знаннями та відкриттями.

В українському суспільстві ставлення до самоплагіату та його вплив на репутацію зараз перебуває на етапі трансформації: від повної байдужості до серйозних репутаційних і кар'єрних втрат. Тривалий час у пострадянській науковій школі самоплагіат (переписування власних тез у статті, а статей у дисертацію) вважався нормою. Тепер це офіційне порушення, яке може призвести до позбавлення наукового ступеня [7].

В Україні активну роль відіграють громадські організації та наукова спільнота, які публічно викривають плагіат і самоплагіат у роботах посадовців. Виявлення самоплагіату в дисертації міністра чи ректора в Україні дедалі частіше стає приводом для потужного медійного тиску. Хоча це не завжди веде до негайної відставки, репутація такої особи в експертному середовищі та серед молоді суттєво псується. Останніми роками з'явився тренд, коли публічні особи добровільно відмовляються від наукових ступенів після звинувачень у недоброчесності, щоб зберегти репутацію та довіру суспільства [7].

В українських університетах репутація, заплямована самоплагіатом, веде до цілком реальних наслідків. Національний фонд досліджень України (НФДУ) та міжнародні донори ретельно перевіряють історію публікацій. Самоплагіат у звітах – це гарантована відмова на майбутнє фінансування. Якщо Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) знайде масовий

самоплагіат у викладачів кафедри, університет може не отримати акредитацію на навчання студентів [5].

В українському креативному секторі та медіа самоплагіат (передрук власних старих статей у нових виданнях без позначки) сприймається як непрофесіоналізм. Замовники контенту відмовляються працювати з авторами, які «продають один текст двічі». Це руйнує особистий бренд журналіста чи копірайтера. Репутація стає ціннішою. Якщо раніше на самоплагіат заплющували очі, то сьогодні це стає токсичним активом, який заважає кар'єрному зростанню та отриманню фінансування.

Що ж є найважчим у вихованні культури чесності та прозорості серед студентів чи колег? Це питання незнання правил цитування чи питання бажання не ускладнювати творчий процес? Очевидно, що маємо справу з переплетенням психології, звичок і системного тиску. На наш погляд, найважчим є те, що брак знань слугує зручним виправданням. Якщо зануритися глибше, можна виділити три головні бар'єри: психологічний аспект (ефект звички), ефект знання-лінощі та відсутність невідворотності покарання [3].

На нашу думку, найважче – це змінити мотивацію з зовнішньої на внутрішню. Допоки студент чи науковець не почне сприймати свій текст як свій продукт, за який він несе відповідальність (як майстер за деталь або лікар за діагноз), він завжди буде шукати коротший шлях.

Самоплагіат – це етичне зловживання довірою академічної та професійної спільноти, де автор видає власні старі напрацювання за нові здобутки заради отримання подвійної вигоди (оцінок, ступенів, премій). Подолання проблеми потребує переходу від зовнішнього контролю (страх перед програмами перевірки) до внутрішньої мотивації (відповідальність за власний інтелектуальний продукт) [3].

Самоцитування стає легітимним інструментом розвитку науки лише за умови повної відкритості – через належне оформлення посилань та суттєву трансформацію матеріалу.

Список використаних джерел

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності : навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Квіта. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2024. 210 с.
2. Артем'єв О. В., Беляков О. О. Етичні та правові аспекти рециклінгу тексту в сучасній науці. *Український соціум*. 2025. Т. 84, № 1. С. 45–58.
3. Бондаренко В. В. Психологічні чинники академічної нечесності студентів: результати лонгітюдного дослідження 2024–2026 років. *Психологія і суспільство*. 2026. № 2. С. 112–125.
4. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки академічної доброчесності / Лист Міністерства освіти і науки України від 12 лют. 2025 р. № 1/2154-25. *Інформаційний збірник МОН*. 2025. № 3. С. 12–28.
5. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. *Звіт про стан академічної доброчесності в Україні за 2025 рік*. Київ : НАЗЯВО, 2026. 64 с.
6. Про академічну доброчесність : Закон України від 22 трав. 2025 р. № 4220-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2025. № 24. Ст. 182.
7. Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації : постанова Кабінету Міністрів України від 17 листоп. 2023 р. № 1197 (ред. від 01.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2026).
8. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP. *Академічна доброчесність: самоплагіат у наукових працях* : інформ. бюл. Київ, 2024. Вип. 8. 4 с.
9. Савченко О. І. Проблема «салями-слайсінгу» як різновиду самоплагіату в психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2025. Вип. 2(57). С. 89–94.
10. Roig M. Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices: A guide to ethical writing. *Office of Research Integrity (ORI)*. 2024. URL: <https://ori.hhs.gov/plagiarism-33> (дата звернення: 20.04.2026).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПОТРЕБА В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Масловська Н. А., директор КЗ «Булахівська гімназія Межирицької сільської ради Павлоградського району, здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Немає ніякої заслуги в тому, щоб жити довго,
ні навіть в тому, щоб жити вічно, але велика
заслуга того, хто живе доброчесно.

Аврелій Августин

Доброчесність, як явище суспільного життя, є необхідною умовою його успішного розвитку. Важливою ланкою у формуванні доброчесності є школа, яка разом з батьківською громадськістю закладає її основи, формує культуру доброчесності.

Західна педагогіка стоїть на позиції необхідності навчання дітей бути доброчесними. Мерилін Прайс-Мітчелл, психолог, доктор філософії вказує на 8 основних здібностей: емпатія, винахідливість, креативність, допитливість, товарицькість, стійкість, самоусвідомлення, які дають можливість дітям бути успішними, серед яких і доброчесність.

Наннерл О. Кіохейн, Президент Дюкського університету, у зверненні до читачів першого видання «Фундаментальних цінностей академічної доброчесності» 1999 року вказав на проблему доброчесності в американських школах, зокрема високий рівень списувань серед студентів американських шкіл та коледжів.

Ірина Констанкевич, Народний депутат України: «Нещодавно кілька громадських організацій провели опитування студентів, і 99% із них зізналися, що під час навчання вдавалися до тих чи інших нечесних методів. Майже

кожен студент списував, давав хабар або користувався здобутками чужої інтелектуальної праці».

Ще Аристотель у IV ст. до н.е. стверджував: «Не для того ми міркуємо, щоб знати, що таке доброчесність, а для того, щоб стати хорошими людьми».

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та впровадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. (стаття 42 Закону України «Про освіту»)

Академічна доброчесність - це основний принцип взаємодії між учасниками освітнього процесу: здобувачами освіти, викладачами, адміністрацією. Академічна доброчесність – це принцип, яким повинні керуватися не лише всі учасники освітнього і наукового процесу , коли взаємодіють одне з одним , а і всі учасники суспільного життя.

Академічна доброчесність – це прихильність до п'яти основних принципів, а саме, чесності, довір'я, справедливості, поваги, відповідальності, які в поєднанні зі сміливістю є основою науки та освіти. Для мене бути доброчесним-це відстоювати те, у що віриш, що є правильним, що є найвищою цінністю. Це означає бути чесним і щирим з іншими та з самим собою. Я є доброчесною людиною тоді, коли мої слова співпадають з моїми вчинками.

Необхідність академічної доброчесності корисна, бо дозволяє взяти максимум від навчання, засвоїти якомога більше знань, навчитися вчитися, фокусує увагу на результатів навчання, а не на формальній оцінці.

Оцінювання знань учнів в Україні — це систематичний процес спостереження, збору та інтерпретації навчальних досягнень, що базується на принципах НУШ (Нової української школи). Одним з проявів порушення академічної доброчесності є необ'єктивне оцінювання.

Необ'єктивне оцінювання – це свідоме заниження або завищення оцінки результатів навчання учнів. Надання учням під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод не

передбачених умовами проходження такого оцінювання. Вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, погроза і т. д.) на вчителя з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання. Також найпоширенішим проявом академічної доброчесності в закладах освіти є списування.

З метою розширення знань про академічну доброчесність, запобігання проявів академічної недоброчесності серед учасників освітнього процесу , в березні 2026 року в КЗ «Булахівська гімназія Межиріцької сільської ради Павлоградського району» було проведено опитування серед учнів 5-9 класів. В опитуванні взяли участь 60 осіб.

Ми одержали такі результати:

Чи проводяться з вами бесіди про важливість дотримання академічної доброчесності: неприпустимість списування та плагіату, необхідність вказування джерел інформації, які використовуються тощо?

Так, постійно-15

Так, на початку/вкінці року-36

Ні, не проводяться-9

Чи отримуєте ви інформацію про критерії та правила оцінювання ваших навчальних досягнень? (У скільки балів будуть оцінені ваші відповіді?)

Так, отримую-25

Так, отримую в разі звернення до вчителя-34

Ні, не отримую-6

Чи справедливо оцінюють вчителі ваші навчальні досягнення?

Справедливо-22

У більшості випадків справедливо-27

Несправедливо-11

Чи вчителі аргументують та пояснюють виставлення оцінок?

Вчителі ще до початку оцінювання завжди пояснюють за що я можу одержати ту чи іншу оцінку-27

Вчителі в переважній більшості пояснюють вимоги до оцінювання, аргументують оцінку лише на моє прохання-28

Вчителі дуже рідко попередньо пояснюють вимоги до оцінювання-4

Вчителі ніколи не пояснюють вимоги до оцінювання-1

Чи списуєте ви?

Так, постійно-20

Так, інколи-36

Ні, ніколи не списую-4

Чи використовуєте ви ГДЗ(готові домашні завдання)?

Так, постійно-10

Так, інколи-39

Ні, ніколи- 11

За результатами опитування учнів про дотримання академічної доброчесності в гімназії було встановлено, що більшість учнів знають про необхідність дотримання академічної доброчесності, але, на жаль, більшість списує та використовує ГДЗ при підготовці до уроків. Вчителі інформують про критерії оцінювання, аргументують об'єктивність виставлення оцінок та справедливо оцінюють навчальні досягнення учнів.

Після аналізу результатів оцінювання, творча група зробила висновок про необхідність формування в учнів навичок академічної грамотності: створення презентацій та проєктів, ефективне читання, академічне письмо, ведення дискусій та публічних виступів.

Застосовувати способи уникнути списування: заохочення та похвала, завдання від простого до складного, індивідуальний підхід, творчі завдання, що передбачають висловлення власної думки.

Неухильно дотримуватися Кодексу честі у навчанні.

Пропагувати серед учнів переваги дотримання академічної доброчесності: отримуєш якісні знання, маєш можливість отримати престижну роботу, зростають шанси на міжнародне навчання та працевлаштування, маєш змогу будувати самостійно успішну кар'єру, цінуєш чесність в інших, сам поступаєш чесно за будь-яких обставин, зростає якість освіти, що є важливою умовою всього суспільства.

Вчителям виконувати запити українського суспільства: надавати якісну освіту, навчити здобувачів освіти працювати з різноманітними інформаційними джерелами, аналізувати матеріали, розвивати творчі здібності, креативність, нестандартне мислення, сформувати вміння сучасної людини адаптуватися до швидкозмінних умов життя в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» ст.42 від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» ст. 58 від 01.07.2014р. - № 1556-VII (редакція 11.03.2026р.) URL: <https://osvita.ua/school/reform/69534/>
3. Закон України «Про фахову передвищу освіту» ст. 24 від 06.06.2019 № 2745-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2745-19>
4. Українській освіті - академічну доброчесність. Газета «День», № 224, 2017. С. 4.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГЕНДЕРУ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ КРИЗЬ ПРИЗМУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Меньшова Я.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Історично психологія розглядала чоловічий стиль прийняття рішень як більш ризикований та директивний, а жіночий – як колегіальний, емоційно забарвлений та орієнтований на мінімізацію ризиків. Когнітивний аспект: Сучасні дослідження доводять, що біологічна стать має менший вплив на

якість рішень, ніж соціальні ролі, рівень стресостійкості та професійний досвід.

Трансформація пріоритетів під час війни, зміна горизонту планування: Війна змусила перейти від стратегічного (довгострокового) до оперативного (миттєвого) прийняття рішень. Пріоритетом №1 стала фізична безпека та виживання, що нівелювало частину гендерних відмінностей. Емоційна регуляція: В екстремальних умовах жінки продемонстрували високу адаптивність та здатність приймати раціональні рішення в стані високого стресу, що раніше стереотипно приписувалося лише чоловікам. 3. Демографічний зсув та його психологічні наслідки через мобілізацію, перебування чоловіків на фронті, загибель та міграцію, структура ринку праці та соціальна ієрархія зазнали тектонічних змін. Жінки стали головними суб'єктами прийняття рішень не лише в межах родини (мікрорівень), а й у громадах та державі (макрорівень). Опанування «чоловічих» професій, руйнація бар'єрів. Брак кадрів змусив жінок заходити в галузі, які раніше вважалися суто чоловічими (видобувна галузь, енергетика, логістика, важка промисловість, військове командування). Перехід у ці сфери вимагає від жінок розвитку специфічних когнітивних навичок: технічного мислення, жорсткої дисципліни та авторитарності в управлінні, що раніше стримувалося соціальним вихованням. Феномен «подвійного навантаження», психологічний тиск зростає, оскільки жінка поєднує нову відповідальну професійну роль із традиційними обов'язками (турбота про дітей/батьків), що вимагає надвисокого рівня самоконтролю. Спостерігається зближення стилів прийняття рішень. Жінки стають більш рішучими та готовими до ризику, а чоловіки (особливо військові командири) починають більше цінувати емпатію та збереження людського ресурсу. Прийняття складних рішень у часи кризи стає для жінок драйвером особистісного зростання, підвищення самооцінки та здобуття справжньої економічної й психологічної незалежності. Війна стала каталізатором руйнації гендерних міфів. Психологія прийняття рішень в сучасній Україні визначається не статтю, а необхідністю адаптації до

критичних умов. Жінки, опановуючи нові професії та ролі, не просто заміщують чоловіків, а створюють нову модель соціальної відповідальності, де компетентність та рішучість є позагендерними категоріями.

Жінка, яка приймає рішення опанувати «чоловічу» професію (наприклад, стає водійкою бензовоза, операторкою дрона або керівницею технічного підрозділу), стикається з когнітивним дисонансом. З одного боку, робота вимагає від неї маскулітних рис: жорсткості, оперативності, емоційної відстороненості. З іншого - вона залишається в межах традиційного «невидимого обов'язку» (піклування про дітей, літніх батьків, психологічна підтримка чоловіка на фронті), наслідки: емоційне вигорання через рольове перевантаження. Необхідність постійно перемикаєти «режими» (директивність на роботі vs емпатія вдома) виснажує адаптаційний ресурс. Жінка може відчувати провину через те, що вона «недостатньо жіночна» або «недостатньо часу приділяє родині», попри реальну соціальну користь її праці. Постійне прийняття складних рішень у «чоловічій» сфері змінює особистість, роблячи її більш автономною, що може створювати напругу в особистих стосунках при поверненні чоловіків з фронту (проблема майбутньої реінтеграції родин).

Психологічні особливості впливу гендеру на прийняття рішень в умовах воєнного стану є важливим чинником, що визначає поведінку учасників освітнього процесу. Їх урахування сприяє ефективному впровадженню принципів академічної доброчесності, формуванню відповідального ставлення до навчання та забезпеченню якості освіти навіть у кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Марценюк Т. О. Гендерна рівність і право на професію в українському війську. Гендерний журнал «Я». 2022. № 1. С. 12–18.
2. Агеєва В. П. Жіночий простір: Феміністична дискурс в українській модерністській літературі. Київ : Факт, 2003. 320 с.
3. Cedos. Ринок праці в Україні: виклики воєнного часу та гендерний аспект. Аналітичний центр Cedos. 2023. URL: [[посилання](#)].

4. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. М. Яковлев. Київ : Наш Формат, 2017. 480 с.
5. Лавриненко Н. М. Жінка в суспільстві: соціологічний аналіз гендерних аспектів самореалізації. Київ : Інститут соціології НАН України, 2010. 213 с.
6. Тихонова Л. Соціально-психологічна адаптація жінок до умов професійної діяльності у кризових станах. *Психологічні науки*. 2024. № 4. С. 45–52.
7. Luthar S. S. Resilience in development: A synthesis of research across five decades. *Psychological Bulletin*. 2023. Vol. 126, № 4. P. 543–562.

ГЕНДЕРНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Меньшова Я.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Педагогіка вищої школи» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасному українському інтелектуальному дискурсі питання гендерної рівності поступово інтегрується в освітню сферу. Попри впровадження міжнародних програм та спецкурсів, гендерна педагогіка як наука все ще перебуває на стадії становлення. Її розвиток гальмується консервативною функцією освіти – відтворенням традиційних норм і патріархальних стереотипів.

Дослідження ґрунтується на методах порівняльного та текстового аналізу філософських і педагогічних праць, що дозволяє переосмислити зміст гендерних досліджень у контексті сучасної освіти.

Це не лише теорія, а практичне проектування освітнього процесу, що створює рівні умови для реалізації потенціалу хлопчиків і дівчаток. Вона

спрямована на впровадження *гендерного мейнстрімінгу* – масового усвідомлення рівності прав незалежно від статі, раси чи віку.

На протипагу біологічному детермінізму, гендерний підхід базується на соціо-конструктивістській парадигмі. Головна ідея – егалітарність: надання можливості чоловікам реалізуватися у приватній сфері (сім'я), а жінкам – у публічній (політика, технології).

Сучасне суспільство прямує до нівелювання жорсткої полярності «чоловічого» та «жіночого». Спільне навчання та праця поступово ліквідують відмінності в нормах поведінки, роблячи акцент на індивідуальних властивостях особистості.

Традиційні стандарти маскулінності та фемінінності, що відтворюються школою, є бар'єром для ефективної соціалізації молоді у світі, який стрімко змінюється.

Головним завданням викладачів є розвиток у студентів здатності аналізувати гендерні стереотипи та уникати дослідницького суб'єктивізму.

Впровадження гендерної концепції можливе лише за умови повного перегляду навчальних планів та професійної перепідготовки педагогічних кадрів.

У школі – акцент на вільній самоідентифікації дитини.

У ЗВО – подолання стереотипів та підготовка до дорослого життя.

Для дорослих – формування толерантності та адаптивності до соціальних змін.

Освіта нового століття має стати механізмом, що дозволяє людині планувати життя як активному члену суспільства, вільному від гендерних обмежень. Створення умов для регулювання міжстатевих відносин на засадах партнерства є запорукою виховання нової особистості, відкритої до цінностей демократії, миру та самореалізації.

Гендерна освіта є важливим інструментом формування академічної доброчесності, оскільки сприяє розвитку культури рівності, критичного мислення та відповідального ставлення до результатів навчальної діяльності. Їх

інтеграція забезпечує підвищення якості освіти та формування сучасного етично орієнтованого освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Власов В. С. Гендерний підхід в освіті: філософсько-педагогічний аспект. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2018. Т. 204. С. 12–17.
2. Говорун Т. В., Кікінеджи О. М. Гендерна психологія : навч. посіб. Київ : Академія, 2004. 308 с.
3. Кікінеджи О. М. Гендерна освіта та виховання: теоретико-методологічний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2015. № 2. С. 34–41.
4. Ладіченко Т. В. Формування гендерної чутливості в системі вищої освіти України. *Гендерна парадигма освітнього простору*. 2019. Вип. 5. С. 45–52.

ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Мирошниченко К.А., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України

Актуальність проблеми. В умовах повномасштабного збройного конфлікту питання психологічної стійкості внутрішньо переміщених осіб (ВПО) набуває особливого наукового і практичного значення. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на лютий 2026 року офіційно

zareєстровано понад 4,6 мільйона ВПО [1]. Вимушена міграція супроводжується хронічним стресом, множинними втратами та тривалою невизначеністю щодо житла, зайнятості й майбутнього. Зазначені чинники зумовлюють підвищений рівень психологічного навантаження та актуалізують потребу у вивченні ресурсів адаптації цієї категорії населення.

Мета дослідження – дослідити психологічні особливості життєстійкості ВПО в умовах невизначеності та встановити характер її зв'язку з рівнем сприйнятого стресу й інтолерантністю до невизначеності. Основна гіпотеза: існує негативний зв'язок між рівнем життєстійкості внутрішньо переміщених осіб та рівнем сприйнятого стресу й інтолерантності до невизначеності. Додаткова гіпотеза: рівень життєстійкості внутрішньо переміщених осіб відрізняється залежно від їхніх соціально-демографічних характеристик, зокрема статі, тривалості переміщення та зайнятості.

Теоретичне підґрунтя. Поняття життєстійкості (*hardiness*) введено С. Кобасою та розвинуто С. Мадді, який описує її як інтегративну характеристику, що охоплює три компоненти: залученість (здатність знаходити сенс у будь-яких обставинах), контроль (переконаність у власній здатності впливати на події) та прийняття виклику (сприйняття труднощів як джерела розвитку) [2]. Споріднений конструкт *resilience*, операціоналізований К. Коннором та Дж. Девідсоном, акцентує на здатності особистості відновлюватися після травматичних подій і успішно адаптуватися до нових обставин [3]. В умовах вимушеного переміщення сприйнятий стрес та інтолерантність до невизначеності розглядаються як ключові чинники, що знижують рівень психологічної стійкості особистості.

Методологія та вибірка. Дослідження проводилося у лютому–квітні 2026 року в онлайн-форматі (Google Forms). Вибірку сформовано методом «снігової кулі»; до неї увійшли 50 ВПО: переважно жінки (68%), вікова група 26–35 років (58%), більшість з яких перебувають у статусі ВПО понад два роки (72%) та є вихідцями з Донецької області (66%). Водночас 80% учасників не зверталися по психологічну допомогу попри наявний запит (42%). Застосовано три валідовані

україномовні методики: Шкалу життєстійкості Коннора-Девідсона (CD-RISC-10), Шкалу сприйнятого стресу (PSS-10) та Шкалу інтолерантності до невизначеності Карлетона (IUS-12). Статистичну обробку здійснено у програмі Jamovi 2.6.45 із застосуванням кореляційного аналізу Пірсона, t-критерію Стьюдента та однофакторного дисперсійного аналізу ANOVA.

Результати. За загальною вибіркою переважає низький рівень життєстійкості (56% учасників; $M = 27.52$, $SD = 6.88$). Водночас група учасників з тривалістю переміщення понад два роки демонструє показники середнього рівня ($M = 29.03$), що відповідає нормативному діапазону CD-RISC-10 і свідчить про зростання адаптаційного потенціалу з часом. Рівень сприйнятого стресу є помірним ($M = 21.34$), а інтолерантність до невизначеності – підвищеною порівняно з нормою ($M = 38.04$ при нормативному $M = 34.12$).

Кореляційний аналіз підтвердив основну гіпотезу: виявлено статистично значущий негативний зв'язок між рівнем життєстійкості та рівнем сприйнятого стресу ($r = -0.476$, $p < .001$), а також між рівнем життєстійкості та інтолерантністю до невизначеності ($r = -0.457$, $p < .001$). Позитивний зв'язок між стресом та інтолерантністю до невизначеності ($r = 0.575$, $p < .001$) підтверджує їхню спільну роль у зниженні психологічної стійкості – ізольована робота лише з одним із цих чинників є недостатньою.

Перевірка додаткової гіпотези засвідчила відсутність значущих гендерних відмінностей ($t(48) = -0.954$, $p = 0.345$). Натомість тривалість переміщення ($F(2,47) = 3.41$, $p = 0.041$) та зайнятість ($F(2,47) = 6.54$, $p = 0.003$) виявилися значущими чинниками: учасники з досвідом переміщення понад два роки та зайняті особи демонструють достовірно вищий рівень життєстійкості. Додаткова гіпотеза підтверджена частково.

Висновки. Отримані результати засвідчують, що сприйнятий стрес та інтолерантність до невизначеності є значущими предикторами зниження психологічної стійкості ВПО. Зростання рівня життєстійкості з часом переміщення і за наявності зайнятості вказує на адаптаційний потенціал

особистості, що реалізується через відновлення структурованості повсякденного життя та соціальних ролей. Практичне значення результатів полягає у необхідності розробки диференційованих програм психологічної підтримки ВПО, спрямованих на зниження інтолерантності до невизначеності та сприяння трудовій зайнятості. Особливої уваги потребує розширення доступу до психологічної допомоги: 80% учасників не зверталися по підтримку попри наявний запит.

Список використаних джерел

1. Міністерство соціальної політики України. Внутрішньо переміщені особи. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2026).
2. Maddi S. R. Hardiness: The courage to grow from stresses. *The Journal of Positive Psychology*. 2006. Vol. 1, № 3. P. 160–168.
3. Connor K. M., Davidson J. R. T. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*. 2003. Vol. 18, № 2. P. 76–82.
4. Вельдбрехт О. О., Тавровецька Н. І. Психометричні властивості україномовної версії PSS-10 в умовах воєнного конфлікту. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди*. 2022. № 67. С. 12–24.
5. Громова Г. М. Адаптація україномовної версії шкали інтолерантності до невизначеності (IUS-12). *Психологічний часопис*. 2020. № 6. С. 45–58.

ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ САМООЦІНКИ ЯК ЧИННИКУ СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ

Модіна О.Є., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

В умовах воєнного стану в Україні особливого значення набуває проблема психологічної адаптації особистості до тривалого соціального стресу, невизначеності та емоційного напруження. Одним із важливих внутрішніх ресурсів особистості є самооцінка, яка впливає на самосприйняття, рівень впевненості, особливості міжособистісної взаємодії та вибір стратегій поведінки у конфліктних ситуаціях.

Конфлікти в умовах війни набувають особливої гостроти через зростання емоційної виснаженості, перевантаження соціальними ролями, тривожність та зниження психологічної стійкості. Саме тому дослідження взаємозв'язку між самооцінкою та стратегіями поведінки у конфлікті є актуальним як у науковому, так і в практичному аспекті.

Мета дослідження - визначити вплив рівня самооцінки на вибір стратегії поведінки особистості у конфліктних ситуаціях в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові підходи до проблеми самооцінки та конфліктної поведінки.
2. Визначити особливості стратегій поведінки у конфлікті в жінок в умовах соціального стресу.
3. Емпірично дослідити взаємозв'язок між рівнем самооцінки та конфліктними стратегіями.
4. Розробити психокорекційну програму розвитку конструктивних стратегій поведінки у конфлікті.

Методи дослідження:

- теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення;
- психодіагностичні методики:
 1. методика Дембо–Рубінштейн;
 2. методика Томаса–Кілманна;
 3. шкала резильєнтності Коннора–Девідсона (CD-RISC-10);
- методи математичної статистики:
 1. описова статистика;
 2. коефіцієнт кореляції Спірмена;
 3. U-критерій Манна–Уїтні.

У дослідженні взяли участь 60 жінок віком від 26 до 71 року, які проживають в умовах воєнного стану.

Установлено, що рівень самооцінки є значущим психологічним чинником вибору стратегії поведінки у конфлікті.

Жінки з вищим рівнем самооцінки частіше демонструють:

- орієнтацію на співпрацю;
- готовність до компромісу;
- здатність відстоювати власну позицію без агресії;
- вищу психологічну стійкість.

Жінки з нижчим рівнем самооцінки частіше виявляють:

- уникнення конфлікту;
- поступливість;
- страх висловлення власної думки;
- труднощі у встановленні особистих меж.

Виявлено позитивний зв'язок між самооцінкою та резильєнтністю, що свідчить про роль внутрішніх ресурсів у подоланні соціального стресу.

На основі результатів дослідження розроблено авторську тренінгову програму «Внутрішня опора», спрямовану на:

- розвиток конструктивних стратегій поведінки у конфлікті;
- підвищення самооцінки;

- формування асертивної комунікації;
- розвиток навичок саморегуляції;
- зміцнення психологічної стійкості жінок.

До програми включено сучасні інтерактивні методи: групові вправи, коучингові техніки, рефлексивні практики та елементи трансформаційних ігор.

Самооцінка виступає важливим внутрішнім чинником, що визначає особливості поведінки особистості у конфлікті. Підвищення рівня самооцінки та розвиток психологічної стійкості сприяють формуванню більш конструктивних стратегій взаємодії. Отримані результати можуть бути використані у практиці психологічного консультування, тренінговій роботі та програмах психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Андрєєва Г. М. Соціальна психологія: підручник. Київ: Аспект Прес, 2019. 363 с.
2. Бодалев О. О. Психологія спілкування. Київ: Академвидав, 2018. 256 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 272 с.
4. Москалець В. П. Психологія особистості: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2021. 364 с.
5. Реан А. О. Психологія особистості в умовах стресу. Харків: Фоліо, 2020. 288 с.
6. Thomas K. W., Kilmann R. H. Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument. Mountain View: CPP Inc., 2007. 24 p.
7. Connor K. M., Davidson J. R. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*. 2003. Vol. 18. P. 76–82.
8. Rogers C. On Becoming a Person. Boston: Houghton Mifflin, 1961. 420 p.
9. Lazarus R. S., Folkman S. Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer, 1984. 456 p.

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ВІД СИНДРОМУ САМОЗВАНЦЯ ДО ЕТИКИ НЕДОСКОНАЛОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Мушинська Г. О., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Академічна доброчесність в Україні сьогодні виходить далеко за межі нормативного регулювання. Для здобувача, який навчається в умовах тривалої війни, вона стає щоденним психологічним вибором і випробуванням особистісної стійкості. Розуміння психологічних чинників академічної недоброчесності не знімає особистої відповідальності зі здобувача, а навпаки - робить її свідомішою. Будь-які порушення академічної доброчесності залишаються порушеннями незалежно від обставин, оскільки руйнують фундамент автентичного навчання та майбутньої професійної етики [5]. Наукова новизна тез полягає в інтегративній психологічній моделі етичного вибору здобувача вищої освіти в умовах війни: від феномену інтелектуальної вразливості та синдрому самозванця - через деструктивні емоційно-орієнтовані копінг-стратегії - до «етики недосконалості» як ресурсу автентичної академічної доброчесності - в контексті нового правового поля Закону України «Про академічну доброчесність» № 4742-ІХ (2025) [1].

Мета тез - дослідити психологічні чинники, що впливають на ставлення студентів до академічної доброчесності, та обґрунтувати необхідність гуманістичного підходу при збереженні чітких етичних меж та особистої відповідальності.

1. Феномен «інтелектуальної вразливості» та синдром самозванця. Навчання супроводжується двома взаємопов'язаними парадоксами, розуміння яких не виправдовує академічну недоброчесність, а допомагає її попередити.

Перший - епістемічний: чим ширшим стає коло знань, тим більшою видається сфера власного незнання. Сократівське «Я знаю, що нічого не знаю»

перетворюється з філософської настанови на джерело реальної тривоги. Цей стан - «інтелектуальна вразливість» - породжує дискомфорт від усвідомлення меж власної компетентності. Нездатність витримати його може штовхати студента до плагіату як захисного механізму, що ілюзорно заповнює когнітивну порожнечу чужими авторитетними текстами. Однак це залишається свідомим етичним вибором, за який здобувач несе повну відповідальність.

Другий - самооцінковий: синдром самозванця (*impostor phenomenon*) є одним із ключових психологічних детермінантів етичного саботажу [6]. За різними оцінками, від 70% до 82% людей хоча б раз відчували його прояви. Здобувачі нерідко сприймають власну наукову мову як «сиру» і замінюють власний голос чужими авторитетами без належного цитування. Незалежно від психологічного дискомфорту, плагіат залишається порушенням.

Обидва феномени мають спільну основу - страх виявити власну «недосконалість». «Етика недосконалості» - це дозвіл собі на помилку і право на власну, ще невідшліфовану думку. Лише приймаючи недосконалість як природний етап зростання, студент може стати дослідником, який обирає чесність навіть за умов психологічного дискомфорту.

2. Воєнне виснаження: розуміння механізму, але не виправдання вибору. Говорити про академічну доброчесність в Україні і не згадувати війну - значить говорити про щось інше. Тривоги посеред пари, «прильоти» як фоновий шум до написання курсової, місяці без нормального сну - це конкретне життя конкретних людей. Згідно з транзакційною теорією стресу Р. Лазаруса та С. Фолкман [8], у воєнних умовах більшість навчальних ситуацій оцінюється як загроза, що призводить до зміщення від проблемно-орієнтованих до емоційно-орієнтованих стратегій уникнення-втечі.

Плагіат або використання ІІІ без рефлексії у таких умовах - це деструктивна копінг-стратегія, симптом психологічного виснаження, але не виправдання. Студент завжди має вибір: звернутися по допомогу, попросити продовження терміну, скористатися адаптивними стратегіями - або обрати шлях порушення. Цей вибір визначає його як майбутнього професіонала.

Психологічні чинники академічної недоброчесності в умовах війни

Психологічний чинник	Прояв у воєнних умовах	Копінг-стратегія	Наслідок для доброчесності
Інтелектуальна вразливість	Посилюється загальною невизначеністю, тривогою від усвідомлення незнання	Емоційно-орієнтований (уникнення)	Плагіат як «заповнення когнітивної порожнечі» (залишається порушенням незалежно від мотивів)
Синдром самозванця	Недооцінка власної компетентності, особливо у першокурсників	Емоційно-орієнтований (уникнення)	Заміна власного голосу чужими авторитетами без цитування (є академічним правопорушенням)
Воєнне виснаження	Повітряні тривоги, загроза «прильотів», апатія, вимушені переїзди	Деструктивне уникнення-втеча	Використання ШІ без рефлексії, формальне виконання (відповідальність зберігається за будь-яких обставин)

3. Психологічна безпека та роль наставника-провідника. Знання - це складний лабіринт, у якому особливо легко заблукати, коли руйнується зовнішній світ. У такому лабіринті ключовою стає постать наставника: не контролера, але й не того, хто заплющує очі на порушення. Наставник допомагає визнати право на помилку в процесі навчання, скеровує через інтелектуальні глухі кути, враховує реальні умови - і водночас чітко тримає етичну межу [4, 7]. Гуманність не дорівнює вседозволеності. Справжня підтримка - це допомога знайти чесний шлях. Гуманістичний підхід - із

акцентом на безумовному прийнятті, емпатії та підтримці автономії здобувача - є методологічною основою такого наставництва [2].

4. Штучний інтелект: межа між ресурсом та імітацією. Заборонити ШІ в освіті - приблизно те саме, що заборонити користуватися бібліотекою. Питання не в тому, чи можна ним користуватися, а в тому, що відбувається, коли людина це робить. ШІ здатен створювати психологічно комфортний простір для навчання - середовище без страху осуду, де здобувач працює у власному темпі [3]. Однак усвідомлене і критичне користування інструментом залишається відповідальністю самого студента. Емпіричні дані підтверджують масштаб явища: згідно з опитуванням 244 студентів-медиків, інтернів та аспірантів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (Київ) [9], 84% застосовують ШІ в навчанні, переважно для пошуку інформації (70%). Аналогічні результати демонструє опитування 201 студента Білоцерківського інституту економіки та управління і Білоцерківського національного аграрного університету, проведене восени 2025 року [10]: понад 80% регулярно звертаються до ШІ – переважно для пошуку ідей (72%) та стилістичного коригування текстів (46%), - при цьому 88% не вважають його використання порушенням доброчесності за умови допоміжної ролі інструменту.

Відрізнити допомогу інструменту від підміни власного мислення ззовні майже неможливо. Зсередини – лише тоді, коли людина звикла запитувати себе: а де тут я? Нижче наведено чітке розмежування.

Таблиця 2.

Межі етичного використання ШІ в академічній роботі

Є порушенням академічної доброчесності	Не є порушенням (за умови прозорості)
Подавати текст ШІ як власну роботу без зазначення інструменту	Пошук джерел та систематизація інформації
Копіювати відповіді ШІ без критичного осмислення та перевірки	Редагування власного тексту (граматика, стилістика)

фактів	
Застосовувати ШІ на іспитах та контрольних роботах	Генерування ідей з подальшим власним критичним опрацюванням
Подавати код ШІ без розуміння його логіки	Перевірка власних тверджень та пошук контраргументів

Таким чином, психологія пояснює, чому людині буває важко бути чесною, але не надає індульгенції на нечесність. Воєнний стан, стрес, синдром самозванця, виснаження – реальні чинники, що ускладнюють навчання, але не є виправданням для порушень. Студент завжди має вибір.

Академічна доброчесність тримається не на правилах, а на людях. На студентові, який наважується мислити власним голосом, навіть коли він іще слабкий. На середовищі, де помилка – не вирок, а ресурс для діалогу. На викладачеві, який не просто перевіряє, а веде – і знає різницю між цими двома речами. В умовах війни чесність починається з гуманності до себе – але гуманність не означає дозволу на порушення. Коли система освіти надає здобувачу ресурс бути справжнім, академічна доброчесність перестає бути формальною вимогою і стає особистісною цінністю.

Список використаних джерел

1. Про академічну доброчесність : Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 19.04.2026).

2. Мушинська Г. О. Гуманістичний підхід у формуванні позитивної соціальної спрямованості в системі освіти дорослих в умовах воєнного стану. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти» (11 грудня 2025 р.)*. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025.

3. Мушинська Г. О. Цифрові технології та освітні платформи в контексті професійної освіти: створення психологічно безпечного середовища й

підтримка ментального здоров'я учасників освітнього процесу. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (16 жовтня 2025 р.)*. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025.

4. Прокопів Л. М. Психологічна безпека освітнього середовища як умова академічної доброчесності здобувачів вищої освіти. *Педагогіка і психологія*. 2022. № 3. С. 44–51.

5. Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Академічна доброчесність у системі вищої освіти України: виклики воєнного часу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2023. № 2. С. 7–18.

6. Clance P. R., Imes S. A. The impostor phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 1978. Vol. 15, No. 3. P. 241–247.

7. Edmondson A. C. *The Fearless Organization: Creating Psychological Safety in the Workplace for Learning, Innovation, and Growth*. Hoboken : John Wiley & Sons, 2018. 256 p.

8. Lazarus R. S., Folkman S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York : Springer Publishing Company, 1984. 456 p.

9. Academic misconduct and artificial intelligence use by medical students, interns and PhD students in Ukraine: a cross-sectional study / L. Lymar, I. Kuchyn, K. Bielka, L. Puliak. *BMC Medical Education*. 2025. Vol. 25. Article 1496.

10. Пономаренко Т. І., Пасічник Н. С., Бухенська М. С. Штучний інтелект у навчанні: інструмент та загроза для академічної доброчесності. *Наука і освіта*. 2026. № 1. С. 145–153.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЕТИЧНИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ АСПЕКТИ

Назаренко Ю. П., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Трансформація сучасної освітньої системи України в напрямі інклюзії вимагає від педагогів не лише нових методичних навичок, а й глибокого переосмислення професійної етики. Впровадження інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти (ЗДО) є складним процесом, де психологічна готовність вихователя стає ключовим фактором успіху. Водночас академічна доброчесність, яка традиційно розглядається в контексті наукової діяльності, у професійній практиці педагога, що працює в інклюзивному середовищі набуває нового змісту, як фундамент чесної, відповідальної та гуманістичної взаємодії з дитиною, що має особливі освітні потреби (ООП).

Психологічна готовність до роботи в інклюзивному середовищі - це цілісне утворення особистості, яке ми розглядаємо через структуру, що включає кілька взаємопов'язаних складників. Кожен із них має свій етичний вимір, що корелює з принципами академічної та професійної доброчесності.

1. Когнітивний складник та інформаційна чесність. Цей компонент передбачає наявність системи знань про особливості психофізіологічного розвитку дітей з ООП, правові засади інклюзії та методики корекційної роботи. Академічна доброчесність тут виявляється у прагненні педагога до оперування лише перевіреними науковими даними. Неприпустимим є використання застарілих стереотипів або псевдонаукових підходів до діагностики дитини. Педагог має чесно оцінювати межі власної компетентності та за потреби звертатися до фахівців (психологів, реабілітологів, дефектологів тощо), що є проявом інтелектуальної чесності.

2. Мотиваційно-ціннісний складник як етичний фундамент. Інклюзія базується на цінностях рівності та поваги до людської гідності. Професійна доброчесність вихователя полягає у внутрішній згоді з цими цінностями. Якщо педагог декларує підтримку інклюзії лише формально, але внутрішньо не приймає дитину з ООП, виникає психологічний дисонанс, який шкодить освітньому процесу. Справжня готовність передбачає відсутність формалізму, що є підґрунтям доброчесної поведінки.

3. Емоційно-вольовий складник та етика прийняття. Робота в інклюзивній групі потребує високого рівня емоційного інтелекту та стресостійкості. Етичний аспект тут полягає у безумовному прийнятті дитини. Доброчесність виявляється у здатності педагога залишатися об'єктивним, не піддаватися емоціям та не перекладати відповідальність за труднощі навчання на дитину або її діагноз.

Важливим аспектом професійної діяльності педагога ЗДО є ведення документації, зокрема розробка та реалізація Індивідуальної програми розвитку (ІПР). Академічна доброчесність у цьому контексті означає:

- об'єктивність моніторингу - фіксація реальних досягнень дитини без прикрашання чи заниження результатів.
- авторство та індивідуалізація - відмова від сліпого копіювання чужих планів роботи. Кожна ІПР має бути унікальною, створеною під конкретну дитину, що відображає творчий та доброчесний підхід вихователя.
- прозорість взаємодії з батьками - надання повної та правдивої інформації про освітню траєкторію дитини, що будує міст довіри між закладом та родиною.

Психологічна готовність до роботи в інклюзивному середовищі та академічна доброчесність є взаємодоповнюючими категоріями. Доброчесність забезпечує етичну чистоту професійної позиції педагога, а психологічна готовність надає йому ресурсів для реалізації цих етичних принципів у складних умовах інклюзії. Тільки через поєднання професійної майстерності та

високих моральних стандартів можливе створення справді безбар'єрного та розвивального простору для кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
2. Бутузова Л. П. Психологічна готовність педагогів до роботи в умовах інклюзії. *Психологія і суспільство*. 2023. № 2. С. 45–52.
3. Кучерак І. В. Психологічний супровід інклюзивної освіти в ЗДО. *Науковий вісник БІНПО*. Біла Церква, 2025. С.11-21.
4. Колісник Т. В. Академічна доброчесність як цінність сучасної освіти. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2024. Вип. 15. С. 12–18.

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Нестерчук Т.О., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасному освітньому просторі проблема академічної доброчесності набуває особливої актуальності у зв'язку з необхідністю забезпечення якості освіти, формування морально-етичних цінностей здобувачів освіти та розвитку їхньої соціальної відповідальності. Академічна доброчесність виступає важливою умовою довіри до результатів навчальної діяльності, проте в освітньому середовищі й досі трапляються випадки порушення її принципів. Такі прояви, як списування, використання чужих результатів без належного посилання, фальсифікація навчальних досягнень, можуть розглядатися не лише

як порушення нормативно-правових вимог, а й як специфічна форма девіантної поведінки підлітків. Їх поширення зумовлюється поєднанням суспільних, інституційних і психологічних чинників, серед яких особливе місце посідають недостатня сформованість моральних орієнтирів, знижений рівень самоконтролю, вплив цифрового середовища та орієнтація на швидке досягнення результату [6].

Підлітковий вік є критичним етапом становлення особистості, у межах якого активно формуються самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, система цінностей та здатність до соціальної адаптації. Саме в цей період підвищується чутливість до впливу соціального середовища, посилюється потреба в самоствердженні та схильність до експериментування з різними моделями поведінки. За відсутності сформованих внутрішніх моральних регуляторів, достатнього рівня відповідальності та стійкої навчальної мотивації це може сприяти вибору нечесних способів досягнення успіху, зокрема порушенню принципів академічної доброчесності [2,4]. У такому контексті академічна недоброчесність доцільно розглядати як один із поведінкових проявів девіації, що потребує комплексного психолого-педагогічного аналізу та своєчасної профілактики.

Результати емпіричного дослідження, проведеного на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Миколаївський центр професійної освіти», засвідчили, що прояви девіантної поведінки у підлітковому середовищі мають тісний зв'язок із психологічними особливостями особистості, які можуть виступати передумовами академічної недоброчесності.

Встановлено, що у значної частини здобувачів освіти спостерігається підвищений рівень емоційної нестабільності (24 % респондентів за показником емоційної напруги за методикою Д. Стотта), що проявляється у зниженій стресостійкості, емоційній лабільності та труднощах у регуляції поведінкових реакцій у навчальних ситуаціях. Такі особливості можуть зумовлювати схильність до уникнення навчальних труднощів шляхом використання неетичних способів досягнення результату.

Виявлено також недостатній рівень самоконтролю, що опосередковано відображається через низький рівень інтернальності у 18 % досліджуваних (за методикою К. Роджерса – Р. Даймонда). Це проявляється у недостатній здатності до усвідомлення особистої відповідальності, слабкій саморегуляції та орієнтації на зовнішні обставини при прийнятті рішень.

Окремо зафіксовано підвищений рівень імпульсивності (10 % за шкалою «невгамовність» методики Д. Стотта) та труднощі соціально-психологічної адаптації (18 % здобувачів освіти мають низький рівень адаптації за методикою Роджерса–Даймонда). Такі показники свідчать про недостатню сформованість внутрішніх механізмів саморегуляції та залежність поведінки від зовнішніх ситуаційних факторів.

Крім того, результати діагностики зафіксували наявність підвищеного рівня агресивності у частини респондентів (24 % високого рівня індексу агресивності за методикою Басса–Даркі), що може проявлятися у конфліктності, запереченні навчальних вимог та негативному ставленні до контролю з боку педагогів.

Важливим чинником виступає також соціальне середовище. Недостатня підтримка з боку сім'ї, педагогічна некомпетентність дорослих, відсутність чіткої системи ціннісних орієнтирів, тиск з боку однолітків і прагнення уникнути негативної оцінки можуть формувати установки, за яких академічна недоброчесність сприймається як допустимий спосіб досягнення успіху [1].

У поєднанні з виявленими психологічними особливостями це створює стійкий взаємозв'язок між індивідуально-психологічними характеристиками особистості та впливом мікросоціального середовища.

Отримані результати підтверджують, що порушення академічної доброчесності доцільно розглядати не лише як дисциплінарне порушення, а як поведінковий прояв, детермінований комплексом психологічних і соціальних чинників. Це вимагає реалізації комплексного психолого-педагогічного підходу до профілактики.

Ефективним напрямом профілактики академічної недоброчесності у здобувачів освіти є впровадження системно організованих психокорекційних програм, спрямованих на комплексний розвиток особистісних, емоційно-вольових і поведінкових характеристик. Такі програми доцільно розглядати як цілісний психолого-педагогічний інструмент, який дає можливість не лише коригувати вже наявні труднощі у навчальній поведінці, а й попереджати формування неетичних стратегій навчальної діяльності на ранніх етапах.

Одним із ключових напрямів такої роботи є розвиток емоційної саморегуляції, яка забезпечує здатність здобувача освіти усвідомлювати власні емоційні стани, контролювати імпульсивні реакції та конструктивно реагувати на навчальні труднощі, стресові ситуації чи невдачі. Сформовані навички саморегуляції сприяють зниженню рівня навчальної тривожності, емоційного напруження та допомагають уникати деструктивних способів подолання складних завдань, зокрема списування або використання заборонених джерел інформації [6].

Важливе значення має формування відповідальності за результати власної навчальної діяльності, що передбачає розвиток усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків між особистими зусиллями та навчальними досягненнями. У процесі психокорекційної роботи акцентується увага на прийнятті здобувачем освіти ролі активного суб'єкта навчання, здатного самостійно планувати, організовувати та оцінювати власну діяльність. Це сприяє формуванню внутрішньої мотивації до чесного виконання завдань.

Не менш важливим компонентом є підвищення рівня соціально-психологічної адаптації, що включає розвиток комунікативної компетентності, навичок конструктивної взаємодії та ефективної співпраці в освітньому середовищі. Сформована здатність до адаптивної поведінки дозволяє здобувачам освіти краще інтегруватися у навчальний процес, долати труднощі без застосування девіантних моделей поведінки, знижує рівень соціальної напруги та мінімізує ризики академічного шахрайства як способу уникнення труднощів [5]. Особливого значення це набуває в підлітковому віці, коли

схвалення з боку соціального оточення нерідко стає визначальним мотиватором поведінки.

Окрему роль відіграє формування стійкої системи ціннісних орієнтацій, у центрі якої перебувають принципи академічної чесності, відповідальності, поваги до інтелектуальної праці та особистого внеску в результат. У межах психокорекційних програм ці цінності не лише декларуються, а й поступово інтеріоризуються через практичні справи, групові дискусії, моделювання морально-етичних ситуацій та рефлексивний аналіз власної поведінки. Саме такий підхід сприяє переходу від формального дотримання правил до їх усвідомленого прийняття як особистісної норми.

Додатково важливим є розвиток навичок критичного мислення, що дозволяє здобувачам освіти аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність та самостійно приймати обґрунтовані рішення у процесі навчання. Це зменшує залежність від зовнішніх джерел без їх критичного осмислення, сприяє формуванню академічної самостійності та підвищує впевненість у власних інтелектуальних можливостях [3]. У сукупності зазначені напрями психокорекційної роботи створюють умови для формування внутрішньої культури академічної доброчесності, що є основою відповідального ставлення до навчальної діяльності.

Впровадження психокорекційних програм у систему профілактики академічної недоброчесності забезпечує багаторівневий вплив на особистість здобувача освіти: від корекції емоційно-поведінкових реакцій до формування стійких морально-ціннісних установок. Це сприяє становленню відповідального, самостійного та етично орієнтованого учасника освітнього процесу, який усвідомлює значення чесності як базового принципу професійного та особистісного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Берегова Н., Шеремет А. Девіантна поведінка у підлітків: причини, прояви. *Науковий журнал «Психологічні тревелоги»*. 2025. № 1. С. 127-136.

2. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с.

3. Волошин С.М. Особливості роботи практичного психолога з підлітками, схильними до девіантної поведінки, крізь призму психолого-педагогічної літератури. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 87. С. 78-82

4. Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.

5. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Вид-во «Каравела», 2017. 470 с.

6. Панасюк О. Соціально-психологічні детермінанти порушень академічної доброчесності. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2025. Вип. 3, С. 108–114.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ничиталюк А.О., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасних умовах підготовки наукових робіт у галузі психології особливої актуальності набуває дотримання принципів академічної доброчесності. Вони забезпечують не лише формальну відповідність вимогам до наукових досліджень, а й визначають якість отриманих результатів, їх достовірність і наукову цінність.

На етапі формулювання теми та аналізу наукових джерел важливим є коректне використання інформації. Робота з літературою передбачає не

механічне відтворення текстів, а їх осмислення, узагальнення та критичний аналіз. Будь-які запозичені ідеї, концепції або результати мають супроводжуватися посиланням на першоджерело, що дозволяє уникнути плагіату та забезпечує прозорість дослідження [2]. Особливо це стосується опису психодіагностичних методик, які повинні подаватися із зазначенням авторства.

Коректне цитування є ще одним важливим аспектом. Використання прямих і непрямих цитат має бути доцільним і обґрунтованим. Надмірне цитування знижує рівень авторського внеску, тоді як відсутність посилань є порушенням наукової етики. Баланс між власним текстом і запозиченнями забезпечує якість наукової роботи [2].

На етапі організації емпіричного дослідження ключовим є дотримання етичних норм. У психологічних дослідженнях, особливо за участю дітей, обов'язковими є добровільність участі, інформована згода батьків або законних представників, а також забезпечення конфіденційності отриманих даних. Результати дослідження мають оброблятися у знеособленому вигляді, що унеможливорює ідентифікацію учасників [3].

Особливе значення має забезпечення достовірності емпіричних даних. У процесі збору інформації неприпустимими є будь-які форми фальсифікації або вибіркового використання результатів. Усі отримані дані повинні бути враховані в аналізі, навіть якщо вони не підтверджують висунуту гіпотезу. Такий підхід відповідає принципу об'єктивності дослідження [1].

Окремої уваги потребує вибір психодіагностичних інструментів. У дослідженнях доцільно використовувати лише валідні, науково обґрунтовані та апробовані методики. При цьому обов'язковим є зазначення авторів і джерел походження інструментарію, що підтверджує наукову коректність роботи [3].

На етапі обробки результатів важливим є забезпечення прозорості дослідження. Опис має включати не лише кінцеві показники, а й методи їх отримання, способи обробки та інтерпретації. Це дозволяє перевірити

результати або відтворити дослідження в аналогічних умовах, що відповідає сучасним стандартам наукової діяльності [2].

Питання авторства також є складовою академічної доброчесності. У науковому тексті необхідно чітко розмежовувати власні результати та ідеї, запозичені з інших джерел. Використання чужих напрацювань без посилання або привласнення результатів є грубим порушенням академічної доброчесності. Також слід уникати самоплагіату шляхом належного оформлення повторно використаних матеріалів [4].

Формулювання висновків повинно ґрунтуватися виключно на отриманих результатах. Узагальнення мають бути логічно обґрунтованими та відповідати поставленим завданням дослідження. Недопустимим є перебільшення значущості результатів або їх довільне трактування [3].

Таким чином, дотримання принципів академічної доброчесності у процесі проведення психологічних досліджень забезпечує наукову обґрунтованість, достовірність і етичність отриманих результатів. Це є необхідною умовою підготовки якісних наукових робіт і формування професійної відповідальності майбутніх фахівців у галузі психології.

Список використаних джерел

1. Бабанін С. І. Академічна доброчесність: теорія і практика у закладах вищої освіти. Київ: Центр учбової літератури, 2020.
2. Бабанський Ю. К. Основи наукових досліджень: підручник. Київ: Вища школа, 2002.
3. Кодекс етики психолога. Національна психологічна асоціація України. Київ, 2017.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.04.2026).

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасному освітньому просторі питання академічної доброчесності набуває особливої ваги, оскільки вона є фундаментом довіри до результатів наукових досліджень. Особливо це стосується досліджень у сфері соціальної відповідальності педагогічних працівників закладів професійної освіти (далі – ЗПО), де об'єктом аналізу виступають не лише професійні компетентності, але й етичні та моральні аспекти діяльності педагогів.

Соціальна відповідальність педагогічного працівника ЗПО передбачає усвідомлення впливу його професійної діяльності на учасників освітнього процесу (здобувачів професійної освіти, їх батьків, педагогів), суспільство загалом. Відтак, дослідження цієї проблематики повинні ґрунтуватися на принципах чесності, прозорості та об'єктивності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього і наукового процесу. До ключових її принципів належать: чесність у представленні результатів; відсутність плагіату; коректне цитування джерел; самостійність виконання дослідження; відповідальність за достовірність даних.

У контексті дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО ці принципи набувають подвійного значення, оскільки дослідник не лише аналізує етичні категорії, але й сам повинен бути їх носієм.

Дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО має низку специфічних рис: міждисциплінарність (поєднання педагогіки, етики, соціології); суб'єктивність оцінок, що вимагає особливої обережності в інтерпретації даних; залучення людського фактору (опитування, інтерв'ю,

спостереження); чутливість теми, адже оцінюються моральні якості особистості.

Ці особливості підвищують ризики порушення академічної доброчесності, зокрема: маніпуляція результатами; вибіркове використання даних; некоректне узагальнення.

Серед основних викликів дотримання академічної доброчесності при проведенні досліджень соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО варто віднести: плагіат і самоплагіат (недотримання правил цитування або повторне використання власних робіт без належного посилання), фальсифікація та фабрикація даних (особливо небезпечні в емпіричних дослідженнях, де результати можуть бути “підлаштовані” під очікування), конфлікт інтересів (дослідник може бути особисто або професійно зацікавлений у певних висновках), етичні порушення при роботі з респондентами (недотримання конфіденційності, відсутність інформованої згоди).

Для забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності доцільно застосовувати такі підходи: чітке планування дослідження (формулювання мети, завдань, методів із самого початку), використання перевірених джерел (перевага надається рецензованим науковим публікаціям), дотримання стандартів цитування (використання міжнародних стилів оформлення (APA, MLA тощо), прозорість методології (детальний опис процедур збору та аналізу даних), використання антиплагіатних систем для перевірки унікальності тексту, а також етична взаємодія з учасниками дослідження (отримання згоди, гарантія анонімності).

Власний приклад дослідника є важливішим за будь-які декларації. Порушення принципів доброчесності підриває не лише довіру до дослідження, але й авторитет освітньої системи загалом.

З метою дотримання принципів академічної доброчесності при дослідженні соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО ми сформуваємо вибірку респондентів. Досліджувані, які пройдуть опитування та тестування (експериментальна та контрольна групи на етапі емпіричного

дослідження) впродовж констатувального етапу: кількість – 99 осіб (100%), області України – всі (крім АРК та Луганської).

Метод відбору: квотний (в межах квоти - випадковий). Були обрані наступні квоти: за посадою (дві групи), статтю (дві групи), віком (чотири групи), педагогічним стажем (4 групи), освітою (дві групи) та регіоном проживання п'ять груп).

Розподіл досліджуваних відбувався за наступними критеріями: посадою, статтю, віком, педагогічним стажем, рівнем освіти та регіоном України, де розташований ЗПО. За посадою групи респондентів майже одночисельні: викладачі професійно-теоретичної підготовки (51%); майстри виробничого навчання (49%). За статтю також відібрані дві майже рівні за кількістю групи: чоловіки (48%), жінки (52%).

За віком ми поділяли респондентів на чотири групи: молодь 25-35 років (28%), особи зрілого віку 36-45 років (25%), особи передпенсійного віку 46-55 років (24%), особи пенсійного віку 55-65 років (23%).

За педагогічним стажем ми також поділяли досліджуваних на чотири категорії: початківці 0-10 років (30%), середній стаж 11-20 років (24%), значний стаж 21-30 років (21%), дуже значний стаж 31-40 років (25%).

За освітою серед респондентів виділяли дві майже рівні за чисельністю групи педагогічних працівників ЗПО: з фаховою передвищою освітою (41%) та з вищою освітою (59%). Більша частка педагогів з вищою освітою пояснюється тим, що серед викладачів усі мають вищу освіту, а серед майстрів – деякі.

За регіоном України, де розташований ЗПО, ми виділили чотири приблизно рівні групи досліджуваних: Західний (23%), Південний (19%), Північний (21%), Центральний (19%), Східний (18%).

З кожної квоти респонденти відбиралися методом випадкових чисел. Обраному методом випадкових чисел респонденту певної квоти пропонується пройти опитування та тестування. В разі відмови методом випадкових чисел обирається другий респондент з цієї квоти і т. д.

Таким чином, академічна доброчесність є ключовою умовою якісного дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО. Специфіка цієї тематики підвищує ризики етичних порушень, що вимагає особливої уваги до методології. Дотримання принципів доброчесності сприяє формуванню довіри до результатів дослідження та їх практичної значущості. Дослідник має виступати прикладом етичної поведінки в академічному середовищі. Інституційна підтримка (політики, кодекси, навчання) є важливою складовою забезпечення доброчесності.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Пашенко Т.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Сьогодні ми спостерігаємо, як професійна освіта стрімко змінюється під впливом цифровізації, кожного дня з'являються нові додатки, цифрові агенти, які мали б спростити життя здобувачу та розширити інформаційні рамки. Проте вони докорінно змінюють підходи до навчання та наукової діяльності. Доступ до глобальних інформаційних ресурсів, хмарних технологій та інструментів штучного інтелекту відкриває перед здобувачами освіти неймовірні можливості для швидкого пошуку та аналізу даних. Проте, поряд із технологічним прогресом, постає гостра проблема збереження принципів академічної доброчесності.

Згідно із Законом України “Про академічну доброчесність” [1, розд. I, ст. 1], “Академічна доброчесність - це сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб’єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності”. У цифрову епоху межа між використанням допоміжних інструментів та академічним шахрайством стає

дедалі тоншою. Легкість отримання готового результату за допомогою нейромереж або онлайн-сервісів створює серйозні виклики для формування професійної етики майбутнього фахівця, зокрема у сфері психології, де чесність та відповідальність є базовими компетенціями.

В Законі чітко вказано: «У разі використання в академічному творі об'єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це в такому творі із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну комп'ютерну програму чи її опис згідно з вимогами щодо оформлення та/або оприлюднення відповідних академічних творів, визначених відповідним суб'єктом академічної діяльності» [1, розд. II, ст. 8]. Проте жодним законом не регламентуються саме межі використання штучного інтелекту. То де ж вони закінчуються, щоб не порушити і закони, і норми власної гідності та чесності?

Одним із найбільших викликів сучасності є стрімке поширення генеративного штучного інтелекту. Генеративний штучний інтелект - це тип нейромереж, які здатні не просто аналізувати наявні дані, а створювати новий оригінальний контент. З погляду психології, якщо ми постійно делегуємо інтелектуальну роботу програмам, ми ризикуємо втратити навичку думати самостійно, це є прояв когнітивної пасивності, коли мозок звикає до готових рішень і перестає працювати на повну. Коли студент використовує ШІ для написання есе чи розв'язання кейсів без належної критичної обробки, втрачається основна мета вищої освіти - розвиток аналітичного мислення та здатності до самостійної рефлексії.

Більше того, посилюється проблема ілюзії знань. Доступність інформації створює у здобувача хибне відчуття компетентності: знайдена та скопійована відповідь сприймається як власний інтелектуальний здобуток, хоча глибинного засвоєння матеріалу не відбулося. Для майбутнього психолога це несе додаткові ризики, адже професійна діяльність потребує не лише знання теорій, а й розвиненої професійної самосвідомості.

Рішення цієї проблеми лежить не в площині заборон цифрових інструментів, а в трансформації освітнього процесу. Пріоритетним напрямом є розвиток інтринсивної (внутрішньої) мотивації здобувачів. Необхідно впроваджувати такі форми контролю, що вимагають особистісного залучення: аналіз власної практики, рефлексивні щоденники, проекти, що базуються на унікальному життєвому досвіді. Саме персоналізація завдань є дієвим запобіжником проти плагіату та бездумного використання штучного інтелекту. Важливо, щоб здобувачі розуміли, що більш цінною є їхня власна думка, теорія, експеримент, а не результат, зроблений цифровим агентом. В світі сучасних технологій перемаже саме людський внесок, адже жоден штучний інтелект не зможе так зрозуміти і відчувати людину, як інша людина, та вловити тонкощі людської психіки. Жоден агент не замінить психолога, бо людині потрібна саме людина. Люди — істоти соціальні, а не штучноінтелектуальні.

Цифрові технології є потужним ресурсом, що може як посилити освітній потенціал, так і нівелювати цінність академічних здобутків. Академічна доброчесність у добу цифровізації повинна базуватися не на зовнішньому контролі та антиплагіатних програмах, а на внутрішньому етичному виборі студента. Свідоме використання цифрових сервісів як інструментів допомоги, а не заміни власної праці, є ключовим фактором формування цілісної особистості професіонала. Тому дуже важливо кожній людині відчувати і знати, що вона і саме її здобутки набагато цінніші за напрацювання штучного інтелекту, якими б вражаючими вони не здавались на перший погляд.

Список використаних джерел:

1. Про академічну доброчесність : Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX.

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ТА ПРОВЕДЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Пивовар І.І., майстер виробничого навчання Державного професійно-технічного навчального закладу «Дніпровський центр професійно-технічної освіти»

Засвоєння знань здобувачами освіти знаходяться в тісному взаємозв'язку з їх практичною діяльністю при проходженні навчальної практики та реалізується за допомогою використання методів діяльнісного підходу та проектування. Під методами практичного навчання розуміють види спільної праці майстра виробничого навчання і практикантів, у процесі якої останні опановують досконально знаннями, вміннями та навичками. У підсумку в них формується сумлінне ставлення до праці, розвивається самостійність, розумові здібності, фізичні можливості і творча активність, професійні навички спеціаліста.

В ході проведення навчальної практики використовуються різні методи навчання, які класифікуються за джерелом знань, видом діяльності майстра та здобувачів освіти, дидактичними завданням, характером їх пізнавальної діяльності. У практичному навчанні використовуються методи, в що в основі яких лежать джерела знань. Вони являють собою систему, що включає словесні, та практичні методи.

Кожен метод виконує певні виховні, та розвиваючі функції, завдяки чому досягається виховання та навчання здобувачів освіти. Для кожного методу характерні свої особливості, що визначають їх місце й завдання у навчально-практичному процесі. Будь-який метод навчання застосуємо для вирішення ряду навчальних завдань і для вирішення кожної навчальної задачі може бути використано кілька методів.

Метод діяльнісного підходу у навчанні забезпечує формування трудових умінь і навичок в умовах навчальних майстерень професійно-технічних закладів. Використання інструктажів у проведенні навчальної практики для слюсарів ремонтників колісних транспортних засобів є важливою частиною діяльнісного підходу при проведенні навчальної практики. Важливою дидактичною умовою є вирішальний вплив на формування здобувачів освіти соціально активними громадянами нашої країни, етично-моральна спрямованість змісту освіти всіх навчальних предметів, зв'язок їх з життям, з працею людей, з трудовими і соціальним досвідом підрастаючої зміни. Важливу роль у процесі становлення здобувача освіти трудівником грає майстер.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Погасій А. М., здобувач вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасних умовах трансформації української освіти питання академічної доброчесності стає не лише етичним, а й складним психологічним викликом. Постійний стрес, зумовлений воєнним станом, негативно впливає на когнітивну та емоційну сфери школярів, що часто призводить до порушення норм чесного навчання як механізму адаптації. Психоемоційна нестабільність, висока тривожність та дефіцит внутрішніх ресурсів підштовхують здобувачів освіти до використання плагіату та списування з метою уникнення потенційних невдач [3]. У зв'язку з цим, використання методів арт-терапії стає дієвим інструментом не лише для стабілізації емоційного стану, а й для формування ціннісних орієнтирів академічної культури.

Аналіз психоемоційного фону школярів. На основі проведеного емпіричного дослідження було встановлено, що школярі середньої та старшої вікових груп демонструють критичні показники шкільної тривожності. Зокрема, за результатами тесту Філіпса, було виявлено значні рівні страху ситуації перевірки знань та страху не відповідати очікуванням оточуючих. Саме ці психологічні чинники є каталізаторами академічної недоброчесності: учень, паралізований страхом оцінки, схильний до пошуку нечесних способів виконання завдань, щоб штучно підтримати свій статус. Арт-терапія дозволяє трансформувати ці деструктивні стани.

Впровадження спеціалізованих корекційно-розвиткових програм показало, що через роботу з художніми образами, кольором та формою учні отримують можливість безпечно відреагувати на власні страхи [1]. Це знижує емоційну напругу та створює простір для чесного самовираження, де потреба в обмані зникає разом із рівнем тривоги [3].

Корекційний потенціал арт-терапевтичних технік. Психологічний аспект корекції в контексті доброчесності базується на розвитку саморефлексії. Використання проєктивних технік («Малюнок сім'ї», «Дім-Дерево-Людина», «Неіснуюча тварина») дозволяє діагностувати приховані конфлікти та патологічні ознаки стресу. Дані апробації програми «Мистецтво відновлення» підтверджують, що після проведення циклу занять рівень патологічних індикаторів у молодшій групі знизився з 75% до 29%, а у старшій — з 88% до 41% [3].

Такі позитивні зміни прямо впливають на академічну поведінку школярів через декілька факторів:

1. Зниження імпульсивності: вправи на мандалотерапію та роботу з глиною допомагають краще контролювати свою діяльність, що зменшує схильність до швидких, нечесних рішень (списування) під час контрольних робіт.

2. Підвищення самооцінки: успішне створення власного творчого продукту формує переконання «я можу досягти результату самостійно», що мінімізує потребу в сторонній несанкціонованій допомозі.

3. Розвиток авторської ідентичності: арт-терапія вчить цінувати власну унікальність. Учень, який відчуває цінність своєї творчої праці, з більшою ймовірністю буде поважати чужу інтелектуальну власність, розуміючи зусилля, що стоять за кожним твором [2].

Оцінка психоемоційного стану за методикою САН (Самопочуття, Активність, Настрій) продемонструвала суттєву позитивну динаміку. До початку корекції більшість підлітків перебували в зоні низьких показників, що супроводжувалося апатією до навчання та девальвацією принципів доброчесності. Після застосування арт-терапевтичних методів спостерігалось зростання ресурсних ознак у проєктивних техніках: з 67% до 83% у молодшій групі та з 50% до 78% у старшій [2].

Зміцнення внутрішніх ресурсів забезпечує психологічну стійкість до зовнішнього тиску. Учень з високим рівнем самопочуття та гарним настроєм виявляє більше наполегливості у розв'язанні складних навчальних задач чесним шляхом. Творчість стає містком між емоційним комфортом особистості та її етичною поведінкою в освітньому середовищі.

Академічна доброчесність не може бути забезпечена лише адміністративними методами чи санкціями. Вона потребує глибокої психологічної підготовки. Арт-терапія виступає гуманістичним методом формування етичної позиції школяра, знімаючи психологічні бар'єри, що провокують обман, і замінюючи їх на впевненість у власних здібностях.

Таким чином, системне впровадження арт-терапії дозволяє нівелювати наслідки стресу, що блокують чесну інтелектуальну діяльність, та сформувати стійку культуру поваги до інтелектуальної праці. Ефективність такого підходу підтверджена результатами магістерського дослідження, що вказує на

необхідність інтеграції арт-терапії у плани психолого-педагогічного супроводу сучасних шкіл [2].

Список використаних джерел:

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в роботі з дітьми та підлітками в умовах війни: методичні рекомендації. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 156 с.
2. Погасій А. М. Арт-терапія як засіб корекції психоемоційного стану у школярів різних вікових категорій : кваліфікаційна робота магістра. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. 2026. 92 с.
3. Саченко Л. В. Психологічні аспекти академічної доброчесності в середній школі: від стресу до етичної поведінки. *Актуальні проблеми психології*, №18, 2022. С. 45–52.

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИВЧЕННІ ТРИВОЖНОСТІ ШКОЛЯРІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Погасій Т. В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Проблема академічної доброчесності в сучасній психолого-педагогічній науці набуває особливої гостроти, коли йдеться про дослідження вразливих груп населення, зокрема школярів, що перебувають у стані хронічного стресу. В умовах воєнного стану вивчення тривожності вимагає від дослідника не лише методологічної точності, а й суворого дотримання етичних норм: об'єктивності, достовірності даних та поваги до прав учасників освітнього процесу. Академічна доброчесність у цьому контексті є гарантом того, що результати

дослідження стануть надійним підґрунтям для розробки програм психологічної допомоги, а не інструментом маніпуляцій чи формальної звітності [3].

Метою дослідження є виявлення вікових особливостей тривожності школярів в умовах воєнного стану при неухильному дотриманні принципів академічної доброчесності на всіх етапах наукового пошуку.

Для реалізації мети було поставлено наступні завдання:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до вивчення тривожності з дотриманням норм цитування та авторського права.
2. Провести емпіричне дослідження вікових особливостей тривожності, забезпечивши валідність та чистоту первинних даних.
3. Обґрунтувати важливість академічної чесності дослідника як чинника професійної відповідальності перед суспільством.

Аналіз проблеми тривожності в умовах воєнного стану базується на працях провідних психологів, що потребує ретельного розмежування власних ідей та думок попередників. Дотримання академічної доброчесності розпочинається з коректного опрацювання літературних джерел, уникнення плагіату та самоплагіату. Тривожність розглядається як індивідуальна психологічна особливість, що виявляється у схильності до частого і інтенсивного переживання стану тривоги [1].

У науковому дискурсі важливо чітко зазначати авторство концепцій, оскільки будь-яке запозичення без посилання нівелює наукову цінність роботи та вводить в оману професійну спільноту.

Центральним аспектом академічної доброчесності є достовірність емпіричних даних. У процесі вивчення школярів молодшої (8–10 років), середньої (12–14 років) та старшої (15–17 років) груп було використано діагностичний інструментарій, що відповідає віковим нормам: тест Філліпса для вивчення шкільної тривожності та шкала САН.

Академічна доброчесність дослідника виявлялася у:

- Прозорості вибірки: чітке формування груп за віковим та кількісним критеріями без підтасування результатів під очікувану гіпотезу.
- Об'єктивності інтерпретації: визнання того факту, що у середній групі (7–8 класи) зафіксовано найвищі показники тривожності (наприклад, страх ситуації перевірки знань виявлено у 64% опитаних), що підтверджується статистичними методами обробки [2].
- Конфіденційності: дотримання етичного кодексу психолога щодо анонімності учасників, що є невід'ємною частиною професійної доброчесності.

Емпіричні дані нашої кваліфікаційної роботи свідчать про неоднорідність проявів тривоги. У молодших школярів тривожність часто пов'язана з адаптацією до нових умов навчання під час повітряних тривог, тоді як у старшокласників переважає тривога щодо майбутнього самовизначення. Фальсифікація таких даних («вирівнювання» результатів для красивої звітності) є критичним порушенням академічної доброчесності, оскільки вона викривлює реальну картину психологічного стану дітей в умовах війни [2]. Наприклад, виявлений у дослідженні високий рівень загальної тривожності у 45% підлітків середньої ланки є сигналом для негайної психокорекційної роботи. Дослідник, який приховує чи змінює ці показники, порушує не лише академічні норми, а й професійну етику, оскільки це унеможлиблює надання адекватної допомоги дітям.

Вивчення тривожності школярів має не лише наукову, а й виховну мету. Демонструючи зразок чесного дослідження, ми закладаємо підвалини академічної культури у самих школярів. Розуміння того, що кожен результат (навіть негативний) є цінним, якщо він правдивий, сприяє формуванню внутрішньої відповідальності у здобувачів освіти.

Співпраця дослідника, вчителя та батьків на засадах доброчесності дозволяє створити безпечне середовище. Це підтверджується результатами апробації методичних рекомендацій, де було наголошено на важливості

відкритого діалогу про емоційний стан без страху осуду чи маніпуляції результатами тестів [2].

Дотримання принципів академічної доброчесності у вивченні тривожності школярів в умовах воєнного стану є обов'язковою умовою валідності наукових результатів. Вікова специфіка тривожності, виявлена в дослідженні (від страху соціальної оцінки у молодших до екзистенційної тривоги у старших школярів), вимагає від психолога максимальної чесності перед собою та науковою спільнотою. Тільки об'єктивні, нефальсифіковані дані можуть бути використані для створення ефективних стратегій психологічної підтримки підростаючого покоління України. Академічна доброчесність дослідника — це запорука майбутньої безпеки та психічного здоров'я нації.

Список використаних джерел:

1. Вознесенська О. Л. Психологічна допомога дітям у ситуації воєнного конфлікту: методичні аспекти. Київ: НАПН України. 2023. 120 с.

2. Погасій Т. В. Вікові особливості прояву тривожності у школярів в умовах воєнного стану. Кваліфікаційна робота магістра. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. 2026. 115 с.

3. Саченко Л. В. Академічна доброчесність як чинник якості психологічних досліджень. *Вісник психології та педагогіки*, 2022. Вип. 24, С. 88–95.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОСЛУХНЯНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Пруднікова П.М., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, провідний

інспектор Державної установи «Центр пробації»

Академічна доброчесність у рамках сучасної моделі освіти в Україні сприймається не лише як обов'язкова вимога законодавства, але як цілісна система етичних принципів.

Відповідно до Закону України «Про освіту», академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. [1]

Дотримання академічних норм є первинним етапом соціалізації особистості у освітній та правовій сферах. Засвоєння здобувачем освіти правил чесної інтелектуальної праці та дотримання академічної доброчесності у подальшому закладає психологічний базис впровадження правослухняної поведінки особистості. Академічна доброчесність формує у студентів внутрішні установки на чесність, відповідальність та дотримання соціальних норм.

Закон України «Про академічну доброчесність» проголошує базові цінності та визначає основні принципи і правила академічної доброчесності, правові та організаційні механізми її формування та забезпечення, основні ознаки і види порушень академічної доброчесності та заходи реагування на такі порушення. [2].

Академічна доброчесність виступає одним із перших системних навичок особистості щодо дотримання правил, що мають як зовнішній контроль, так і внутрішнє моральне підґрунтя.

Так, відповідно до положень теорії оперантного кондиціонування, розробленої американським психологом Б. Скіннером, правослухняна поведінка особистості розглядається через механізм навчання. Учений обґрунтовував, що поведінка людини формується та закріплюється залежно від її наслідків. Згідно з принципами оперантного кондиціонування, ймовірність повторення поведінки зростає у разі позитивного підкріплення (винагороди) та знижується у разі негативного підкріплення (покарання) або відсутності реакції на неї. [3]

Якщо порушення принципів академічної доброчесності (плагіат, списування, фальсифікація результатів) не мають негативних наслідків або навіть підкріплюються (наприклад, отриманням позитивної оцінки), тоді формується установка на прийнятність та допустимість порушення чинних норм.

Соціалізація особистості відбувається через засвоєння соціальних норм, що може здійснюватися двома основними шляхами: усвідомленим (вмотивованим, добровільним) та примусовим (через страх покарання або соціальні санкції). Саме домінування одного з цих механізмів значною мірою визначає характер поведінки особистості у правовому полі як правослухняної або девіантної. Соціальні та правові норми виконують регулятивну функцію, закріплюючи поведінкові реакції через систему заохочень і санкцій. [4]

Правослухняна поведінка не є вродженою властивістю особистості, а формується як результат складного процесу соціалізації, у ході якого індивід засвоює норми та правила, прийняті у суспільстві. Соціальним середовище, у якому перебуває особистість, та взаємодія соціальних і психологічних чинників обумовлюють таку поведінку.

Особливе значення у формуванні правослухняної поведінки має студентський вік, як період інтенсивного розвитку когнітивної сфери та становлення основ правової свідомості. Освітнє середовище у цей період виступає ключовим фактором, що стимулює пізнавальну активність, розвиток критичного мислення та формування здатності до самостійного оцінювання правових норм і їх ролі у суспільстві.

Саме в освітньому середовищі відбувається первинне закріплення моделей поведінки, що базуються на дотриманні правил, повазі до інтелектуальної власності та відповідальності за власні дії. Порушення академічної доброчесності (плагіат, фабрикація, списування) може виступати передумовою формування девіантних моделей поведінки у майбутньому.

Натомість послідовне та чітке дотримання принципів академічної доброчесності, підтримане прикладом викладачів і справедливими механізмами оцінювання, сприяє формуванню внутрішньої мотивації до правомірної поведінки, розвитку саморегуляції, правосвідомості та стійких установок на дотримання соціальних і правових норм.

Таким чином, можна стверджувати, що академічна доброчесність виступає одним із основних соціально-правових механізмів формування правослухняної поведінки особистості, оскільки через системне дотримання освітніх правил, розвиток саморегуляції вона забезпечує перехід від зовнішнього контролю до внутрішньої регуляції поведінки та розвиває у особистості психологічну готовність діяти відповідно до правових і моральних стандартів у ширшому соціальному контексті.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII // Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.04.2026).

2. Про академічно добродесність: Закон України від 18.12.2025 р. №4742-ІХ. Дата оновлення: 31.07.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 21.04.2026).

3. Загальна психологія: Хрестоматія. Долинська Л.В., Скрипченко О.В., Огороднійчук З.В. Вид-во «Каравела». Київ, 2023. 640 с.

4. Зубрицький В.В. Соціально-моральні засади правослужняної поведінки: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата 71 юридичних наук за спеціальністю 12.00.12 – філософія права. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 20 с.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА CHATGPT: НОВА РЕАЛЬНІСТЬ НАВЧАННЯ, МОЖЛИВОСТІ Й ВИКЛИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОДЕСНОСТІ.

П'ятковська О.С., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Сучасна освіта стрімко змінюється під впливом цифрових технологій і штучного інтелекту. Для сьогоднішніх студентів ChatGPT та подібні інструменти вже не є «інновацією майбутнього» — це повсякденна навчальна реальність, яка впливає на те, як пишуться есе, готуються презентації, вивчаються теми та навіть складаються іспити.

З одного боку, цифровізація освіти відкриває безпрецедентні можливості. ChatGPT може стати “навчальним асистентом 24/7”: допомогти розібрати складну тему за кілька хвилин, пояснити матеріал простими словами, запропонувати структуру роботи або ідеї для дослідження. Для студентів це означає швидший доступ до знань, індивідуалізацію навчання та економію часу в умовах високого навчального навантаження [3].

Особливо важливо, що штучний інтелект може підтримувати тих, хто навчається в умовах обмежених ресурсів або поєднує навчання з роботою. У такій реальності ChatGPT стає не просто інструментом, а своєрідним «помічником у навчанні», який знімає частину інформаційного навантаження.

Однак разом із цими можливостями з'являються нові ризики, які вже сьогодні змінюють освітнє середовище. Найбільш очевидний з них — розмивання меж академічної доброчесності. Студенту стає надто легко згенерувати текст і видати його за власний. У результаті виникає нова форма плагіату — «невидимий», коли робота виглядає оригінальною, але не відображає реальних знань автора.

Крім того, існує інша, менш очевидна проблема — поступова втрата навички самостійного мислення. Якщо студент постійно делегує формулювання думок штучному інтелекту, знижується здатність аналізувати, аргументувати й робити власні висновки. Освіта ризикує перетворитися на процес «копіювання відповідей», а не формування компетентностей.

Відповідно до Закону України «Про освіту», академічна доброчесність ґрунтується на чесності, самостійності та відповідальності за результати навчання [1]. У цифрову епоху ці принципи не втрачають актуальності — навпаки, набувають нового значення. Важливо не забороняти технології, а навчитися правильно їх використовувати.

Сучасний підхід полягає не у відмові від штучного інтелекту, а у формуванні культури його етичного застосування. ChatGPT може бути інструментом для навчання, але не заміною мислення. Він має допомагати структурувати ідеї, перевіряти логіку, пояснювати складні поняття, але остаточні висновки й зміст роботи повинні залишатися результатом роботи студента.

Освітні заклади та викладачі сьогодні стикаються з новим викликом — не просто контролювати плагіат, а формувати цифрову грамотність і відповідальне ставлення до ШІ. Міжнародні рекомендації також наголошують на необхідності

інтеграції етичних правил використання штучного інтелекту в освітній процес [3; 4].

Отже, ChatGPT — це не загроза освіти, а індикатор її трансформації. Він змінює саму логіку навчання: від запам'ятовування — до осмислення, від відтворення — до критичного мислення. Але цей потенціал реалізується лише тоді, коли студент не перекладає на технологію власну відповідальність за навчання.

У цифровій освіті майбутнього успішним буде не той, хто вміє швидко згенерувати відповідь, а той, хто здатний поставити правильне запитання — і критично осмислити будь-яку відповідь, навіть якщо її згенерував штучний інтелект.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.04.2026).
2. Академічна доброчесність: проблеми реалізації та перспективи розвитку / за ред. В. І. Лугового. Київ : НАПН України, 2020.
3. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris : UNESCO, 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org>
4. European Commission. Ethical guidelines on the use of artificial intelligence (AI) and data in teaching and learning. Brussels, 2022. URL: <https://education.ec.europa.eu>

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Роде Я.Б., здобувачка вищої освіти ОПП «Психологія» Білоцерківського
інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасній психологічній науці проблема забезпечення внутрішньої рівноваги та гармонійного функціонування людини набуває особливої гостроти. Психологічне благополуччя перестало розглядатись як проста відсутність стресу, натомість воно трактується як активний процес самореалізації та розкриття потенціалу особистості. Одним із ключових внутрішніх ресурсів, що дозволяє людині ефективно долати життєві кризи та підтримувати високу якість життя, є емоційний інтелект (EQ).

Актуальність дослідження зумовлена викликами сучасності (соціальна нестабільність, воєнний стан, цифровізація), які вимагають від особистості високого рівня емоційної саморегуляції. В українському контексті 2024–2026 років емоційний інтелект виступає не лише як когнітивно-емоційна здатність, а як фундаментальний чинник життєстійкості та збереження ментального здоров'я. Розуміння власних емоцій та управління ними стає базисом для формування суб'єктивного відчуття щастя та задоволеності життям.

Психологічне благополуччя, у свою чергу, виступає складним багатовимірним утворенням, яке відображає позитивне функціонування людини в емоційній, когнітивній і соціальній сферах. У сучасній науці сформувалися дві основні парадигми його розуміння – гедоністична та евдемонічна. У межах гедоністичного підходу (Е. Дінер) благополуччя трактується як домінування позитивних емоцій і задоволеність життям, тоді як евдемонічна концепція (К. Ріфф, М. Селігман) акцентує на самореалізації, особистісному зростанні та наявності сенсу життя. Вагомий внесок зробили

також К. Кіз, який поєднав емоційне, психологічне й соціальне благополуччя, та представники позитивної психології, що розглядають його як результат розвитку внутрішніх ресурсів. Вітчизняні дослідники (Т. Титаренко, О. Кузікова, Л. Карамушка) наголошують на ціннісно-смысловому вимірі благополуччя, підкреслюючи роль життєстійкості, гармонії та духовної зрілості.

Теоретичний аналіз наукових підходів дозволив встановити, що між емоційним інтелектом і психологічним благополуччям існує тісний, системний взаємозв'язок. Емоційний інтелект виступає детермінантою благополуччя, оскільки забезпечує ефективну саморегуляцію емоційних станів, розвиток емпатії, позитивних міжособистісних відносин і внутрішньої стабільності. З іншого боку, високий рівень психологічного благополуччя створює умови для подальшого розвитку емоційної компетентності, сприяє формуванню впевненості, самоприйняття й відкритості досвіду.

Визначено основні механізми взаємодії між цими феноменами:

когнітивно-оцінковий (адекватне усвідомлення власних емоцій і життєвих подій);

регуляторний (здатність до самоконтролю й конструктивного переживання емоцій);

мотиваційно-смысловий (пошук життєвих цілей і сенсу як умова внутрішньої рівноваги);

соціально-комунікативний (емпатія, підтримка позитивних стосунків, соціальна інтеграція).

Таким чином, емоційний інтелект і психологічне благополуччя є взаємопов'язаними складовими психічного здоров'я, що взаємно підсилюють одна одну. Емоційний інтелект виступає психологічним механізмом забезпечення внутрішньої гармонії, а благополуччя – інтегральним результатом реалізації емоційної компетентності у процесі життєдіяльності. У цьому контексті розвиток емоційного інтелекту можна розглядати як ефективний

шлях підвищення рівня психологічного благополуччя та як один із ключових напрямів сучасної психопрофілактики і психологічного супроводу особистості.

Список використаних джерел

1. Власова О. І. Соціальна психологія особистості : навч. посіб. Київ : Каравела, 2022. 344 с.
2. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Харків : Віват, 2021. 512 с.
3. Карамушка Л. М. Психологія ментального здоров'я особистості в умовах війни: ресурси та стратегії. *Актуальні проблеми психології*. 2023. Т. 1. Вип. 62. С. 15–28.
4. Карамушка Л. М. Технології забезпечення психічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення : монографія. Київ : Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. 288 с.
5. Карамушка Л. М., Креденцер О.В., Терещенко К.В., Лагодзінська В.І., Івкін В.М., Ковальчук О.С. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій : психологічний практикум. Київ : Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. 233 с.
6. Кузікова С. Б., Щербак Т. І. Психологічні особливості саморегуляції як чинника суб'єктивного благополуччя молоді. *Психологічний часопис*. 2022. № 8 (4). С. 45–56.
7. Кузікова С.Ю. Емоційний інтелект як ресурс психічного здоров'я: дис. канд. психол. наук. Херсон: ХДУ, 2022. 234 с.
8. Титаренко Т.М. Психологічне благополуччя та життєстійкість у молоді: монографія. Одеса: Фенікс, 2021.
9. Biswas-Diener R., Diener E. Making the Best of It: Subjective Well-Being and Adversity. *Psychological Science*. №3. 2006. P. 11-21.
10. Diener E. Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*. 1984. №7. P. 22-29.

11. Diener E., Suh E., Lucas R., Smith H. Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*. 1999. №8. P. 45-49.

12. Keyes C.L.M. Social Well-Being. *Social Psychology Quarterly*. 1998. №9. P. 44-49.

13 Seligman M.E.P. Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being. New York, NY: Free Press, 2011. 121 p.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ПІДЛІТКОВОЇ ТРИВОЖНОСТІ

Рубан О.П., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Підлітковий вік, як відомо, характеризується значними емоційними, соціальними та когнітивними змінами. Сучасний підліток демонструє підвищену вразливість до стресових ситуацій: конфлікти в родині, освітньому закладі, зміна соціального середовища, труднощі у навчанні, переживання втрати або невдачі, інформаційні технології. Особливо актуальною є проблема сьогодення - вплив воєнних подій на психоемоційний стан підлітка. Війна в Україні спричинила масштабне зростання тривожності. Потужними стресорами для дітей стало розлучення з батьками, вимушене переміщення, втрата житла, друзів, нормальних життєвих умов. Тому дослідження підліткової тривожності є актуальним напрямом сучасної психологічної науки і вимагає від дослідника не лише високої професійної компетентності, а й суворого дотримання принципів академічної доброчесності.

Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом 8 правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою

забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Як зазначають дослідники (Бех І. Д., Максименко С. Д.), формування культури академічної доброчесності є невід'ємною частиною професійного становлення майбутнього психолога.

Дослідження феномену підліткової тривожності передбачає використання психодіагностичних методик, анкетування, тестів, а також якісних методів (інтерв'ю, спостереження). Усі ці методи вимагають високого рівня відповідальності дослідника, оскільки робота з підлітками належить до етично чутливих сфер.

Застосування комплексу психодіагностичних методик, таких як діагностика шкільної тривожності Філіпса, шкала ситуативної та особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна, тест самооцінки психічних станів «САН», а також колірний тест Люшера дозволяє оцінити рівень тривожності, емоційний стан та особливості психічного реагування підлітків у навчальному середовищі. Дотримання академічної доброчесності на емпіричному етапі дослідження підліткової тривожності передбачає низку важливих принципів: чесність у зборі даних (дослідник не має права змінювати результати опитувань або тестів, навіть якщо вони не відповідають очікуванням); об'єктивність інтерпретації результатів (висновки повинні базуватися виключно на отриманих даних, а не на суб'єктивних припущеннях дослідника); дотримання етичних норм роботи з респондентами (добровільна участь, конфіденційність відповідей, а також недопущення психологічного тиску).

Окрема увага у дослідженні має бути приділена етичним вимогам щодо роботи з неповнолітніми респондентами. Перед проведенням психодіагностики дослідник повинен отримати згоди батьків, що відповідає принципам добровільності та захисту прав дитини; забезпечити анонімність, конфіденційність отриманих даних та недопущення будь-якої шкоди психологічному благополуччю респондентів; уникати запитань, які можуть викликати психологічний дискомфорт; не нашкодити результатами

респондентам і гарантувати, що результати тестів не будуть використані для маніпуляцій чи публічного розголошу.

Академічної доброчесності мають дотримуватися і учасники дослідження. Надання недостовірної інформації або формальне заповнення методик, нещирість відповідей, неуважне виконання інструкцій діагностики може суттєво вплинути на якість результатів та їх подальшу інтерпретацію. Достовірність отриманих даних підвищує наукову цінність результатів та сприяє формуванню відповідальної дослідницької культури як і психолога, так і респондентів.

При обробці результатів дослідження академічна доброчесність передбачає повну відмову від фальсифікації, фабрикації та викривлення даних, чесне та коректне проведення діагностичних процедур, недопущення впливу на відповіді респондентів, а також точну фіксацію та об'єктивну інтерпретацію отриманих результатів без їх свідомого чи несвідомого викривлення (наприклад, штучне завищення тривожності для підтвердження гіпотези).

Одним із найпоширеніших порушень академічної доброчесності є плагіат - привласнення чужих ідей, текстів або результатів досліджень. При аналізі зарубіжних теорій (Ч. Спілбергера, Б. Філіпса) та праць українських вчених критично важливо правильно оформлювати посилання, дотримуючись вимог академічного стилю. Це забезпечує прозорість наукової роботи і демонструє повагу до наукового доробку попередників.

Практична реалізація принципів академічної доброчесності знаходить своє відображення і в організації занять в межах психолого-корекційної програми, спрямованої на зниження рівня тривожності підлітків.

На початку будь-якого заняття створюється психологічно безпечна та відкрита атмосфера. Психолог коротко окреслює правила роботи в групі, серед яких окремо підкреслюються принципи академічної доброчесності: чесність у відповідях, повага до думки інших, відсутність списування або перекручування інформації. Тут доброчесність подається як базова норма навчальної взаємодії,

а не як формальна вимога. Можливе коротке обговорення запитання: «Чому важливо бути чесним у дослідженнях?»

Під час виконання певних завдань академічна доброчесність проявляється найбільш активно. Учасники дослідження працюють самостійно або в групах, не копіюють відповіді, аргументують власні висновки. Психолог контролює процес, але не дає готових відповідей, підтримуючи принцип самостійності.

На етапі обговорення результатів відбувається презентація виконаних завдань. Особливу увагу приділяється тому, щоб учасники пояснювали як вони отримали результат, а не лише саму відповідь. Це формує навичку усвідомленого ставлення до джерел інформації та відповідальності за власні висловлювання.

На завершальному етапі обговорюється не лише зміст заняття, а й процес його виконання. Учні відповідають на запитання: чи було складно працювати самостійно? чому важливо не списувати? як чесність впливає на результат навчання? Саме тут академічна доброчесність переходить із формального правила у внутрішнє розуміння її значення.

Психолог узагальнює роботу на занятті, ще раз підкреслюючи, що академічна доброчесність є не окремою вимогою, а основою якісного навчання, розвитку критичного мислення та професійного становлення.

Таким чином, дотримання принципів академічної доброчесності у дослідженні тривожності - це не лише формальна вимога, а запорука отримання достовірних результатів, фундаментальна основа якісного наукового дослідження, формування професійної відповідальності майбутніх психологів, розвитку наукової культури та підвищення якості психологічних досліджень загалом.

Список літературних джерел

6. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 256 с.

7. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 272 с.

8. Положення про дотримання принципів академічної доброчесності у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти / Вікторія Сидоренко, Олег Клокар. Київ: Агроосвіта, 2020. 26 с.

9. Практичний poradnik do provedennja empirychnogo psyhologiychnogo doslidzhennja pri napisanni kvalifikacijnoji roboty magistrza za specialnistju «Psyhologija» / ukladachi: Rybalka V. V., Pahomov I. V. Bila Cerkva: BINPO DZVO «UMO» NAPHN Ukraїni, 2026. 24 s.

10. Широких А. О., Шевчук А. М. Психологічні особливості підвищеної тривожності у підлітків. *Психологія: реальність і перспективи*. 2023. № 20. С. 11-21.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ: НОРМАТИВНІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ

**Сташевська О.Л., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України**

Академічна доброчесність є основою якісної підготовки фахівців та формує довіру до результатів наукових досліджень. Кваліфікаційна робота, як підсумок навчання, вимагає особливої уваги до дотримання етичних норм. 18 грудня 2025 року ухвалено Закон України «Про академічну доброчесність» № 4742-ІХ, який уперше комплексно врегулював цю сферу [1].

Відповідно до Закону, академічна доброчесність охоплює систему цінностей, принципів і правил для всіх учасників освітнього процесу. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI) визначає шість фундаментальних цінностей: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність [3]. Європейський кодекс дослідницької доброчесності (ALLEA) додає надійність та підзвітність [4]. Як зазначає Кришталь А. О., дотримання цих засад формує культуру відповідального

ставлення до знань [2, с. 124].

Закон класифікує основні види порушень академічної доброчесності [1], які є найбільш актуальними під час виконання кваліфікаційних робіт (табл. 1).

Таблиця 1

Основні види порушень академічної доброчесності у кваліфікаційних роботах

Вид порушення	Характеристика	Приклад у кваліфікаційній роботі
Академічний плагіат	Використання чужих ідей, текстів, результатів без посилання	Копіювання абзацу з підручника без лапок і посилання
Фабрикація	Створення вигаданих даних чи результатів	Вигадування результатів опитування, яке не проводилося
Фальсифікація	Маніпулювання матеріалами або викривлення результатів	Зміна цифр у таблиці для підтвердження гіпотези
Несамостійне виконання	Подання роботи, виконаної іншою особою	Замовлення написання роботи на сторонніх ресурсах
Використання ШІ без розкриття	Застосування генеративних технологій без зазначення	Написання частини тексту через ChatGPT без згадки про це

Важливим нововведенням Закону є норма щодо штучного інтелекту: матеріали, створені за допомогою комп'ютерних програм, не визнаються оригінальним авторством, якщо факт їх використання не розкрито [1]. Це узгоджується з позицією COPE, яка наголошує, що ШІ не може бути автором, а відповідальність за зміст несе дослідник [5]. Отже, у кваліфікаційній роботі

слід прозоро зазначати всі використані допоміжні інструменти.

Згідно із Законом, заклади освіти зобов'язані створити внутрішні системи забезпечення доброчесності: затверджені політики, уповноважені органи, прозорі процедури реагування та програмні засоби виявлення плагіату (Unicheck, StrikePlagiarism) [1]. Керівники несуть персональну відповідальність за функціонування цих систем.

Дослідження показують, що перехід від формального дотримання правил до інтерналізації цінностей є ключовим фактором формування дослідницької компетентності [6]. Тому студенту важливо:

-виконувати роботу самостійно, використовуючи керівника як наставника;

-коректно цитувати (пряме цитування в лапках, перефразування з посиланням);

-зазначати всі джерела, методологію, програмні засоби та факт використання ІІІ.

Таким чином, ухвалення Закону «Про академічну доброчесність» створило правову основу для забезпечення етичних стандартів. Однак його ефективність залежить від усвідомленого прийняття цих принципів кожним учасником освітнього процесу. Чесне виконання кваліфікаційної роботи підвищує цінність диплома та сприяє міжнародному визнанню української освіти.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-IX>

2. Кришталь А. О. Академічна доброчесність: навчальний посібник. Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2022. 124 с.

3. The Fundamental Values of Academic Integrity. 3rd ed. International Center for Academic Integrity (ICAI), 2021. URL: <https://academicintegrity.org/resources/fundamental-values>

4. The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised ed. ALLEA,

2023. URL: <https://allea.org/code-of-conduct/>

5. COPE position statement on AI tools in academic publishing. Committee on Publication Ethics, 2023. URL: <https://publicationethics.org/cope-position-statements/ai-author>

6. Transition from Academic Integrity to Research Integrity: The Use of Checklists in the Supervision of Master and Doctoral Students. *Journal of Academic Ethics*, 6 February 2024. URL: <https://link.springer.com>

ІНТРИСИВНА МОТИВАЦІЯ ЯК ОСНОВА АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Тімініук Л.П. *здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

У сучасних умовах реформування освіти особливого значення набуває не лише передача знань, а й формування внутрішньої готовності до навчання. Сучасний студент має бути активним суб'єктом освітнього процесу, здатним до самостійного пошуку знань, критичного мислення та професійного розвитку.

Однак на практиці значна частина студентів орієнтується на зовнішні стимули - оцінки, контроль, вимоги викладача. Це призводить до формального засвоєння матеріалу, зниження інтересу до навчання та порушення принципів академічної доброчесності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розвиток інтрисивної мотивації як внутрішнього ресурсу навчальної діяльності.

Інтрисивна мотивація визначається як внутрішнє прагнення до діяльності, що здійснюється заради інтересу та задоволення від самого процесу. Згідно з теорією самодетермінації, вона базується на потребах автономії, компетентності та пов'язаності [1].

Автономія передбачає можливість самостійного вибору, компетентність - відчуття ефективності, а пов'язаність - взаємодію з іншими. Саме задоволення цих потреб формує стійке бажання до навчання та саморозвитку.

Зовнішня мотивація базується на винагородах або покараннях і є нестійкою. Вона може забезпечити короткостроковий результат, але не формує глибокого розуміння.

Інтрисивна мотивація, навпаки, є довготривалою та ефективною, оскільки базується на внутрішніх цінностях. Вона забезпечує глибоке засвоєння знань і розвиток критичного мислення [2].

Академічна культура включає відповідальність, самостійність, дотримання принципів доброчесності та повагу до знань. Внутрішньо мотивований студент орієнтується не на оцінку, а на зміст навчання. Це знижує рівень списування, формального виконання завдань та підвищує якість освітнього процесу.

Студент, який самостійно готується до занять, шукає додаткові джерела та ставить запитання, демонструє високий рівень інтрисивної мотивації. У такому випадку навчання стає особистісною цінністю.

Формування мотивації залежить від освітнього середовища. Важливими є підтримка автономії, позитивний зворотний зв'язок, можливість вибору та створення умов для подальшого успіху [3].

Інтрисивна мотивація сприяє підвищенню якості освіти, формує відповідальність і готовність до безперервного навчання [5].

Інтрисивна мотивація є основою академічної культури, оскільки забезпечує якісне навчання, розвиток особистості та професійну самореалізацію. Її розвиток має стати одним із пріоритетів сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Deci, E. L., Ryan R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. New York: Plenum, 1985. 371 p.

2. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and Extrinsic Motivation from a Self-Determination Theory Perspective: Definitions, Theory, Practices, and Future Directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2020. Vol. 61. 101860.

3. Reeve J. Understanding Motivation and Emotion. 7th ed. Hoboken: Wiley, 2018. 648 p.

4. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: монографія. Київ: Академвидав, 2012. 256 с.

5. OECD. The Future of Education and Skills 2030. Paris: OECD Publishing, 2019. URL: <https://www.oecd.org/education/2030-project/>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Хабарова І.В., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Проблема академічної доброчесності в сучасному освітньому просторі набуває особливої актуальності у зв'язку з поширенням цифрових технологій та спрощенням доступу до інформації. З одного боку, це відкриває нові можливості для навчання і наукової діяльності, а з іншого - підвищує ризики недотримання етичних норм, зокрема проявів плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів. У таких умовах академічна доброчесність виступає не лише як формальна вимога, а як важливий чинник формування відповідальної та самостійної особистості здобувача освіти.

Мета роботи - теоретично осмислити сутність академічної доброчесності та визначити психологічні й освітні чинники її формування у студентів.

Об'єкт дослідження - освітній процес у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження - формування академічної доброчесності як ціннісної та поведінкової характеристики студентів.

Академічна доброчесність розглядається як сукупність етичних принципів і правил, що визначають поведінку учасників освітнього процесу. Вона включає такі складові, як чесність у навчанні, самостійність виконання завдань, відповідальність за результати власної діяльності та повага до інтелектуальної власності інших.

З психологічної точки зору дотримання принципів академічної доброчесності пов'язане з розвитком саморегуляції, внутрішньої мотивації та сформованістю ціннісних орієнтацій особистості. Студенти, які орієнтуються переважно на зовнішній контроль, частіше демонструють формальне дотримання правил, тоді як внутрішня мотивація сприяє усвідомленому вибору доброчесної поведінки.

Важливу роль відіграє освітнє середовище. Чіткість вимог, прозорість оцінювання, а також позиція викладача як носія академічних цінностей значною мірою впливають на формування відповідних установок у студентів. Водночас надмірний акцент лише на контролі та покаранні може знижувати довіру і не забезпечує стійких змін у поведінці.

Суттєвим фактором є також цифрове середовище, яке одночасно створює умови як для порушення, так і для підтримки академічної доброчесності. Зокрема, доступ до великої кількості джерел спрощує некоректне запозичення інформації, однак використання сучасних інструментів перевірки текстів і навчання академічному письму сприяє формуванню відповідальних практик роботи з інформацією.

Наукова новизна полягає в уточненні ролі внутрішньої мотивації як ключового чинника дотримання академічної доброчесності, а також у підкресленні значення освітнього середовища не лише як системи контролю, а як простору формування відповідних цінностей і поведінкових установок.

Разом із тим, проблема академічної доброчесності не може бути вирішена виключно адміністративними заходами. Вона потребує комплексного підходу, що поєднує освітні, психологічні та організаційні механізми впливу.

Отже, академічна доброчесність є важливою складовою сучасного освітнього процесу, що визначає не лише якість навчання, а й рівень сформованості особистісної відповідальності студента. Її формування можливе за умови поєднання чітких освітніх вимог із розвитком внутрішньої мотивації, саморегуляції та усвідомлення цінності власної інтелектуальної праці

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. В. Академічна доброчесність у системі вищої освіти: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Вища освіта України*. 2023. № 2. С. 45–52.
2. Гриценко Н. Ю. Формування культури академічної доброчесності у студентів закладів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2024. № 1. С. 112–118.
3. Коваленко І. М., Савчук Т. В. Психологічні чинники дотримання академічної доброчесності студентами. *Психологічний журнал*. 2022. № 5. С. 67–74.
4. Міністерство освіти і науки України. Академічна доброчесність: рекомендації для закладів вищої освіти. Київ, 2023. 56 с.
5. European Network for Academic Integrity. *Fundamental Values of Academic Integrity*. 2nd ed. 2021. 34 p.

ЕТИКА ЦИФРОВОЇ ДОВІРИ: ІНТЕГРАЦІЯ ШІ-ГРАМОТНОСТІ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ В СИСТЕМУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Хмарна Л.В., докторка філософії, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У контексті глобальної цифровізації освітньої парадигми виникає нагальна потреба в обґрунтування нових етичних меж у просторі академічної

взаємодії людини та алгоритму. Традиційні підходи до академічної доброчесності трансформуються у складну систему етики цифрової довіри, де ключовими запобіжниками інтелектуальної імітації виступають високий рівень ІІІ-грамотності та критична медіарефлексія.

Сучасне академічне середовище демонструє нерівномірність адаптації до інновацій. Якщо для досвідчених науковців бар'єром часто стає «технологічний консерватизм» та побоювання щодо кіберзагроз, то молода генерація нерідко потрапляє у пастку «алгоритмічної залежності», де технічна вправність не підкріплена належною верифікацією джерел. Така асиметрія компетенцій нівелює статус викладача як гаранта когнітивної безпеки та вимагає переходу до моделі медіакоучингу, де педагог фасилітує процес критичного осмислення ІІІ-генерованих даних.

Трансформація освітньої парадигми в умовах домінування алгоритмічних систем вимагає не просто адаптації, а цілісного переосмислення етичних імперативів підготовки фахівців. Сучасна система професійної освіти, згідно з оновленим законодавчим вектором, визначає цифрову компетентність як інтегровану здатність, що поєднує технічну дієздатність із високим рівнем індивідуальної відповідальності за результати інтелектуальної діяльності. У цьому контексті «цифрова довіра» перестає бути абстрактною категорією і стає вимогою до якості підготовки кадрів.

Системна імплементація інструментарію штучного інтелекту зумовлює еволюцію ролі педагога від транслятора знань до фасилітатора когнітивної безпеки та медіаментора. Такий вектор безпосередньо корелює з державними стратегіями, які визначають пріоритетність етичного використання інноваційних технологій для зміцнення конкурентоспроможності людського капіталу та захисту національного інформаційного простору [1]. За таких умов ІІІ-грамотність та медіафільтрація контенту виступають як когнітивні фільтри, що дозволяють здобувачам здійснювати глибоку верифікацію та аксіологічну оцінку масивів даних.

Особливої наукової актуальності набуває проблема авторської ідентичності в епоху генеративних моделей. Стрімка експансія нейромереж створює ризики нівелювання інтелектуального внеску особистості, що потребує впровадження новітніх нормативних запобіжників та імплементації принципів академічної чесності на всіх рівнях професійної підготовки [3]. Етична взаємодія в системі «людина–алгоритм» має базуватися на принципі прозорості: чітке розмежування власних когнітивних напрацювань дослідника та результатів машинної генерації. Такий підхід гарантує формування стійкого когнітивного імунітету та високої цифрової репутації фахівця, що є базисом його успішної самореалізації в умовах глобальних викликів цифрової ери.

Для системної інтеграції нових стандартів доброчесності пропонується багаторівнева модель етико-цифрової взаємодії, яка функціонує як комплексна екосистема, де технологічна спроможність збалансована морально-етичними імперативами. Поглиблення цієї моделі передбачає розгортання трьох взаємозалежних векторів.

Аксіологічно-нормативний вектор передбачає фундаментальну ревізію традиційних підходів до авторського права, ініціюючи перехід від каральної моделі контролю до формування культури свідомої прозорості та етичної відповідальності суб'єктів освітнього процесу. Провідним елементом цього рівня є легітимізація ШІ як когнітивного асистента, що трактується як визнання штучного інтелекту легітимним інструментом медіації знань; це, у свою чергу, актуалізує потребу в розробці чітких локальних регламентів його використання відповідно до оновлених стандартів законодавства про професійну освіту [2] та стратегічних пріоритетів розвитку інноваційних технологій [1].

Важливим складником цієї моделі є верифікація авторської автентичності в межах обов'язкового маркування цифрового контенту, що забезпечує чітку диференціацію результатів машинної генерації та власної інтелектуальної рефлексії дослідника. Такий підхід не лише закладає фундамент цифрової довіри у взаємодії «викладач–студент», а й системно мінімізує ризики інтелектуальної імітації, забезпечуючи дотримання високих стандартів

академічної доброчесності в умовах динамічної трансформації освітнього середовища [3].

Когнітивно-верифікаційний вектор реалізується через синергію медіаграмотності та ШІ-грамотності, що дозволяє трансформувати процес опрацювання інформації з механічного споживання у свідому аналітичну діяльність. Ця взаємодія забезпечує багаторівневу перевірку достовірності даних, де ШІ-грамотність відповідає за розуміння алгоритмічних принципів генерації контенту та виявлення прихованих упереджень нейромереж, тоді як медіаграмотність виступає критичним фільтром для верифікації першоджерел та розпізнавання маніпулятивних технологій.

Така інтегрована модель верифікації дозволяє здобувачам не лише ефективно використовувати інноваційний інструментарій штучного інтелекту відповідно до державних стратегічних векторів, а й гарантує високу якість професійної підготовки через упередження поширення неперевіреної інформації в освітньому просторі. Здатність до критичного оцінювання синтетичного контенту стає фундаментом академічної безпеки, оскільки саме поєднання технологічних знань (ШІ-грамотності) та навичок медіааналізу (медіаграмотності) дозволяє фахівцю залишатися суб'єктом дослідницького процесу, дотримуючись фундаментальних стандартів академічної доброчесності навіть в умовах тотальної цифровізації.

Репутаційно-стратегічний вектор базується на формуванні цифрового бренду фахівця через свідоме моделювання професійної ідентичності в медіапросторі, де академічна доброчесність трансформується зі статусу формальної вимоги у стратегічний актив, що забезпечує довгострокову конкурентоспроможність особистості відповідно до сучасних стандартів якості професійної освіти та державних пріоритетів етичного розвитку інноваційної сфери, гарантуючи при цьому стійкість індивідуальної репутації в умовах глобальних цифрових трансформацій та нових законодавчих вимог щодо прозорості наукової діяльності.

Важливим механізмом підтримки цієї моделі є професійний медіакоучинг, спрямований на підготовку педагогів-менторів, здатних фасилітувати етичну та конструктивну взаємодію в системі «людина–алгоритм». Це забезпечує не лише технологічну вправність, а й когнітивну стійкість та психоемоційну резильєнтність здобувачів в умовах динамічних інформаційних викликів. Така стратегія інтегрованого супроводу дозволяє закладу освіти виступати гарантом безпечного впровадження інновацій, що корелює з державним курсом на розвиток інтелектуального потенціалу та безпечне використання систем штучного інтелекту.

Запропонована модель повністю відповідає вектору Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні [1] щодо безпечного та етичного використання технологій, а також забезпечує виконання вимог Закону про професійну освіту [2] стосовно якості підготовки конкурентоспроможних кадрів. Реалізація цієї архітектури дозволяє превентивно вирішувати питання, порушені у проєкті Закону про академічну доброчесність [3], адаптуючи їх до викликів цифрової ери.

Для системної інтеграції нових стандартів доброчесності пропонується багаторівнева модель етико-цифрової взаємодії, що базується на принципах прозорості та авторської відповідальності (табл. 1).

Таблиця 1.

Модель етико-цифрової взаємодії в системі академічної доброчесності

Вектори моделі	Характеристика та стратегічні цілі	Методи, форми та інструменти реалізації	Очікувані результати та індикатори ефективності
Аксіологічно-нормативний	Ревізія авторського права та легітимізація ШІ як інструменту медіації знань. Перехід від каральної моделі до культури свідомої прозорості та етичної відповідальності.	Протоколи обов'язкового маркування ШІ-контенту; розробка локальних регламентів використання алгоритмів у ЗВО.	Сформованість етики цифрової довіри; диференціація результатів машинної генерації та власної інтелектуальної рефлексії.

Когнітивно-верифікаційний	Синергія медіаграмотності та ШІ-грамотності для формування аналітичних фільтрів. Забезпечення автономії дослідника та запобігання інформаційним девіаціям у цифровому середовищі.	Алгоритм SIFT, техніки OSINT-моніторингу, крос-платформенна верифікація фактів, аналіз алгоритмічних упереджень	Набуття навичок критичного оцінювання синтетичного контенту; нівелювання ризиків ШІ-маніпуляцій та наукових фальсифікацій.
Репутаційно-стратегічний	Формування цифрового бренду фахівця на засадах доброчесності. Трансформація академічної чесності у стратегічний актив та інструмент конкурентоспроможності на ринку праці.	Професійний медіакоучинг, створення цифрових профільних портфоліо (LinkedIn, ORCID), рефлексивні сесії з етики цифрової взаємодії.	Підвищення професійної резильєнтності; капіталізація цифрової репутації як фундаменту кар'єрного зростання.

Резюмуючи вищевикладене, слід зазначити, що ефективність впровадження запропонованої архітектури етико-цифрової взаємодії визначається її системністю та здатністю до швидкої адаптації в умовах динамічних технологічних трансформацій. Поєднання аксіологічно-нормативного, когнітивно-верифікаційного та репутаційно-стратегічного векторів дозволяє закладу освіти не лише виконувати вимоги чинного законодавства щодо якості професійної підготовки [2] та академічної доброчесності [3], а й формувати суб'єктну готовність майбутнього фахівця до етичного використання систем штучного інтелекту [1]. Синергія медіаграмотності та ШІ-грамотності виступає надійним фундаментом когнітивної безпеки, що гарантує збереження авторської ідентичності та високої цифрової репутації особистості. Перспективним вектором подальших розвідок є розробка прикладних протоколів професійного медіакоучингу для педагогів, що дозволить масштабувати екосистему цифрової довіри на всі рівні професійної освіти, забезпечуючи підготовку конкурентоспроможних фахівців,

здатних до відповідального самовираження в глобальному інформаційному просторі.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p>

2. Про професійну освіту : Закон України від 21 серпня 2025 р. № 4574-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text>

3. Проєкт Закону про академічну доброчесність № 10265 від 21.11.2023 (прийнято за основу 06.06.2024). Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/43232>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВНУТРІШНЯ ЦІННІСТЬ, А НЕ ЛИШЕ ВИМОГА ЗАКОНУ

Читаєва Г.М., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У реаліях сьогодення академічну доброчесність варто розглядати як ключову умову забезпечення якості освіти, що формує довіру до результату навчальної та наукової діяльності. Правила академічної доброчесності закріплені на законодавчому рівні і це, безсумнівно, є важливим кроком для забезпечення якості освіти, але не достатнім. Справжня культура доброчесності має формуватися як внутрішня цінність кожного з учасників освітнього процесу.

Спираючись на сучасні наукові підходи, можна зробити висновок, що академічна доброчесність має не лише правовий аспект, а й етичну складову, яка будується на моральних принципах науковця. Зокрема, мова йде про чесність, довіру, справедливість, повагу та відповідальність. Саме з цих

компонентів формується внутрішня установка людини, що призводить до відмови від плагіату, списування, сприяє створенню атмосфери взаємної довіри, забезпечує неупереджене ставлення до кожного з учасників освітнього процесу та повагу до інтелектуальної власності інших. Науковець стає відповідальним та обирає діяти доброчесно, а саме, протидіяти порушенням не лише внаслідок вимоги закону, а й тому що це відповідає його власним цінностям.

Закон про академічну доброчесність дозволяє сформувати єдині стандарти освітньої діяльності через окреслення зовнішніх рамок та встановлення зовнішнього контролю. Але без формування внутрішніх переконань учасників освітнього процесу цей захід не може гарантувати дотримання принципів академічної доброчесності [1].

Забезпечення академічної доброчесності має спиратися на формування внутрішніх цінностей та культури відповідальної поведінки кожного науковця, а також, академічна доброчесність має стати базовою цінністю кожного закладу вищої освіти та інтегруватися в усі ланки освітнього процесу [2].

Такий підхід дозволяє забезпечити не тільки дотримання правил, а й свідомо втілити етичні норми у професійну діяльність та зробити їх частиною професійної ідентичності.

Особливо актуальним є дотримання академічної доброчесності в сучасному цифровому світі та світі штучного інтелекту. Новітні технології, з одного боку, створюють додаткові можливості для навчання, а з іншого – спокушають учасників освітнього процесу поступитися принципами академічної доброчесності. Використання штучного інтелекту під час написання робіт суперечить традиційним підходам до навчання та вимагає перегляду до оцінювання результатів навчання [3].

І саме внутрішня мотивація, що будується на моральних принципах та нормах поведінки учасників освітнього процесу дозволяє забезпечити академічну доброчесність.

Головну роль у формуванні внутрішньої мотивації відіграє освітнє середовище шляхом впровадження відповідної політики закладу, зокрема, через приклад викладачів, заохочення самостійності та творчості, відкритість та прозорість оцінювання, підтримка академічної доброчесності тощо.

Таким чином, поняття академічної доброчесності має розглядатися не тільки як система нормативно-правових вимог, а й як особистісне внутрішнє переконання та професійна складова учасника освітнього процесу. Втілення академічної доброчесності можливе лише за синергії правової регламентації з формуванням внутрішніх цінностей та переконань. Саме такий підхід гарантує дотримання принципів академічної доброчесності у навчальній та науковій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Коляда Н., Левченко Н. (2024). Academic integrity – a core value of the a institution of higher education. URL: <https://surl.li/sbavnk>
2. Академічна доброчесність як складова академічної культури учасників освітнього процесу (2023). URL: <https://surl.li/wxdets>
3. Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту: матеріали наукового підвищення кваліфікації (2025). URL: <https://surl.li/jglbmp>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: КОГНІТИВНІ ВИКЛИКИ ТА ЕТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Шевгеніна М.О., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО»
НАПН України*

Будь-яка технологічна революція є насамперед викликом людській психіці. Сьогодні написання наукових робіт дедалі частіше починається не з бібліотечних фондів, а з вікна промпт-інженірінгу. Згідно з актуальними моніторингами НАПН України (2025), технологічний прогрес випереджає

інституційну рефлексію. Головне питання сьогодення полягає в тому, чи залишається місце для суб'єктності та академічної доброчесності, коли інтелектуальний продукт можна створити в один клік.

Феномен «когнітивного аутсорсингу» та пастка легкого шляху. З психологічної точки зору спокуса делегувати написання тексту нейромережі є природним прагненням мозку до економії когнітивних ресурсів. Однак, як зазначає Т. Перкінс (Perkins, 2023), тут криється криза інтелектуальної ідентичності. Коли студент видає згенерований контент за власний, відбувається деструкція навчального процесу. Ми підміняємо інтерналізацію знань поверхневою імітацією результату. Це не просто обман викладача — це когнітивна крадіжка у самого себе, адже без самостійного аналізу не формуються вищі психічні функції та критичне мислення. Більше того, ми потрапляємо в полон «цифрових галюцинацій» ШІ, ризикуючи стати ретрансляторами неперевіраних і часто помилкових концептів.

Штучний інтелект як когнітивний асистент. Шлях тотальної заборони у психології взаємодії зазвичай веде до супротиву та неефективності. Т. Галлант (Gallant, 2026) наголошує, що видалити ШІ з нашого життя неможливо, тому академічна доброчесність трансформується в етику партнерства з технологіями. Використання алгоритмів для структурування ідей чи генерації плану є легітимною підтримкою. Проте підписання власним ім'ям продукту, який не пройшов крізь фільтр авторської рефлексії, є професійною деформацією, що починається ще на студентській лаві.

Стратегії подолання етичних бар'єрів. Для того, щоб диплом був маркером справжньої кваліфікації, а не просто документом, пропонується впроваджувати такі принципи:

1. Принцип радикальної прозорості (disclosure). Якщо використовувалися LLM-моделі для аналізу даних, перекладу чи генерації ідей — це має бути явно задекларовано.

2. Принцип автентичності та суб'єктного досвіду. Жоден алгоритм не володіє емоціями та унікальним життєвим досвідом. Саме особистісна позиція автора робить наукову роботу живою та значущою.

3. Принцип інтелектуальної верифікації (human oversight). Враховуючи схильність ШІ до конфабуляцій, автор зобов'язаний виконувати роль експертного цензора і проводити ретельну перевірку кожного тезису.

Академічна доброчесність у цифрову епоху — це не страх перед санкціями чи програмами антиплагіату. Це формування нової професійної етики. У світі, де контент стає миттєвим, справжнім капіталом залишається людина, здатна до глибокого синтезу та етичного вибору. Технології мають бути екзоскелетом, що підсилює наші можливості, а не ментальними милицями. Давайте використовувати цифрові інструменти, щоб ставати справжніми архітекторами смислів, а не просто операторами чат-ботів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX від 18.12.2025.

2. Міністерство освіти і науки України. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. Київ, 2025. 35 с.

3. Perkins M. Academic Integrity considerations of AI Large Language Models in the post-pandemic era: ChatGPT and beyond. *Journal of University Teaching & Learning Practice*. 2023. Vol. 20. No. 7. P. 34-41.

4. Gallant T. B. et al. *Academic Integrity in the Age of AI*. Cambridge University Press, 2026. 112 p.

5. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище : збірник есе / упоряд.: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2023. 153 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Шкарупета Л.А., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, майстер виробничого навчання Регіонального центру професійної освіти ресторанного, будівельного та автотранспортного сервісу Харківської області

У сучасному освітньому просторі питання формування академічної доброчесності та розвитку емоційного інтелекту підлітків набувають особливої актуальності [1; 2]. Цифровізація освіти, поширення дистанційного навчання, активне використання соціальних мереж і доступність інформації створюють нові можливості для навчання, але водночас породжують ризики порушення етичних норм, зокрема списування, плагіату, маніпуляцій інформацією та недобросовісного виконання навчальних завдань [2].

Підліковий вік є періодом інтенсивного розвитку особистості, формування цінностей, моральних установок і соціальних компетентностей [1]. Саме в цей період важливу роль відіграє розвиток емоційного інтелекту, який забезпечує здатність усвідомлювати власні емоції, розуміти почуття інших людей, контролювати поведінку та приймати відповідальні рішення.

Взаємозв'язок між емоційним інтелектом і академічною доброчесністю полягає в тому, що емоційно зріла особистість здатна усвідомлювати наслідки своїх дій, проявляти відповідальність, чесність, самоконтроль і повагу до інших. Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є важливим чинником формування культури академічної доброчесності серед підлітків.

Академічна доброчесність є системою моральних і правових норм, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу. Вона передбачає чесність, відповідальність, повагу до інтелектуальної власності та дотримання правил навчальної діяльності.

Основними принципами академічної доброчесності є: чесність, відповідальність, справедливість, довіра, повага, прозорість [3].

Порушення принципів академічної доброчесності можуть проявлятися у вигляді списування під час контрольних робіт, використання чужих матеріалів без посилання на джерело, фальсифікації результатів досліджень, використання готових робіт із мережі Інтернет, маніпуляцій інформацією.

Таким чином, формування культури академічної доброчесності потребує системного педагогічного підходу, який враховує психологічні особливості підлітків і спрямований на розвиток їхньої відповідальності та моральної свідомості [2].

Наприклад, під час дистанційного навчання учні отримали контрольну роботу у форматі онлайн-тестування. Учитель попередив, що виконувати завдання потрібно самостійно, без сторонньої допомоги. Однак частина підлітків створила спільний чат у месенджері, де вони обмінювалися відповідями під час виконання тесту. У цій ситуації порушується принцип академічної доброчесності, адже результати навчання не відповідають реальному рівню знань. Водночас проявляється недостатній розвиток емоційного інтелекту – підлітки не замислюються над наслідками своїх дій, не відчувають відповідальності перед учителем і однокласниками, не вміють контролювати бажання отримати легкий результат. Або взяти наступну ситуацію : учениця отримала завдання написати реферат. Через велику кількість домашніх завдань і брак часу вона вирішила знайти готову роботу в Інтернеті. Вона скопіювала текст, трохи змінила назву та здала роботу як власну. Учитель помітив, що стиль викладення не відповідає рівню учениці, перевірів текст через програму антиплагіату та виявив повне копіювання матеріалу.

Після розмови з учителем учениця зізналася, що відчувала страх отримати низьку оцінку та не хотіла виглядати гірше за інших. Ця ситуація демонструє не лише порушення академічної доброчесності, а й недостатній

рівень емоційної саморегуляції – невміння впоратися з хвилюванням, правильно оцінити свої можливості та прийняти відповідальне рішення.

І ще один приклад: група підлітків готувала спільний проєкт з громадянської освіти. Один із учнів знайшов інформацію в соціальній мережі та використав її як доказ у презентації, не перевірявши достовірність джерела. Під час захисту проєкту виявилось, що наведені факти є неправдивими або перекрученими. Учні відчули розгубленість і сором перед аудиторією. Учитель пояснив важливість критичного мислення та перевірки інформації. У цій ситуації розвиток емоційного інтелекту допоміг би підліткам уважніше ставитися до інформації, визнавати помилки та робити висновки для майбутньої діяльності.

Такі життєві ситуації свідчать, що порушення академічної доброчесності часто пов'язані не лише з браком знань, а й із недостатнім розвитком емоційного інтелекту підлітків. Уміння усвідомлювати власні емоції, керувати поведінкою, співпереживати іншим і приймати відповідальні рішення сприяє формуванню чесності, відповідальності та поваги до результатів навчальної діяльності [2].

Взаємозв'язок розвитку емоційного інтелекту та дотримання принципів академічної доброчесності у підлітковому віці є важливим чинником формування відповідальної та морально зрілої особистості. Емоційний інтелект забезпечує здатність підлітків усвідомлювати власні емоції, контролювати поведінку та приймати відповідальні рішення. Це сприяє формуванню чесності, відповідальності та поваги до інших, що є основою академічної доброчесності. Формування культури академічної доброчесності потребує системного педагогічного підходу, який поєднує розвиток емоційної компетентності, моральних цінностей і соціальних навичок. Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є ефективним засобом профілактики порушень академічної доброчесності та важливою умовою формування особистості підлітка в сучасному освітньому середовищі [1; 2].

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту». Київ : Верховна Рада України, 2017.
2. Луценко О.Л. Академічна доброчесність як складова професійної культури здобувачів освіти. *Педагогічні науки*. 2020. № 3. С. 45–50.
3. Закон України «Про академічно доброчесність» від 18.12.2025 р. №4742-IX. Дата оновлення: 31.07.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 06.04.2026).

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ МЕТОДІВ АРТТЕРАПІЇ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЖІНОК ВПО В УМОВАХ ВІЙНИ

Шумейко Г. А., здобувачка вищої освіти спеціальності «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Військовий конфлікт в Україні спричинив масштабні соціально-психологічні наслідки, зробивши внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зокрема жінок, однією з найбільш вразливих категорій населення. Вимушене переселення та постійна загроза безпеці формують комплекс хронічних стресових факторів, що проявляються у підвищеній тривожності, емоційній нестабільності та порушенні адаптаційних механізмів. У таких умовах арттерапія постає як один із найперспективніших методів психологічної допомоги, що дозволяє безпечно опрацьовувати травматичний досвід через творчу діяльність [1; 2; 3].

Метою нашого дослідження було визначення особливостей впливу арттерапевтичних методів на емоційний стан жінок ВПО та обґрунтування їх ефективності для стабілізації психоемоційної сфери. Емпіричне дослідження проводилося серед 53 респонденток віком від 28 до 60 років, які перебувають у м. Києві. Для діагностики було використано опитувальник САН (самопочуття,

активність, настрій), шкалу тривожності Дж. Тейлор та методику самооцінки психічних станів Г. Айзенка.

Результати констатувального етапу дослідження засвідчили, що у 41,5% жінок спостерігається високий рівень тривожності за методикою Г. Айзенка, а за шкалою Дж. Тейлора значна частка респонденток демонструє тривожність від «вище середнього» до «високого» рівнів. Більшість жінок оцінювали своє самопочуття, активність та настрій як середні, що вказує на наявність емоційного виснаження та нестачу внутрішніх ресурсів.

Для стабілізації стану жінок ВПО було розроблено та апробовано короткотривалу арттерапевтичну програму, що базується на ресурсному підході та концепції символізації травматичного досвіду [3; 5]. Програма складалася з двох групових зустрічей. Перша зустріч була спрямована на опрацювання актуального стану за допомогою метафоричних асоціативних карт (МАК), що дозволило учасницям усвідомити власні емоції та знайти «карту сили». Друга зустріч передбачала використання казкотерапії для трансформації внутрішнього досвіду та конструювання позитивного образу майбутнього через створення індивідуальних терапевтичних казок.

Аналіз ефективності програми за допомогою t-критерію Стьюдента підтвердив статистично значущу позитивну динаміку ($p \leq 0,05$) за всіма показниками. Зокрема, в експериментальній групі рівень високої тривожності знизився з 45,3% до 18,9%, а показники самопочуття, активності та настрою продемонстрували суттєве зростання.

Отже, арттерапевтичні методи, зокрема поєднання МАК та казкотерапії, є ефективним інструментом психологічної підтримки жінок ВПО [5]. Вони забезпечують безпечне невербальне вираження переживань, сприяють зниженню тривожності та активізації внутрішніх ресурсів особистості в умовах воєнного стресу.

Список використаних джерел

1. Арт-терапія в соціальній сфері : курс лекцій / за ред. О. В. Сороки. Тернопіль : ТДПУ, 2008. 86 с.

2. Бедіченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. *Наукові праці МАУП. Психологія*. 2024. № 3 (64). С. 5–11.

3. Інжиєвська Л. А. Арт-терапевтичний тренінг: конспект лекцій та робочий зошит для самостійної роботи : навч.-метод. посіб. Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 184 с.

4. Калька Н. М., Кузьо Л. І. Статеві-віковий аспект емоційних переживань в умовах воєнних дій в Україні: арттерапевтична техніка «Чорний квадрат». 2023. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6564/1/Kuzo%205.pdf> (дата звернення: 29.04.2026).

5. Пасько К. М. Використання арттерапевтичних засобів у роботі з психосоціального відновлення особистості. 2024. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/psy/article/view/329> (дата звернення: 29.04.2026).

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗВО ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Яницька Н.В., здобувачка вищої освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджмент освіти»
НАПН України

Вища освіта орієнтована на формування особистісної самостійності. Багатоплановість ігрових методів дозволяє розвивати широкий спектр навичок у студентів.

Впровадження ігрових технологій у педагогічну практику закладів вищої освіти спрямоване на активізацію навчальної діяльності. Саме тому вивчення ігрових методів навчання є настільки актуальним у сучасних умовах. Залежно від конкретної педагогічної мети уроку, його змісту, індивідуальних

психологічних особливостей студентів та рівня їхнього розвитку, викладач може вибрати оптимальний формат гри. Це може бути індивідуальна гра, робота в бригадах або групова гра.

Застосування ігрових методів навчання значно підвищує інтерес студентів до навчального процесу, допомагає їм підготуватися до практичної діяльності, формує активну життєву позицію та навички роботи в колективі. Гра створює невимушену атмосферу для спілкування між викладачем та здобувачами, розвиває їхні когнітивні здібності, такі як увага, пам'ять та жага до знань. У грі студенти задовольняють природну потребу в діяльності, розкривають свою уяву, засвоюють нові знання та поглиблюють набутий досвід [2].

До ігрових методів навчання належить широкий спектр технік, що дозволяють зробити навчальний процес цікавим та ефективним. Це включає в себе ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри, візуалізацію інформації, колективні ігри та командні проекти, створення ігрових проектів, а також використання віртуальної реальності.

Необхідно усвідомлювати, що ігрові технології мають бути впроваджені в освітній процес з розумінням їхньої ролі та місця. Вони повинні органічно поєднуватися з основним педагогічним підходом, не витісняючи академічний матеріал. Викладачам слід постійно працювати над оновленням своїх знань щодо доступних ігрових інструментів та їхнього ефективного використання.

Приклади ігрових технологій.

Гра-симуляція – це навчальний метод, що полягає у створенні спеціально розробленого сценарію з чітко визначеними правилами та завданнями. Мета цього методу – формування у студентів компетенцій, необхідних для успішної діяльності в реальних умовах [3].

Симуляція в освіті — це спеціально розроблений сценарій, який імітує реальні ситуації або процеси. Вона включає в себе систему правил і завдань, чітко визначену мету — формування конкретних компетенцій, необхідних для

успішної діяльності в реальному світі, та можливість зворотного зв'язку, що дозволяє учасникам коригувати свою поведінку. Симуляції застосовуються в різних галузях, включаючи медицину, інженерію, бізнес та освіту.

Важливими аспектами використання симуляцій є чітке визначення цілей, ретельне планування, забезпечення зворотного зв'язку та обговорення результатів.

Використання симуляцій в освіті є потужним інструментом, що дозволяє зробити навчання більш ефективним, цікавим та практично орієнтованим.

Інформаційні технології в освіті привели до розвитку комп'ютерних симуляцій, за допомогою яких можна моделювати задачі та досліджувати їх поведінку, змінюючи параметри.

Ігрові симуляції є цінним інструментом, адже вони сприяють активному навчанню, розвитку практичних навичок і підвищують інтерес студентів до навчання. Рольова гра дозволяє учасникам відтворити будь-яку реальну ситуацію, приймаючи на себе певні ролі. Це стимулює психологічну трансформацію студентів, які відчувають себе не просто слухачами, а відповідальними учасниками процесу, що приймають рішення. Такий метод активізує розумову діяльність і сприяє глибокому засвоєнню матеріалу.

Рольові ігри - це не лише розвага, а й чудовий спосіб відпочити від щоденної рутини, зміцнити командний дух та розвинути творчі здібності й навички вирішення проблем. Серед її переваг: активне залучення студентів до засвоєння та застосування знань, поєднання теорії з практикою через моделювання реальних ситуацій. Для активізації психічних процесів, закріплення знань та розвитку навичок можна використовувати ігри-вправи, такі як кросворди, ребуси та вікторини. Вони можуть бути частиною навчального процесу, домашніх завдань, позакласних заходів або використовуватися у вільний час [3].

Ділова навчальна гра – це метод активного навчання, що імітує професійну діяльність. Її характерні ознаки включають: наявність проблеми, мети та завдань, скорочення часу, розподіл ролей, поетапне розв'язання

ситуацій, формування самостійних рішень, стимулювання, врахування перешкод, об'єктивну оцінку та підбиття підсумків. Ділові ігри класифікуються за різними критеріями, такими як цільове призначення, тематика, свобода рішень, невизначеність, комунікація, відкритість, інструментарій та форма проведення [1].

Активізація творчих процесів у навчальній діяльності студентів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, допомагає зняти втому, створює позитивну атмосферу навчання та підвищує інтерес до вивчення спеціальних предметів у закладах вищої освіти.

Різноманіття підходів до структури ділової гри підкреслює її динамічний характер, де творчість переважає над формалізмом, а свобода над диктатом в методиці та технології її підготовки та проведення.

Впровадження ігрових технологій в освітній процес ЗВО є перспективним напрямом підвищення якості професійної підготовки. Для успішного впровадження необхідно забезпечити комплексний підхід, що включає підготовку педагогічних кадрів, модернізацію матеріально-технічної бази, розробку методичного забезпечення та формування позитивного ставлення до ігрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Білоус О. С., Ізмайлова К. В. Ділова гра як метод інтенсифікації навчальної діяльності. *Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах. Кривий Ріг*, 2018. Вип. 4. С. 47–49.
2. Бондаренко Н. В. Ігрові технології як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2017. Вип. 1(18). С. 18-22.
3. Венгер Л. А. Гра як вид діяльності. *Записки психолога*. № 3. 2008. С. 21-29.

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ,
ПСИХОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

**Академічна доброчесність: від законодавчих вимог до етичних
принципів освітньої діяльності**

**Матеріали
студентського освітнього форуму
(24 квітня 2026 року)**

Упорядкування
Юлія Сергіївна Герасименко
Ілля Володимирович Пахомов